

ឧប្បត្តិសរណ៍នឹងការឃុំរដ្ឋមន្ត្រីរាជការណាយកដឹកជញ្ជូន នវខ្សាតិនទាន់រាជក្រឹតា

៩៤២
១៥៣៧

๙๔๒
๗๕๓๙๙
บุสตันในงานแยร์: ราชธานนแพลทฟอร์ม พรายา Hin Tarak

ที่ระลึก

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พระยาจันทร์กษิ
(จำลอง สถาสกุล - บูโตร)

ห้องสมุดแห่งชาติรับหนังคดีวินัย
จันทบุรี

ณ เมรุหน้าพลับพลาอิสระยารัณี วัดเทพศิรินทร์ราวาส

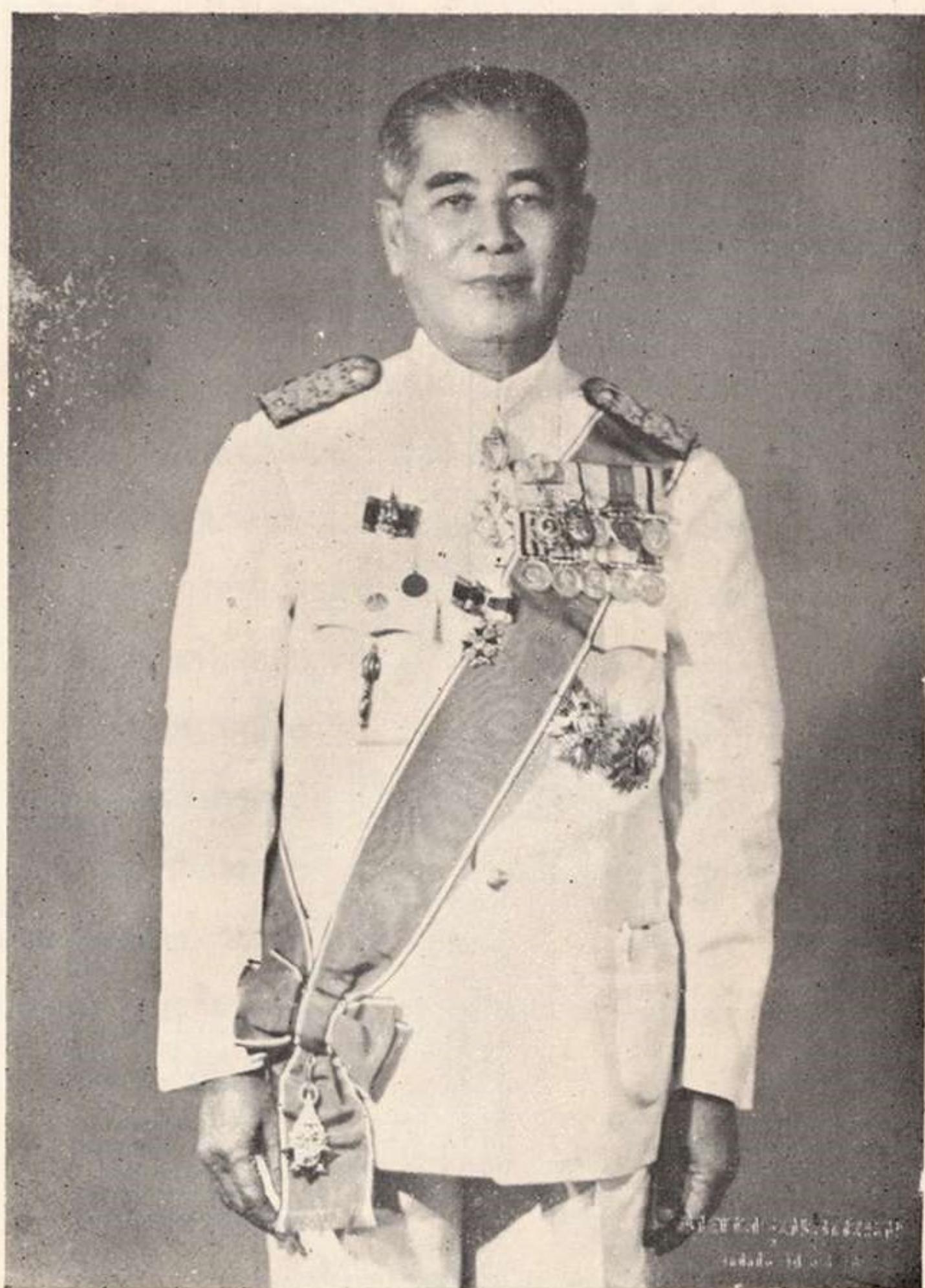
วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๓๙

ເລກທົ່ວ ၂၃

ເລກທີ່ ၁၄၃
၁၅၃၉။

ເລກທະບູນ ၁၃-၂၄၄၁-၁၇၆၃၁

พระยาจันทร์กษัตริย์ (จำลอง สวัสดิ์-ชูโภต)

ม.ว.น., ป.น., ต.อ.ว.

ประวัติ

พระยาจินดารักษ์ (จำลอง สาวัสดี-ชูโต)

ม.๓.๘., ป.๙., ต.๑.๑., เขตที่ส่วนบินสลาส บัน๓ ของรัฐเชือ

□

พ่อเป็นบุตรของพระยาสุรนาราถเสนี (เป่า สาวัสดี-ชูโต) และคุณหญิงนวด สุรนาราถเสนี เกิดที่บ้านถนนตีทอง อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ (ร.ศ. ๑๑๐) ตรงกับวันศุกร์ แรม ๙ ค่ำ เดือน ๕ ปีเดาะ จุดศักดิ์ราช ๑๖๕๙ เวลาข่ายร่าง ๔๙ นาที มีพน้องร่วมบิดามารดา ดังนี้:-

๑. คุณหญิงอมาตย์พงษ์ธรรมพิศาล (ณอน สาวัสดี-ชูโต)
๒. พระยากรุงศรีสวัสดิ์กิจ (จำรัส สาวัสดี-ชูโต)
๓. คุณหญิงพิพัฒน์ธนากร (ปัน สาวัสดี-ชูโต)
๔. พระยานรเทพปีดา (จำเริญ สาวัสดี-ชูโต)
๕. หลวງราชปราการ (จำรุณ สาวัสดี-ชูโต)
๖. พระยาจินดารักษ์ (จำลอง สาวัสดี-ชูโต)

กับมีพน้องชั้งเกิดด้วยคุณย่าขับอีก ๕ คน คือ:-

๑. พระยาอนุชิตชาญชัย (พงษ์ สาวัสดี-ชูโต)
๒. คุณเชื้อ สาวัสดี-ชูโต
๓. ชุนชิตกรราษฎร์ (ชิด สาวัสดี-ชูโต)
๔. ชุนพิสุทธิราชากร (ประเสริฐ สาวัสดี-ชูโต)
๕. คุณธัญญ์ สาวัสดี-ชูโต

เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราเวศ พระมหกุฎเจ้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพิธีเทศมนตร์สถาปัตยนิศา-รักษ์ (เตมอ อมาตย์กุล) ณ พระที่นั่งอ้อมพระสุจาน ต่อมาได้มีบุตร ๕ คน คือ:-

๑. นายจำแดง	สาวสีตี - ชูโภ
๒. นายคุณศักดิ์	สาวสีตี - ชูโภ
๓. น.ส. วสันต์	สาวสีตี - ชูโภ
๔. ร.ต.ส. จำทูล	สาวสีตี - ชูโภ

การศึกษาและราชการ

เมื่อเข้าวัย คุณบุรุษได้ฝึกให้เรียนหนังสือกับห่านอาจารย์วัตยานนาวา และต่อมาได้ข้ามไปเรียนที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ ในระหว่างที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบนี้ ได้มีโอกาสติดตามคุณหญิงถนน อดีตพงษ์จารุพิหาร และ คุณหญิงผัน พิพัฒน์อนการ ผู้ซึ่งเป็นข้าหลวง เจ้าเมืองบางปะกอก พระบรมราชินีนาถ พระราชนีนี้ พระพันปีหลวง อย่างใกล้ชิด จน如今ได้ ๕๖ ปี จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ลงไว้เปรียญต่อที่โรงเรียนราชวิทยาลัย และเนื่องพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาธิราชวุฒิ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งในขณะนั้นยังดำรงพระอิศริยยศเป็นสมเด็จพระยุพราช เสด็จกลับจากการศึกษาในต่างประเทศ คุณบุรุษได้นำเพื่อไปถวายตัวเป็นมหาเด็ก ในระหว่างที่เรียนอยู่ชั้นประถมของโรงเรียนราชวิทยาลัยนี้ มีเหตุการณ์บางอย่างทำให้โรงเรียนต้องบังคับการสอนชั่วคราว พ่อซึ่งต้องข้าย้ายไปเรียนที่โรงเรียนสวนสันนทาชั่วระยะเวลานานนั้น เมื่อโรงเรียนราชวิทยาลัยเบิดสอน ตามปกติ พ่อได้กลับไปเรียนที่โรงเรียนราชวิทยาลัยตามเดิม จนกระทั่งจบหลักสูตรอุปถัมภ์ศึกษา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒

เมื่อพ่อสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนราชวิทยาลัยแล้ว พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาธิราชวุฒิ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พ่อไปรับราชการในกองราชเดือนุการในพระองค์ และได้เลื่อนบรรดาศักดิ์จากมหาเด็กวิเศษ เป็น นายรองพดพัน และ หัวเมือง ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ เสนางบตั้งกระทรวงมหาดไทยให้ขอพระราชทานมหาเด็กที่ไว้วางพระราชนฤทธิ์ออกไปรับราชการในกระทรวงมหาดไทย ทำนองเป็นผู้แทนต่างพระเนตรพระภรรณ

ถ่ายเมื่อตอนศึกษาอยู่ในประเทศองค์กรนี้

จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พ่อไปรับราชการในกระทรวงมหาดไทยในตำแหน่งเลมนีน เอก กรมบ่าไม้ กระทรวงมหาดไทย และโปรดเกล้าฯ พระราชทานศัญญาบัตรเป็นหลักจินดารักษ์

พ่อได้ปฏิบัติราชการด้วยความซื่อสัตย์ เที่ยงธรรม และขยันหม่นเพี้ยรา จึงได้มีความก้าวหน้าในราชการด้วยตีตัดขึ้นมา ก้าวขึ้น

เมื่อ ๑๕ มีนาคม ๒๔๕๕ ได้รับตำแหน่ง ทำการแทนปลัดกรมพำนัง

เมื่อ ๖ กรกฎาคม ๒๔๕๕ ได้รับตำแหน่ง เลขาธุการมณฑลครัวเรือค

เมื่อ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๖ ได้รับตำแหน่ง ข้าหลวงมหาดไทยมณฑลครัวเรือซึ่ม

เมื่อ ๙ พฤษภาคม ๒๔๕๖ ได้รับตำแหน่ง ทำการแทนปลัดมณฑลครัวเรือซึ่ม

เมื่อ ๓ ธันวาคม ๒๔๕๖ ได้รับตำแหน่ง ปลัดกรมพำนัง

เมื่อ ๑ เมษายน ๒๔๕๗ ได้รับตำแหน่ง ปลัดเมืองกรุงเก่า

เมื่อ ๑ ธันวาคม ๒๔๕๗ ได้รับตำแหน่ง เกณฑ์เมืองรัง

ในสมัยแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระปรมາธบดีศรีสินหธรรมหาวชิราฐ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ ได้มีนโยบายที่จะปรับปรุงการปกครองให้เจริญทันสมัยยิ่งขึ้น จึงได้มีการคัดเลือก

ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไปเรียนการปกครองในต่างประเทศบี簿หนึ่งคน และในปี พ.ศ. ๒๔๕๘ พ่อได้รับคัดเลือกให้ไปเรียนและดูงานที่ประเทศอังกฤษ พ่อได้เข้าศึกษาวิชาการปกครองที่

London School of Economics และดูงานเกี่ยวกับการทั่วๆ การราชทัณฑ์ และการเทศบาลของประเทศอังกฤษอย่างกว้างขวาง

ในระหว่างที่พ่อศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษนั้น เป็นเวลาห้าปี สองคราวที่ ๑ ความเป็นอยู่ในประเทศอังกฤษจึงเต็มไปด้วยความลำบากยากแค้น ต้องเผชิญกับภัยทางอากาศ และก่อนที่มารถ回国จะต้องเดินทางกลับประเทศไทยพร้อมด้วยเพื่อนนักเรียนไทยอีก ๒ คน ระหว่างท่องเที่ยวในห้องมหาสมุทรแอดแลนด์คันนัน เรือที่พ่อและคณะโดยสารมาได้ถูกเรือด้านน้ำเยอรมันยิงด้วยหอร์บี้ ล่าสุด เรือแตก พ่อต้องดูดออก

ເກົ່າພາໄນ້ກະຕານສລບຍໍໃນທ້ອງທະເລເປັນເວລາຫລາຍໜ້າມັງ ແຕ່ດ້ວຍເທະພະບານມືປົກເກດ້າ ພ້ອງຊັງປັນຍຸມຄວາມຂອ້ຍຕູ້ຈົດແລະຈົງຮັກກັກທີ່ພະນາກຸມທາກໝໍຕ້ອງຢ່າງແນ່ແທ້ ຈຶ່ງໄດ້ຮອດ
ຂົວມາໄດ້ ແລະໄດ້ເດີນທາງກົບໄປຢູ່ໃນປະເທດອັງກຸມອີກ ຈຳກະທັນມາສັງຄວາມໂລກຄວາງທີ່
ໄດ້ຢູ່ຕົດລົງແລ້ວ ພ້ອງຈຶ່ງໄດ້ເດີນທາງກົບປະເທດໄຫຍ ໄດ້ຮັບຕຳແໜ່ງຜູ້ທຽບຈາກຮາກເກີ້ ແລະໄປກ
ເກດ້າ ພະວາຊາທານສັ່ງຢູ່ບ້າທ້າກຫລວງຈິນທາກຂໍ ເປັນພະຍາຈິນທາກຂໍ ໃນວາຂທິນນາມ
ເຕັມ ເພົ່າເປັນນັ້ນຄອນນາມອູ່ແລ້ວ ແລະຕ່ອນໄຕເດືອນຕຳແໜ່ງສູງຂັ້ນທານດຳຕັບຕັ້ງນ :—

ເນື້ອ ១ ມິນາຄມ	២៥៨៣	ໄດ້ຮັບຕຳແໜ່ງ ປິລັດມະຫດຈັນທບວີ
ເນື້ອ ២ & ກຸມກາພັນ	២៥៦៥	ໄດ້ຮັບຕຳແໜ່ງ ປິລັດມະຫດກວ່າຍຫຼວ
ເນື້ອ ៣ ນັກງານ	២៥៧៩	ໄດ້ຮັບຕຳແໜ່ງ ຜູ້ຮັງຜູ້ຈາກກາງຈັງຫວັດນາກປະສົມ
ເນື້ອ ៤ ສິງຫາກນ	២៥៧៩	ຜູ້ຈ່າຍກາງຫວັດນາກປະສົມ
ເນື້ອ ៥ ກຸມກາພັນ	២៥៨០	ຜູ້ຈ່າຍກາງຫວັດເພື່ອບວີ
ເນື້ອ ៦ ກັນຍາຍນ	២៥៨៩	ຜູ້ຮັກໝາພະນາກວົງກວ່າຍ
ເນື້ອ ៧ ເມພາຍນ	២៥៩៥	ທຳການຕຳແໜ່ງສຸມຫທກກົບປາດ
ມະຫດອຸນຍາ		

ໃນເດືອນຕຸລາຄມ ພ.ຕ. ២៥៩៦ ໄດ້ເກີມີການປົງວັດ ທີ່ໃນລົມບັນນີ້ເວີ້າ “ຂບດບວຣເຕາ”
ຈັງຫວັດພະນາກວົງກວ່າຍພາບຖານກຳດັ່ງທ່ານີ້ໄໝຈາກພະກວາງທີ່ເຂືອພະອົງຕໍ່ເຈົ້າບວຣເຕາຢູ່ຕວອງ
ໃນສູນະຜູ້ທໍາການໃນຕຳແໜ່ງສຸມຫທກກົບປາດ ມະຫດອຸນຍາ ອັງເປັນຫວັນນ້ຳຂ້າງກາງພູ້
ພລເວັນ ພ້ອກໄດ້ພະຍາມປົງບັດທ້າທ່ອຍຢ່າງດີທີ່ສຸດເຫັນທີ່ຈະທຳໄດ້ ໄດ້ມີການນໍາເງິນທ້ອງໃນ
ຄວາມຮັບຜົດຂອບ ຈຳນວນທິດແນນບາທເມີນ ຕັ້ງກຽງເທິງ ແລະໄຮຍງານສຄານການົມແລະ
ກາງປົງບັດການໃຫ້ຮູ້ສູນຕີ່ວ່າກາງກະທຽວມາຫາດໄຫຍທຽບເນື່ອງຮະຍະ ນັບວ່າການປົງບັດ
ຈານຈອງກ່ອນໃນຂະນະທີ່ບ້ານເນື້ອງອູ່ໃນຮະຫວ່າງຕົກເບີນທີ່ພອໃຈຂອງ ລາພນ ລາຍກົງສູນຕີ່ແລະ
ຮູ້ສູນຕີ່ວ່າກາງກະທຽວມາຫາດໄຫຍເປັນອ່າງນາກ ຕັ້ງຈະເຫັນໄ້ຈາກຂ້າກວາມໃນໜັງສືອງຂອງ
ຮູ້ສູນຕີ່ ວ່າກາງກະທຽວມາຫາດໄຫຍທີ່ມີຄື່ງພ່ອໃນຂະນະທີ່ຕ່ອນປິນ :—

แต่งกายเต็มยศมหาดเล็กหลวง ชันทุ่มแพร

ตราหนังสือที่ ๒๓๑/๕๕๗๙
แผนกเดือนกรกฎาคม

ความคิดเห็นต่อการกระทำการของมหาดไทย

วันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๗

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เวียน สมหเทศาภิบาล ดำเนินการมณฑลเชียงราย

ตามท้องทราบฉบับที่ ๒๙๒/๙๕๒๐ ที่ ๒๙๒/๙๕๒๑ และ ที่ ๒๔๒/๙๗๒๒ ลงวันที่ ๑๗
เดือน๘ ตอบใบบอกของเจ้าคุณฉบับที่ พ.ศ.๒๕๑-๓-๕/๒๔๗๖ ลงวันที่ ๑๕ และ ๑๖ เดือน
๘ แห่งเหตุการณ์และปฏิบัติการบางอย่างซึ่งข้าพเจ้าเห็นชอบด้วย และได้เรียนนายกรัฐมนตรี
แล้วนั้น นายกรัฐมนตรีมีความพอใจในทางปฏิบัติการของเจ้าคุณเป็นอันมาก.

(လုပ်ခိုင်) ဧရာဝတီမြို့၏ ပေါ်လျှောက်ဆုံး

ประทับตราพระราชนิสัยมาเป็นสำคัญ

แต่แล้วพ่อคิดว่าจะต้องประดิษฐ์ภัยการเมือง ก็จ่ายเป็นผู้ดูแลห้าเกี่ยวกับกรรณ์ขบด ถูกจับกุม
คุกขังหัวขออยู่เป็นเวลา ๕๘ วัน อัญการคาดพิเศษจึงได้มอบนั้งศืดเจ็บร้าวมันตรีว่าการกระทำการ
กลาโหมขอปลดอยด้วย

เมื่อพ่อถูกได้ขอจากราชการไทยไม่มีเบี้ยหวัดเบี้ยบำนาญแล้ว พ่อได้พาครรภ์ครัวมาอาศัยอยู่กับคุณย่าและเจ้าคุณลุง พระยานรเทพปรีดา ที่บ้านถนนตินสอด พ่อมีนิสัยรักกีฬาแต่เล็กแต่น้อย เมื่อมากราชเป็นคนดูงานเช่นนี้ พ่อก็มักจะใช้เวลาว่างไปช่วยผู้ก่อสอนฟุตบอลให้แก่ทีมโรงเรียนวัดบวรนิเวศ และมักจะไปชมการแข่งขันฟุตบอลที่กรมพลศึกษา ทุกปีโรงเรียนสวนกุหลาบฯ เป็นประจำ ทั้งได้ช่วยเป็นกรรมการกีฬาต่างๆ ของกรมพลศึกษา จนเป็นที่ชื่อเรียกับคุณหลวงศุภชาติคัย อธิบดีกรมพลศึกษาในขณะนั้น และด้วยความกรุณาของคุณหลวงศุภชาติคัยนั่นเอง ที่พ่อได้มีโอกาสเข้ารับราชการอีกคราวหนึ่ง กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๔๘๗ บรรจุพ่อในตำแหน่งหัวหน้ากองกีฬา กรมพลศึกษา และต่อมาเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ พ่อได้เดือนตำแหน่งขึ้นเป็นอธิบดีกรมพลศึกษาแทนคุณหลวงศุภชาติคัย

เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๐ พ่อได้ออกจากราชการเนื่องจากครบเกณฑ์ข่าย
และในปีเดียวกันนี้ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา ต่อมาเมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ.
๒๔๙๑ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พ่อเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาด-
ไทย ร่วมในคณะรัฐบาล อันมี ฯ พณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อ
ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีแล้ว ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้กรุณาให้พ่อไปทำหน้าที่
รักษาการในตำแหน่งเลขานิการสภาพัฒนธรรมแห่งชาติ จนกระทั่งวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ.
๒๔๙๑ จึงได้ออกจากราชการสภาพัฒนธรรมแห่งชาติ เหตุดังข้างต้น ตามความในมาตรา ๑๓
แห่งพระราชบัญญัติบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๘๙

งานพิเศษ

นอกจากราชการของกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน้าที่โดย
ตรงแล้ว พ่อยังได้มีโอกาสสรับใช้ประเทศชาติในงานด้านอื่น ๆ อีกมากมาย อาทิเช่น :-

พ.ศ. ๒๔๕๕ ทำหน้าที่หัวหน้าประจำเจ้าตัวเชี่ยวในงานบรมราชกิจเดก รัชกาลที่ ๖

พ.ศ. ๒๔๖๒ ทำหน้าที่ผู้รักษาการแทนอธิบดี และเจ้ากรมศាមารณ์ กระทรวง
มหาดไทย

พ.ศ. ๒๔๖๕ ทำหน้าที่อาจารย์สอนระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย โรงเรียน
นายร้อยตำรวจ

พ.ศ. ๒๔๗๓ ทำหน้าที่ช่วยผู้อำนวยการในการอบรมผู้กำกับลูกเดือในพระบรม
ราชูปถัมภ์ ณ พระราชวังรวมราชินีเวกน์ จังหวัดเพชรบุรี

พ.ศ. ๒๔๗๖ ทำหน้าที่อาจารย์สอนระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยแก่นาย
ทหารเสนานิการ

พ.ศ. ๒๔๗๖ ทำหน้าที่กรรมการร่างพระราชบัญญัติเทศบาล

พ.ศ. ๒๔๗๘ ทำหน้าที่นายกสามค่ายอาจารย์ ครุศึกษา

ในเครื่องแบบเสือบ้ารากหลัง รักษาระองค์

ราชกิจจานุเบกษา

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้ในวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้ไว้ในพระบรมราชโองการ ดังนี้

- ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๖ เป็น นายหมู่ตรีศัญญาบัตร กองเตือนภัยดูแลรักษาพระองค์
๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เป็น นายหมู่ไกศัญญาบัตร กองเตือนภัยดูแลรักษาพระองค์
๓๐ กันยายน ๒๕๕๖ เป็น นายหมู่เอกศัญญาบัตร กองเตือนภัยดูแลรักษาพระองค์
๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ เป็น นายหมู่ไหญ์ศัญญาบัตร กองเตือนภัยดูแลรักษาพระองค์
๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เป็น นายกองครีศัญญาบัตร กองเตือนภัยดูแลรักษาพระองค์
๑๙ มกราคม ๒๕๖๒ เป็น เสือบ้านคนสนิท รองผู้บัญชาการเสือบ้ารับหนัง รักษา
พระองค์
๑๗ กันยายน ๒๕๖๒ จังกัดกรรมเตือนภัยดูแลรักษาพระองค์ กองเตือนภัยดูแลรักษาพระองค์
(มนต์ดูดจันทร์) และหงษ์พะกรุณาก่อจลาจลให้เป็นนาย
เสือบ้าพิฆาต กรรมเตือนภัยดูแลรักษาพระองค์
๓ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ปลัดกรรมเสือบ้ารักษาดินแดนจันทร์
๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ นายกองไฟ กองเด่นน้อย จังหวัดนครปฐม
๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๒ นายกองเอก กองเด่นน้อย จังหวัดนครปฐม

การก่อสร้าง

พ่อนิสัยรักกิพามาแต่เล็กแต่น้อย เมื่อสมัยอยุ่โรงเรียนราชวิทยาลัยก็มีชื่อเดียบในทางพุทธบود ได้เป็นหัวหน้าทัมของโรงเรียน มีสมญาว่า “เตียวหย” ความจริงพ่อนิสัยสามารถในทางกีฬาหลายประเภท เช่น นวย บึงปอง เทนนิส บิดเดี้ยด ยิงปืน และ กีดจ์ฟ

เมื่อขัยไปอยู่จังหวัดใด ก็มักจะพยาบาลส่งเสริมจัดให้มีการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ ขึ้น และเมื่อตอนนารับตำแหน่งอธิบดีกรมพลศึกษา ก็ได้พยาบาลปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมแข่งขันกีฬาต่าง ๆ ให้ทันสมัย ให้เป็นผู้เริ่มก่อตั้งสมาคมกีฬาสมัครเด่นชั้นหลายสมาคม ทรงได้เคยเป็นหัวหน้านักกีฬาไทยไปแข่งขันในต่างประเทศหลายครั้ง นับว่าเพื่อมีส่วนในการเสริมสร้างกีฬาสมัครเด่นของประเทศไทยไม่น้อย พ่อได้รับเลือกเป็นกรรมการในสมาคมกีฬาสมัครเด่นต่าง ๆ ดังนี้ :-

- พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๘๘ ประธานคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- พ.ศ. ๒๔๘๖-๒๔๙๐ นายกสมาคมกีฬาไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๔๙๕ นายกสมาคมรักบี้ฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๔๙๘ นายกสมาคมกรีฑาสมัครเด่นแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- พ.ศ. ๒๔๙๖-๒๔๙๗ นายกสมาคมแบดมินตันแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

ในปลายปี พ.ศ. ๒๕๐๑ พ่อเริ่มบวชเป็นโภคเส้นประสาท เส้นโลหิตตืบ โลหิตขันไปเดียงสูมอย่างไม่พอ มีอาการเป็นอันพาด ร้องแม่ก็ให้แพทย์ค่อยดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด แต่อาการไม่ดีขึ้น น้ำเหลืองกับหัว เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๐๙ มีโรคหัวเข้าแทรก แม่จึงให้นำตัวส่งเข้ารักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พอกซุ่รักษาหัวที่โรงพยาบาล ๑ เดือน กับ ๙ วัน นายแพทย์ลงความเห็นว่า ไม่มีทางที่จะเยียวยาให้อาการดีขึ้นได้ แม่จึงได้ตัดสินใจนำตัวพ่อกลับบ้านในตอนเช้าของวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๐๙ และในตอนบ่ายเวลา ๑๕.๔๐ น. ของวันเดียวกันนั้นเอง พ่อก็ได้ถึงแก่นิรណิจกรรมโดยสงบ ศิริรวมญาติคงพ่อได้ ๗๕ ปี ที่อน

ใช้ตัวของพ่อเป็นชีวิตที่น่าสนใจและควรแก่การศึกษา พ่อต้องประสบเคราะห์กรรมเผชิญหน้ากับภัยน้ำท่วมใหญ่เป็นรายครั้งหลายแห่งจะเอาชีวิตไม่รอด แต่ด้วยเดชะบุญบารมี ปกเกล้าฯ พ่อกรอตพันภัยน้ำท่วมมาได้ พ่อถือมั่นในความเชื่อสัทธิสุจริต กตัญญูกตเวที ผู้มีพระคุณ คุณงามความดีที่พ่อได้ทำไว้ คงจะช่วยให้วิญญาณของพ่อได้ประสบแต่ความสงบสุขในสัมปราวิกาฟ หากชาติหน้ามีจริงแล้ว ลูก ๆ ก็จะขอเกิดเป็นลูกของพ่อทุกชาติไป.

ในเครื่องแบบเต็มยศ เสื้อป้าม้าหลวง

รักษายพระองค์

สมเด็จพระราชนครา

ศุภชุมเกล้าฯ เนื่อง

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน

- พ.ศ. ๒๔๕๐ เหรียญรัชมังคลาภิเศก
๒๔๕๑ เข็มพระนาม ม.ว. ชั้น ๓
๒๔๕๒ เข็มข้าหลวงเดิม
เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย
เหรียญรัตนาภรณ์ ชั้น ๕
เหรียญบรมราชภิเศก ที่ ๖
เหรียญราชรุจิทอง
๒๔๕๔ เข็มปรมากิ่วย วป ๒
๒๔๕๕ เบญจมาภรณ์ช้างเผือก
๒๔๕๖ ตราเขนต์สตานิสลาส ชั้น ๓ แห่งประเทศสหราชอาณาจักร
๒๔๕๗ เหรียญรัตนาภรณ์ ชั้น ๔
จัตุรภารณ์มงกุฎไทย
๒๔๕๘ จัตุรภารณ์ช้างเผือก
๒๔๕๙ เหรียญฉลองศิริราชสมบัติ
เหรียญบรมราชภิเศก ที่ ๗
๒๔๖๐ ตริตราภรณ์มงกุฎไทย
๒๔๖๑ ตริตราภรณ์ช้างเผือก
๒๔๖๒ ตดิษฐุลจอมเกล้าวิเศษ
๒๔๖๓ ทวิตยาภรณ์มงกุฎไทย
๒๔๖๔ ทวิตยาภรณ์ช้างเผือก
๒๔๖๕ ประดิษฐ์มงกุฎไทย
๒๔๖๖ ประดิษฐ์ช้างเผือก
๒๔๖๗ มหาวชิรมงกุฎ

จารึกความอาลัยถึงท่านเจ้าคุณจินดารักษ์

เมื่อ ๗๐๘ พ.ศ. พิบูลสงคราม ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีสมัยแรกในปี ๒๔๙๑ - ๒๔๙๘ ก่อนสังคրามโ JACKSON ก่อตั้งการเมืองอย่างมีเด่นชัด ขึ้นตามลำดับ โดยคุณแห่งสังคրามได้รวมกลุ่มค่าด้วยกันจนเห็นได้ชัดสนั้นแล้วว่า จะหนีตั้งครรภ์ไม่พ้นแล้ว คณะรัฐบาลในสมัยนั้นจึงได้เตรียมรับสังคրามไว้ทุกทางอย่างดุกดำดังเพื่อเผชิญกับสถานะการณ์นั้น คือ ในทางทหาร ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจและทางวัฒนธรรม ที่ยังจะออกล่าถึงการเตรียมการทางวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว เพราะงานเตรียมการทางด้านนี้ เจ้าคุณจินดารักษ์ได้มีหน้าที่สำคัญท่านหนึ่งทดสอบความที่ตกลงไว้วัฒนธรรมแห่งชาติเป็นศักดิ์สิทธิ์ นี้ปรากฏอยู่ในกรอบเนื้อหาของรัฐบาลนี้

ศภา>vัฒนธรรมแห่งชาติได้สถาปนาขึ้น เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๘ โดยรัฐบาลได้แต่งตั้งโดยบ่ายว่า “รัฐบาลจะตั้งเพื่อเตรียมการวัฒนธรรม หงในทางคติธรรม เนติธรรม และสหธรรม ให้เป็นประเพณีประจำชาติยิ่งขึ้น . . .” เวลาต่อมาได้สถาปนา ได้สถาปนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕

ท่านเจ้าคุณผู้เคยทำร่างทำหนังราชการสำคัญ ฯ มาแล้วถึงขั้นรัฐมนตรีในกระทรวงมหาดไทย ก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการศภา>vัฒนธรรมด้วยท่านหนึ่งแห่งแต่เริ่มแรกสถาปนาศภา>vัฒนธรรม ท่านได้ข่ายเหตุในกิจการของศภา>vัฒนธรรม เป็นอย่างดีตลอดมา และต่อมาเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๐๕ ท่านก็ได้รับการแต่งตั้งให้ทำร่างทำหนังเดชะวิการศภา>vัฒนธรรมแห่งชาติ นับเป็นเดชะวิการคนที่ห้า

ท่านผู้เคยติดตามงานบริหารของรัฐในสมัยนั้นยังคงจะยังระลึกได้ว่า ศภา>vัฒนธรรมแห่งชาติ ได้แบ่งส่วนการดำเนินงานโดยตรงเป็นสำนักต่าง ๆ ๔ สำนัก สำนักที่ ๒ คือ ๑. สำนักเดชะวิการ ทำหน้าที่ฝ่ายธุรการของศภา>vัฒนธรรม พิจารณาการดำเนินงานของสำนักที่ ๒ และอำนวยผลตามวัตถุประสงค์นั้น

๒. สำนักวัฒนธรรมทางจิตใจ
๓. สำนักวัฒนธรรมทางศิลปกรรม
๔. สำนักวัฒนธรรมทางระบบที่ดินประเพณี
๕. สำนักวัฒนธรรมทางวรรณกรรม
๖. สำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง

ท่านเจ้าคุณฯ ได้ทรงตั้งสำนักวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็น
ประธานสำนักเลขานุการโดยตำแหน่ง ท่านปฏิบัติหน้าที่ของท่านทางฝ่ายอธิการ และช่วย
เหลือสนับสนุนสำนักต่างๆ ให้ดำเนินกิจการไปตามแผนนโยบาย ภายในกฎปฏิบัติของ
ราชการต่อไปนี้ในกิจการของแต่ละสำนักอย่างเข้มแข็งตลอด
เวลาที่ท่านทรงตำแหน่งอยู่

ที่ฉันได้รับหน้าที่ในตำแหน่งประธานสำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง ดังนี้ เริ่มตั้งแต่ว่า
วัฒนธรรมแห่งชาติ ท่านเจ้าคุณฯ ได้กรุณาให้กำปั๊กษา ชนบัญชี ข่าวเดลี และให้ความ
ร่วมมือในการทุกอย่างของสำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง ซึ่งเป็นกิจการที่ห้องเรียนต้นและเมย
พร ให้ได้ผลอย่างรับด่วน

เจ้าคุณฯ ได้วางใจของ กรมพล. บ. พิบูลศงかる ให้ดูแลในส่วน
หน้าที่ราชการ เพราะเมื่อท่านได้รับมอบหมายกิจการใดในหน้าที่ของท่าน ท่านก็ได้ปฏิบัติ
ด้วยความตั้งใจเต็มความสามารถของท่าน

ในทางส่วนตัว ท่านเป็นที่รักเคารพนับถือของเรางามดัง เพราะท่านมีอัธยาศัยที่
ซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่รัก ร่าเริง แจ้งแรงอย่างนักกีฬาแท้ และความเป็นมิตรแก่ทุกคน ดังนั้น
เมื่อ ๑๐ มีนาคม พล. บ. และที่ฉันมีโอกาสไปพักผ่อน ณ ที่ดิน ก็จะต้องเชิญชวนเจ้าคุณฯ นั่งลง
และคุณหญิงของท่านให้ไปร่วมในการพักผ่อนด้วยเสมอ ซึ่งท่านได้ช่วยทำให้การพักผ่อนได้มี
บรรยายกาศผ่อนคลายจากความเหนื่อยหน่ายอย่างดี

เมื่อกล่าวถึงความซื่อสัตย์สุจริตของท่าน ที่ฉันขอนำเรื่องความรู้สึกประทับใจที่ท่าน^๔
๑๐ มีนาคม พล. บ. นี้ท่องเท่าท่านเจ้าคุณฯ คือ นับแต่แรกได้รู้จักงานไกด์ขัตติศน์สนม ไม่เคยเห็นท่าน

เจ้าคุณจินดารักษ์ไม่ติดแบบที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ถึงท่านจะติดแบบผู้อื่นด้วยในบางโอกาส แต่แบบพระราชทานนี้จะต้องอยู่ที่ลำดับหนึ่งบนกระเปาเสื่อญี่ปุ่นของท่านทุกครั้งไป ซึ่งท่านอาจมีบล. ป.ฯ ได้กล่าวคำสรรเสริญด้วยความเคารพนับถือ

ชาติ ชาวนะ เป็นกฎหมายด้วยที่แน่แท้ประจำชีวิตของมนุษย์และสัตว์โลกทั้งหลาย จะถึงชาหรือเรียกชื่อมอยู่กับการรวมของแต่ละบุคคลที่ทำไว้ ไม่มีใครจะหลีกเลี่ยงหรือผ่อนผันได้

เจ้าคุณจินดารักษ์ ได้อธิบายมาในที่ส่วน เจริญขึ้นในความส่วน จริงอยู่ บนวิถีทางชีวิตของท่านได้ถูกผ่านกับความมีมนธรรมในมหาสมุทร บนดินบ้าง ตามโลกธรรมวิถีที่ต้องหมุนเวียนไปตามสังสารวัฏ แต่ท่านก็ได้ผ่านการหมุนเวียนเปลี่ยนไปอย่างกล้าหาญรับร่วมงานสุดทางของท่านในทางสุขสงบ ดิฉันเชื่อว่าท่านเป็นบุคคลตามพระพุทธศาสนาที่ว่า “โสดโภติ ประยoni” คือ “ส่วนมา ด่วนไป”

ขอ借此กุศลบุญราศรี ชังผู้มีความรัก เก็บนับถือ และความอดายได้บำเพ็ญอุทิศให้ท่านตามกาลเวลานั้น ได้โปรดทรงผลให้วิญญาณของท่านเจ้าคุณจินดารักษ์ ได้เพิ่มพูดความสุขเกimen สำราญ สุขสันติ ตามควรแก่วิถีในสัมป्रายกพวงทุกประการเดิม

อนันดา กิตติมศักดิ์

(ท่านผู้หญิงลักษณ์ อรุณ พิบูลลงกรณ์)

บ้านสำราญสวัสดิ์

๒๐๙ ถนนราชวิถี พระนคร

๑ กวากฎาค ๒๕๐๔

เรียน คุณดุสตี ที่รักใจ'

ผมได้ทราบข่าวเมื่อเช้านี้ว่า ท่านเจ้าคุณจินดารักษ์ บิดาของคุณ ได้ถึงแก่นิจกรรมเสียแล้ว

ผมจึงขอแสดงความเสียใจอย่างแท้จริงมาอย่างคุณและครอบครัวของท่านเจ้าคุณโดยทั่วไป เจ้าคุณจินดารักษ์เป็นผู้ที่ชอบพอรักโภกับผมมาเป็นเวลาช้านาน ท่านเป็นบุคคลที่ควรเคารพนับถือเป็นอย่างยิ่ง ประกอบหงเป็นผู้บริสุทธิ์ไม่มีการต่างพร้อยด้วยประการใด ทั้งได้กระทำประโยชน์ให้แก่ราชการมาเป็นอย่างมาก เหตุการจากไปโดยไม่มีวันกลับของท่าน จึงเป็นที่น่าอาลัยและเสียหายเป็นยิ่งนัก แต่ท่านก็เป็นไปตามกฎธรรมชาติซึ่งมนุษย์ทุกคนไม่มีผู้ใดที่จะหลีกเลี่ยงความตายเสียได้ จึงหวังว่าคุณและครอบครัวของท่านคงจะหักห้ามความเศร้าโศกนี้ลงได้บ้างตามควร และประกอบการบำเพ็ญกุศลเพื่อให้วิญญาณของบุริสุทธิ์ของท่านได้ไปสู่ที่สุดยอดอยู่ในสัมปрайภาพโน้นเท่านั้น

ขอแสดงความนับถือ

ผลเรือตรี ๘.๙.๙๖๗๘๗๙

(ถวัลย์ สำราญนาวาสวัสดิ์)

ข้อระลึกและอาลัย

ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระยาจันทรรักษ์ (จำลอง สวัสดิ์-ชูโต)

ของ พลเอก เจ้าพระยารามรามพ

ด้วย ในงานพระราชทานเพลิงศพ ท่านเจ้าคุณจันทรรักษ์ ณ เมรุหน้าพลบพลา
อิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราราวาส วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๐๘

คุณหญิงเสมอไ จันทรรักษ์ และนายดุสิต สวัสดิ์-ชูโต ผู้บุตรให้ขอให้ข้าพเจ้าเขียนข้อ
ระลึกถึงท่านเจ้าคุณจันทรรักษ์ ผู้ถึงอนิจกรรมซึ่งท่านทรงสอนเห็นว่า ข้าพเจ้ารักใคร่สันติสุนਮ
ขอบอกกันมากับท่านเจ้าคุณจันทรรักษ์ เป็นเวลาข้านานถึง ๒๙ ปีมาแล้ว ทั้งเป็นข้าหลวงเดิม
ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วยกัน

ข้าพเจ้าก็เติมใจเขียนสนองคุณ ทรงข้าพเจ้าอาด้วยสุดใจยิ่งนัก ในกรุห์ท่ามเจ้าคุณฯ
ด้วยดับไปมิได้เห็นหน้ากันอีก เพราะเราต่างคนต่างรักเคารพ ด้วยกันและกันมาแต่เยาว์เมื่อ
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ เสด็จกลับจาก การทรงศึกษา จากประเทศอังกฤษ ท่านเจ้า
คุณฯ ก็ได้เข้าเฝ้าถวายตัวเป็นมหาเด็ก ด้วยเหตุที่ท่านเจ้าคุณยังเยาว์อยู่จึงทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้าจัดการครุแด ในการศึกษาของท่านเจ้าคุณฯ ตลอดเดือน
ผ้าและหนังสือเรียน เงินค่าขนม ข้าพเจ้าก็ยินดีรับสนองพระโองการ การศึกษาของท่าน
เจ้าคุณตีมาก การกิพาทุกๆ ประเกทไม่มีตัวจับ

ราชการเสื้อบ่าและลูกเสือ ท่านเจ้าคุณฯ ได้สนองพระแทรพพระคุณ ด้วยความเอาใจใส่
เป็นประโยชน์มาก ในบันสุดท้ายนี้ ข้าพเจ้ายังได้มีโอกาสสร่วมงานแผนกลูกเสือกับท่าน มีการ
ประชุมกันทุกเดือนตลอดจน ท่านถึงอนิจกรรม

ในที่สุดนี้ขออภัยด้วยทั่งปวง ซึ่งเจ้าภาพได้บำเพ็ญงานเป็นผลวบ้าขัยสั่งเสริมให้ ท่านเจ้า
คุณจันทรรักษ์ประดับแต่อัญเชิญคุณมณฑลโดยทิพย์สมบัติในสมมปulary กพเทอญ

๒๘๐. ๒๒

๒๔๓๓/๕ พระชรรค์ชัยศรี

ชนบุรี

(พลเอกเจ้าพระยารามรามพ)

คำไว้อาลัยพระยาจินดารักษ์

ท่านเจ้าคุณจินดารักษ์ เป็นประธานคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทยคนแรก
ข้าพเจ้าได้มีโอกาสร่วมงานกับท่านในฐานะที่ข้าพเจ้าก็เป็นกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย
ไทยด้วย ท่านเจ้าคุณมีอ้อยาด้วยน่าเคารพนับถืออย่างยิ่ง และมีความเอาใจใส่ในการกีฬาของ
ชาติเป็นพิเศษ ท่านได้ร่วมการก่อตั้งคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทยขึ้น และได้
ดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้วงการกีฬาของประเทศไทยขึ้นสู่ระดับและเข้าอยู่ในวงการกีฬา
ระหว่างชาติ ท่านเป็นผู้ที่เอาใจใส่และมีอ้อยาด้วยจะมุ่งมั่นจะมุ่งมั่นท่องผู้ที่ได้ติดต่อการงานด้วย มี
ความคิดริเริ่มและให้อันดับความสำคัญต่อวงการกีฬาและนักกีฬาของประเทศไทยอย่างที่ที่
สุดเท่าที่ตัวแห่งหน้าที่ราชการและความสามารถที่ท่านจะพึงอันดับให้ได้ อนิจกรรน ของ
ท่านย่อมเป็นที่เตียงใจและอาดัชัยอย่างยิ่งแก่ผู้ที่เป็นนิติธรรมและผู้ที่เคยอยู่ใต้บังคับบัญชาของ
ท่าน ข้าพเจ้าเองก็มีความอาลัยและเตียงดายเป็นอย่างยิ่ง นับว่าวงการกีฬาของประเทศไทย
ได้ศูนย์เตียงบุคคลสำคัญในอดีตไปอีกผู้หนึ่ง ข้าพเจ้าขอตั้งใจอิชฐานด้วยเดชะข้าคุณพระ
ครรภ์ตนหรรษ ขอวิญญาณของท่านคงไปสู่สุคติในสัมประยภาพ และขอคุณความดีของท่านที่
ทำไว้จะประกูลเป็นเกียรติแก่วงการกีฬาของประเทศไทยไปชั่วกาลนาน

(หลวงสุขุมนัยประดิษฐ)

รองประธานคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย

คำไว้อาลัยพระยาจินดารักษ์

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๗๙ ได้รับความไว้อาลัย แม้ว่าจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ และประชาชนนิยมแต่งกายแบบสากลแล้วก็ตี แต่พระยาจินดารักษ์ (จำลอง สถาเด็จ - ชูโต) ก็ยังแต่งกายด้วยเครื่องแบบสุภาพบูรุษชาวไทยตามที่นิยมกันก่อนสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง คือ นุ่งผ้าม่วงพื้นเงิน สวมเสื้อราชปะแตน หัวน่าคุณชอบสวมหมวกสักหลาด ปักกว้าง ผวนรองเท้าคัตชู ไปชมการแสดงขันฟุตบอดระหัวงนักเรียนที่สนามโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเป็นประจำทุกเย็นมีได้ขาด ทั้งนี้ ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๗๙ และต้นปี พ.ศ. ๒๕๘๐ ณ ที่สนามกีฬา พระยาจินดารักษ์ได้พบกับสุภาพบูรุษผู้หนึ่ง คือ นาวาเอก หลวงศุภชลดาศัย (บุรุษศุภชลดาศัย) อธิบดีกรมพลศึกษา ซึ่งขณะนั้นได้ถูกแก้ข้อหากรรมไปแล้ว สุภาพบูรุษทรงสองข้อมูลการกีฬาและมีใจเป็นนักกีฬาเช่นเดียวกัน จึงได้เกิดความคุ้นเคยสนิทสนมกันขึ้น ขณะนั้นพระยาจินดารักษ์ว่างราชการอยู่ อธิบดีกรมพลศึกษาจึงเข้าเฝ้าให้เข้ารับราชการด้วย พระยาจินดารักษ์เคยเป็นข้าราชการชนผู้ใหญ่มาก่อนแล้ว และมีความสนใจ ชอบเล่นกีฬามาแล้วแต่เวลานั่น จึงยินดีรับคำเชิญชวนนั้น และได้กลับเข้ารับราชการอีก โดยได้รับการบรรจุให้เข้าดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองกีฬาในกรมพลศึกษา เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๗๙ ตามสมุดทะเบียนประวัติของท่านบันทึกเป็นหลักฐานลง ข้อเติม “จำลอง” นามสกุล “สถาเด็จ - ชูโต” ลัญชาติ “ไทย” บังคับ “สยาม” ศาสนา “พุทธ” เกิด “วันที่ ๑ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔” บิดา “พระยาสุรนารถเส็น” มารดา “คุณหญิง สุรนารถเส็น (นวล)” อาชีพบิดามารดา “รับราชการ” นามกุรยาหรือสามี “คุณหญิง จินดารักษ์ (เสมอ)” นามผู้สืบทอด “ต.ช. จำลอง สถาเด็จ - ชูโต” บ้านเกิด “ถนนตีตัม อำเภอบางรัก จังหวัดพระนคร” บ้านบ้ำจุบัน “๓๖๖๑ ตำบลตราดบูรณะ อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร”

ในระหว่างเริ่มแรกที่พระยาจินดารักษ์เข้ารับราชการในกรมพลศึกษานั้น กรมพลศึกษากำลังวางแผนการรักษาความสงบเรียบร้อยทั่วไป เพราะเป็นการที่หง寝ใหม่ใน

กระทรวงศึกษาธิการ พระยาจินดารักษ์ได้มีส่วนปรับปรุงวางแผนการพัฒนา ทางศึกษา การดูแลเด็ก และการอนุรักษ์ รวมกับอธิบดีกรมพลศึกษาอย่างใกล้ชิด เนื่องจาก การศึกษาเรียน ได้ปรับปรุงระเบียบต่างๆ ให้เหมาะสมและทันสมัย ทั้งได้ วางแผนการสร้างรากฐานกีฬาประจำชาติ คือ ผู้เรียนให้ประชารัฐได้เล่นกีฬาต่างๆ มากยิ่งขึ้น โดย พยายามจัดการแข่งขันกีฬาต่างๆ ที่ยังไม่มีสมาคมควบคุม แล้วพยายามเสริมสร้างสมาคม ขึ้นใหม่ เพื่อให้สมาคมได้มีบทบาทในการจัดการแข่งขันและควบคุมกีฬาเป็นอย่างๆ ไป

นอกจากนี้แล้ว ในระหว่างเริ่มแรกที่พระยาจินดารักษ์เข้ารับราชการ กรมพลศึกษา ได้จัดสร้างสนามกีฬาแห่งชาติขึ้นที่ตำบลหอวัง สระปทุม ณ ที่ที่เคยเป็นโรงเรียนข้าราชการ พลเรือนมาก่อน พระยาจินดารักษ์ได้รับมอบหมายให้คุมงานก่อสร้างสนามกีฬาและพัฒนา ที่เรียกว่า “สนามกีฬาจักรศักดิ์” ในปัจจุบันนี้ ขณะนั้นมีผู้รับเหมา ก่อสร้างบริษัทใหญ่ๆ ดัง ๓ ราย คือ บริษัทส่งพานิช (นายส่ง พานิช) บริษัทถ้าแก้校 (นายสหัส มหาคุณ) และบริษัทอมเปรสซิเตอร์ (อิตาเลียน) พระยาจินดารักษ์ได้ควบคุมงานของบริษัททั้งสาม น้อย่างใกล้ชิด จนการก่อสร้างได้แล้วเสร็จ และเมื่อได้ใช้ในการแข่งขันกีฬาเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งเป็นกีฬาสถานแห่งแรกและแห่งเดียวมานานทุกวันนี้

งานส่งเสริมการกีฬาประจำชาติงานหนึ่ง ซึ่งได้เกิดขึ้นโดยพระยาจินดารักษ์มีส่วน สำคัญอย่างยิ่งคือ การจัดตั้งคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย ใน พระบรมราชูปถัมภ์ ใน พ.ศ. ๒๔๙๑ โดยความร่วมมือกับผู้สนใจในการกีฬาในขณะนั้นอีก หลายท่าน เมื่อได้จัดตั้งคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทยขึ้นเรียบร้อยแล้ว และ ท่านได้รับเด็กดีเด่นให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย ในพระบรม ราชูปถัมภ์ เป็นคนแรกโดยเอกฉันท์ นับเป็นเกียรติประวัติของท่านอย่างยิ่ง

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้มีการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ ๑ ณ กรุงเทพฯ ที่ ประเทศพื้นแลนด์ ท่านก็ได้พยายามชี้แจงให้รู้สึกษาด้วยความซื่อสัตย์ในการที่ ประเทศไทยต้องไปร่วมแข่งขันกีฬากับนานาประเทศ รู้สึกษาด้วยอนุญาตให้ประเทศไทยจัดตั้ง นักกีฬาไปร่วมการแข่งขันได้ ท่านจึงได้เป็นหัวหน้าคณะกรรมการนักกีฬาไทย ประเภทกีฬา ไป ร่วมแข่งขันด้วยจำนวน ๘ คน และเจ้าหน้าที่ ๕ คน

งานข้างต้น ได้มีความสำเร็จในคราวที่ไทยในระยะต่อๆ มา

พระยาจินดารักษ์ ดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองกีฬาอยู่จนกระทั่งวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๔๙๕ รวมเป็นเวลา ๕ ปี ๗ เดือน ๑ วัน ครุนถึงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๔๙๕ ได้รับการแต่งตั้งให้รักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมพลศึกษา ต่อมา ก.พ.๔๙ พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมพลศึกษา เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๔๙๕ สืบแทน นาวาเอก หลังคุกจิตาธิ ซึ่งย้ายไปรับราชการในกระทรวงอื่น จึงนับได้ว่า พระยาจินดารักษ์เป็นอธิบดีกรมพลศึกษาคนที่สอง ท่านได้มีโอกาสปฏิบัติราชการตามรอยของอธิบดีคนแรกสืบทอดมา และเสริมสร้างงานการพลศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น จนօកจาราชการกรมพลศึกษา เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๔๙๐ รวมเป็นเวลาที่อยู่ในตำแหน่งอธิบดีกรมพลศึกษา ๕ ปี ๑ เดือน ๒๘ วัน แล้วได้ย้ายไปรับราชการกระทรวงอื่น เมื่อรวมอายุราชการในกรมพลศึกษาทั้งหมด แล้ว จึงเป็นเวลา ๑๐ ปี ๗ เดือน เมื่อพระยาจินดารักษ์ พ้นราชการกรมพลศึกษาไปแล้ว ก็มิได้ห่างเหินกรมพลศึกษา “ได้ไปมาหาดูอยู่เนื่อง” เหมือนหนึ่งว่ากรมพลศึกษาเป็นบ้านซึ่งบ้านหนึ่งของท่าน จนกระทั่งท่านได้ล้มป่วยลง

แม้ว่าส่วนใหญ่ของเวลาที่พระยาจินดารักษ์ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมพลศึกษาอยู่นั้น เป็นระหว่างเวลาสังคրាលโดยกรุงที่ ก.พ.๔๙ ตาม พระยาจินดารักษ์ได้พยายามปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ทั้งในด้านการงานและด้านปกครอง เพื่อให้การพลศึกษาของชาติเจริญ ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

พระยาจินดารักษ์เป็นสุภาพบุรุษผู้ชอบอัศจรรยา ขันชั้นอยู่ใต้บังคับบัญชา โดยแบบฉบับปกครองคนให้เป็นคน ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาในกรมพลศึกษาที่ได้เจริญในทางราชการมาเป็นลำดับ ก็ยังมีด้วยในบจ.๖ นั้นหลายคน เมื่อคราวที่ท่านจากกรมพลศึกษาไป ก็เป็นการจากกรุงหนึ่งแล้ว ครุนท่านมากจากไปอย่างมีรากลับตามอายุขัย ๗๖ ปี ก็ทำให้ข้าราชการกรมพลศึกษาเพิ่มพูนความระลึกถึงอยู่ไม่away เพราคุณงามความดีของท่านยังคงเป็นที่ประจักษ์อยู่ จึงขอให้ท่านไปสู่สุขคติ ณ สมปաริภพโน้น เทอญ.

๘๐๙ วันที่ ๑๒

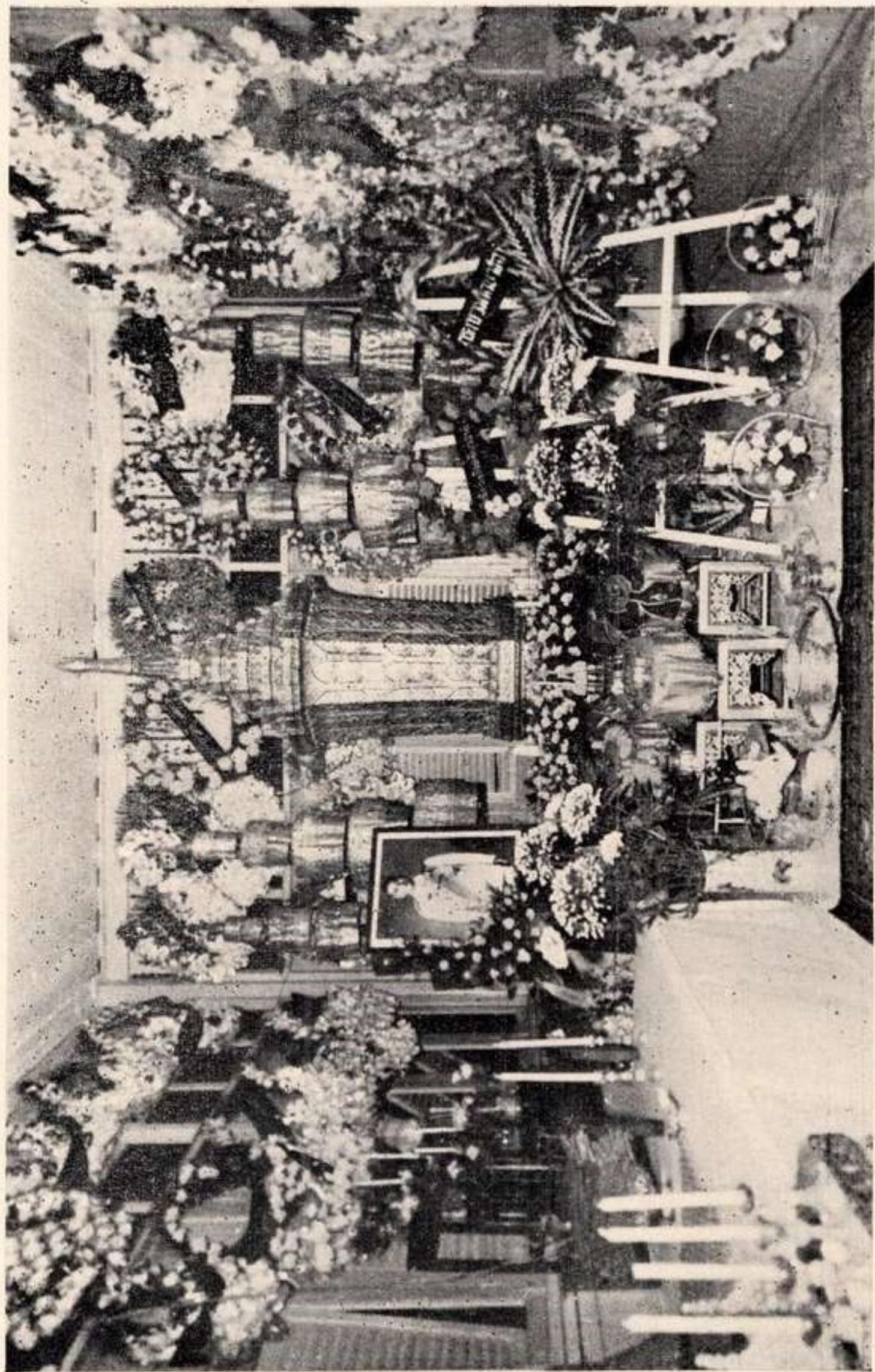
(นายกอง วิสุทธารามณ์)

อธิบดีกรมพลศึกษา

การสุดยอดอภิชารร์มเข้าคุณบินดาวรักษ์

วันศุกร์	ที่ ๑	กรกฎาคม ๒๕๐๙	พระราชนาน
วันเสาร์	ที่ ๒	กรกฎาคม ๒๕๐๙	
วันอาทิตย์	ที่ ๓	กรกฎาคม ๒๕๐๙	
วันจันทร์	ที่ ๔	กรกฎาคม ๒๕๐๙	ท่านผู้หญิงจะเอี้ยด พิบูลสงคราม
วันอังคาร	ที่ ๕	กรกฎาคม ๒๕๐๙	ญาติพน้อง สวัสดี-ชูโต
วันพุธ	ที่ ๖	กรกฎาคม ๒๕๐๙	ญาติพน้องอมาถยกุล
วันพฤหัสบดี	ที่ ๗	กรกฎาคม ๒๕๐๙	LYON ASSOCIATE INC.
วันศุกร์	ที่ ๘	กรกฎาคม ๒๕๐๙	ด่วนหนึ่งสาขาวนนະ ธนาคารแห่งประเทศไทย
วันเสาร์	ที่ ๙	กรกฎาคม ๒๕๐๙	โนมสราศีลม
วันอาทิตย์	ที่ ๑๐	กรกฎาคม ๒๕๐๙	นักเรียนเก่าอังกฤษ
วันจันทร์	ที่ ๑๑	กรกฎาคม ๒๕๐๙	เจ้าคุณนราเทพปрудดาและบุตร
วันอังคาร	ที่ ๑๒	กรกฎาคม ๒๕๐๙	ธนาคารศรีนคร บริษัทพาราวินเชอร์ บริษัทยอดพากดังสินค้า และ บริษัทครีเมืองประกันภัย
วันพุธ	ที่ ๑๓	กรกฎาคม ๒๕๐๙	กรมพลศึกษา
วันพุธ	ที่ ๒๐	กรกฎาคม ๒๕๐๙	สถาบันธรรม
วันพุธ	ที่ ๒๗	กรกฎาคม ๒๕๐๙	คุณพิพัฒน์และพื่นทอง ไปษยานนท์
วันพุธ	ที่ ๓	สิงหาคม ๒๕๐๙	คณะกรรมการโอลิมปิกฯ
วันพุธ	ที่ ๑๐	สิงหาคม ๒๕๐๙	นักเรียนเก่าราชินี
วันพุธ	ที่ ๑๗	สิงหาคม ๒๕๐๙	เทพศิรินทร์ รุ่น ๒๕๙๒
วันพฤหัสบดี	ที่ ๑๘	สิงหาคม ๒๕๐๙	คุณประทวนและคุณจงถวิล อรรถโกวิท
วันพุธ	ที่ ๒๕	สิงหาคม ๒๕๐๙	บริษัทเครื่องกีฬารานกินทรี
วันพุธ	ที่ ๓๑	สิงหาคม ๒๕๐๙	สมาคมนักเรียนเก่าพัลลิตปัปนส์
วันพุธ	ที่ ๗	กันยายน ๒๕๐๙	กระทรวงศึกษาธิการ
วันพุธ	ที่ ๑๔	กันยายน ๒๕๐๙	สมาคมนักเรียนเก่าเทพศิรินทร์
วันพุธ	ที่ ๒๑	กันยายน ๒๕๐๙	พระยาวิทูรยวรรณพินेतุ และคุณหญิง
วันพุธ	ที่ ๒๘	กันยายน ๒๕๐๙	กองกำกับการรถวิทยุฯ
วันพุธ	ที่ ๕	ตุลาคม ๒๕๐๙	คุณอาณันท์ อมาถยกุล และน้อง ๆ

ԱՐԵՎԻՆԻՍ աշ ՌԱՄԵԼՄԻՆԻ և

เมืองเก้าขามมหานคร

โดย

พระยาจันดารักษ์ (จำลอง สถาสตี-ชูโต)

□

การประพันธ์ไม่ว่าจะเป็นชนิดใด ผู้เขียนมักจะเริ่มต้นด้วยการขออภัยและขออภัยในความผิดพลาด เมื่อข้าพเจ้าผู้ไม่เคยเขียนเรื่องใดมาก่อนเลย มาเริ่มเขียนบ้าง ก็จำเป็นต้องดำเนินตาม และขออภัยจากใจจริง

การเดินทางไปประเทศอังกฤษ หรือที่ญี่ปุ่นเรียกว่า “เมืองแก้ว” ของข้าพเจ้าคงน ปฏิสัมพันธ์ด้วยกระหารงมหาดใหญ่ ในสมัยแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินห มหาชีราฐ พระองค์ทรงเกล้าเจ้าอยู่หัว มีนโยบายในอันที่จะดำเนินการปักครองประเทศให้เจริญทันสมัยยิ่งขึ้น ได้นำความชั้นกรากบังคมทดลองพระบรมราชานุญาตตั้งข้าราชการใน ความปักครองไปเรียนการปักครองในต่างประเทศบัดหนึ่งคน และวางแผนไว้ว่า ข้าราชการ ที่จะไปเรียนนั้น ๑. จะต้องเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ๒. ต้องเคยขึ้นต่อการปัก ครองมาแล้ว ๓. เป็นผู้รักษาต่างประเทศ ๔. มีความประพฤติดี ๕. ต้องมีศักดิ์ญา ว่าจะกลับเข้ามารับราชการในกระทรวงมหาดไทย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินพระ องค์นั้นได้ทรงเห็นชอบด้วย แต่ได้พระราชทานข้อสั่งเกตุมาว่า การให้เรียนนั้น ตั้งหนังสือ เข้ามา แล้วให้เรียนในกรุงเทพฯ ก็พอทำได้ ทางที่ชอบนั้นทรงเห็นว่า ควรจะให้ ไปเรียนเพียง ๖ เดือนหรืออย่างมากนี้ก็ได้ แล้วให้เข้าทำงานและศูนย์งานในประเทศไทย ที่มี ด้วยการปักครองต่าง ๆ ต่อไปแห่งละ ๖-๗ เดือน เพื่อให้นำความรู้ที่ได้เรียน การงานที่ ได้เห็นให้ทำนั้น ๆ มาเทียบเคียงกับพฤติกรรมของไทย เลือกใช้หรือตัดแปลงให้เหมาะสม สมจะดีกว่า ซึ่งเป็นพระมหากฎหมายสำคัญยิ่งที่สุด

ข้าพเจ้าได้ถูกคัดเลือกให้เป็นผู้ไปดูงานในต่างประเทศคนหนึ่ง และเมื่อได้รับพระราช ทานพระบรมราชานุญาตแล้ว กระทรวงมหาดไทยจึงได้ทำหนังสือสั่งตัวข้าพเจ้าให้ไปรับ

หนังสือเดินทางที่กระทรวงการต่างประเทศ ข้าพเจ้าได้ไปพบเจ้ากรมกงสุล เจ้าพนักงานเข้าตัวข้าพเจ้าไปชั่งไปวัด ตรวจต่าหันรูปพรรณ และเขียนหนังสือเดินทางให้ หนังสือเดินทางนั้นคงเขียนวันเป็นสามภาษา ไทย อังกฤษ และฝรั่งเศส แล้ว ภาพน้ำเส้นบที กระทรวงการต่างประเทศลงนามประทับตราบั้นแกร๊ด มั่นใจนั้นคงเป็นหลักฐานพอ ยังคงถูกนำไปใช้ท่านกงสุลอังกฤษ ฝรั่งเศส ลงนามประทับตราอีกต่อหนึ่ง การลงนามประทับตรา ต้องเสียค่าฤชาอย่างหนึ่งเป็นตัวยืนยัน

หนังสือเดินทางฉบับนี้ ถ้ามันได้สูญหายไปกับเรือของเราในมาตรฐานชั้นดุกต่อรับไม่อาจเชิงเรื่องมันอับปางเสียแล้ว ข้าพเจ้าควรจะมีไว้ให้ท่านชม เพราะนักจากจะเป็นพงศาวดารของ การเดินทางในเวลาตามหาสังคุณแม่แล้ว ยังจะเป็นตัวอย่างด้วยเช่นเดียวกันและคงตราได้ดีฉบับหนึ่ง เพราะว่าไม่ว่าจะชนบทใดๆ ก็ตาม ท่าเรือเมืองไหนก็ติดต่อหนึ่ง เป็นต้องให้ลายเซ็นและกงตราของท่านเจ้าพนักงานครั้งหนึ่งเป็นอย่างน้อย

การเดินทางในเดือนนี้ วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๑๘๕๙ ยกจะชวดกุชลักษณะเดียวกันอยู่มาก แม้จะมีเงินอยู่ในกำมือแล้ว ยังลำบากที่จะหาซื้อตั๋วเรือเมล์ เพราะชาวต่างประเทศซึ่งได้พาคนเข้ามาเพื่อพระบรมโพธิสมภารต่างก็พากันกดับไปบ้านเกิดเมืองนอนของตน ที่เป็นทหารกของหนนพัองกดับไปเจ้าประจำของ ที่เป็นพดเรือนก็พาคนไปสมควรหรือไปรับราชการอย่างอื่น เพื่อจ่วยประเทศไทยพรมหาภัยท้ายของตน ด้วยเขานเป็นผู้ซื้อตั๋ว รักษาตีมีความคงกักด้อยโดยทั่วหน้า

เพราะฉะนั้น ณ บริษัทเรือเมล์ที่เดินทางไปสู่อาณัตประเทศ มีประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และอเมริกาเป็นอาทิ จึงได้เดินไปตัวยังฝุ่นชนชาติพิวชรา ต่างคนต่างหาโอกาสที่จะซื้อตั๋วเรือเมล์ ที่โภคแห่มากก็ได้ไป ที่เคราะห์ร้ายก็ต้องคอบเที่ยวนเมล์หัง

พวกข้าพเจ้าอยู่ในจำพวกที่นับว่าเคราะห์ การที่ข้าพเจ้าใช้คำว่า “ พอก ” นั้น เพราะข้าพเจ้ามีอาภารย์ใหญ่โรงเรียนราชวิทยาลัย ซึ่งจะไปรับหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้ปกครองนักเรียนไทยในประเทศไทยอังกฤษเป็นอุปนัติ และมีเพื่อนนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการสอนไปตัวยังอีก ๗ คน และการที่ว่าเคราะห์ ความจริงยังมีปลดออกฝรั่งแท้ เพราะว่าบราห์ม

รับรองพำนัคเพียงกรุงเทพฯ ไปสิงคโปร์ ส่วนจากสิงคโปร์ไปต้องมอบไว้ในพระบรม
เดชานุภาพอีกหอนหนึ่ง

พวกข้าพเจ้าดังดงเรื่องจากกรุงเทพฯ ไปขันหมี่ของท่าสิงคโปร์ แล้วหาโอกาสโดย
สารเรื่อที่มาหากເກາະขออสเตรเลียไปอีกหอนหนึ่ง แต่คราวหันกลับมาที่เรือ "มูลtan" ชื่อ
มาจากอสเตรเลียนมีห้องชั้นห้องว่างอยู่ ๑ ห้อง พอดีกับน้ำที่ กะบันห้องหนึ่งห้องขัดเข้า
ไปถึง ๔ คน ดูราวกับปลารา亭 ในห้องนั้นพัดลมติดอยู่กลางห้องเพียงชั้นเดียว ด้วย
เป็นห้องชั้นสอง เพราะฉะนั้นการที่จะให้ครบล้มเลี้ยงห้องเดียว คงต้องทำอย่างที่ฝรั่งใช้
คำว่า เนต์ฟ คือลักษณะนั้นของมาบุญชูบันกับพนักดวงห้อง เทพบุญชูที่เคยเป็นเดือนบ้าลูกเสือมาเด้าย
กัน มีฉะนั้นก็จะแบ่งกันเป็นดูกดีด้วยว่า

เรื่อเมดทเดินระหว่างกรุงเทพฯ กับสิงคโปร์มีเด็กเป็นคนใช้พากษาไทยให้บ้างเป็น
บางคน แต่พากภาษาอังกฤษอย่างที่เรียกว่า พจันอิงดิช ได้โดยมาก ที่เรียกว่าพดุนอิงดิช
นั้น ถ้าจะให้ข้าพเจ้าแปลความหมาย น่าจะนึกว่า พวกอังกฤษเขาได้บินพวกที่พากภาษาอัง-
กฤษไม่ถูกเป็น คุณอังกฤษ อิย่างนกพิดาปุ๊ แล้วขอเจ้าหัวอย่างให้พั่งผักเรื่องหนึ่ง คือ
วันหนึ่งเพื่อนข้าพเจ้าทำเก้าอนอนเด่นหัก จึงไปเรียกช่างเข้ามา พอมารถเชาดีเขียนว่า
"โอะ! โอะ!" และเมื่อทำเสร็จแล้วข้าเด่องดูเป็นเชิงจะขอเงินรางวัลแต้วร้องว่า "เยอ! นา
เวอ! ลิสต์! เวอ! ลิสต์!" ดังนั้นเป็นหนึ่ง ส่วนจากสิงคโปร์ไปโกลันไม่มีคนใช้เป็นแทรก
และหอยจากนั้นเป็นชนชาติพิวชา เพราะเรื่อเมดเหตาน มักเป็นเรือที่เดินตรงไปตรงมา
หากประเททถึงประเทท

เงินรางวัลตามภาษาคนไทยที่เกยไปบุญไปเรียกว่า ถืบ แต่ไม่ใช่จะให้ยินดูทกันนัก
ในประเททเรา หันเพรากธรรมเนียมการขอรางวัลและให้รางวัลยังมิแพร่หลาย นัก
หากในจำพวกชาวต่างประเทท แต่ในเมืองท่าเรืออังกฤษ อเมริกา ฝรั่งเศสเหตานแล้ว การ
ขอรางวัลเป็นอาชญากรรมหนึ่งที่เดียว ไม่ว่าห่านจะย่างเท้าก้าวไปสารทิศไหนได้ ห่านจะได้
เห็นคนจำพวกนักอยาชูระบแก่ห่านอยู่ คือเบ็ดประทุม ถือของ แม้แต่จะเป็นกระเบื้า
เด็กๆ และบางคนถึงกับแบ่งเอาไปก่อ ขวาง ผ่าทางและรับไว้ แม้แต่รถบัสซังซึ่งเรียกค่าเช่า

อยู่ส่วนหนึ่งแล้วก็ยังขอร่วมด้วย ตามกัตตதาการต่าง ๆ ชั่งสำคัญ ๆ พอกคนใช้เดินໄต้ะถึง กับห้องขอนเข้าไปรับใช้ให้เปล่า ๆ และบางคนต้องเสียเงินให้แก่เจ้าของเสียหัวข้าว ทั้ง เพราะเงินรางวัลที่จะได้รับนั้นมากกว่าเงินเดือนรวมๆ

ควรหนึ่งเพื่อนของข้าพเจ้าคนหนึ่งไปประเทศอังกฤษ แล้วส่งใบสำคัญค่าพาหนะเดินทางมาขอเบิกเงินต่อกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ กระทรวงพระคลังมหาสมบัติข้อดัง เงินรายหนึ่งซึ่งให้จ่ายไปเป็นรางวัล ตามที่กระทรวงพระคลังขัดข้องนี้ ถ้าจะพึงดูแต่เมินๆ แล้วก็เป็นการสมควร เพราะเงินรางวัลเป็นสิ่นใดของบุคคลส่วนหนึ่ง แต่ถ้าจะตามผู้ที่ได้เคยไปต่างประเทศมาแล้ว คงจะพากันตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า เป็นของงานเป็น ด้วย เป็นของรวมเนื้อมนนอย่างหนึ่ง กับอีกอย่างหนึ่งท้องให้เพื่อความสะดวก ข้าพเจ้าขอเล่าเรื่องที่เกี่ยวกับการให้รางวัลนี้ให้ท่านฟังสักเรื่องหนึ่ง คือมีท่านผู้หนึ่งไปรับประทานอาหารที่กัตตதา- คาวทรอกตะเตโระ ชั่งเป็นกัตตதาการที่มีข้อเพียงแห่งหนึ่งในประเทศอังกฤษ เมื่อรับประทานเสร็จท่านก็วางแผนอันละ ๒ เพนซ์ให้เป็นรางวัล พอกคนใช้เดินໄต้ะมาเห็น เขาก็เบิกเงินนั้นส่งคืนให้พร้อมด้วยการเคารพอย่างสุภาพ แล้วก็ล่าวว่า “ กระผมขอขอบพระคุณ ในคราว หน้ากระผมจะตั้งใจขอรับรองท่านที่เดียว ” ตั้งนท่านจะรู้สึกประการใจ เมื่อท่านลูกจาก เก้าอี้トイม์ทางของแขกอันดีอยู่เป็นตาเดียว กัน และท่านจะรู้สึกว่าเป็นการจำเป็นหรือไม่ (ตามปกติเข้าให้กัน ๒ ชิลลิงครึ่ง)

การเกี่ยวด้วยเรื่องเงิน และการจัดหาเครื่องแต่งกาย สำหรับผู้ที่จะไปต่างประเทศ เป็นการขาดทุนอย่างใหญ่โตอยู่ส่วนหนึ่ง ชั่งควรรู้อยู่บ้าง ดึงขอกล่าวไว้ในที่นี้ โดยเห็นว่าจะ เป็นประโยชน์ไม่นักก็น้อยแก่ผู้ที่เดินทางไป และไม่มีผู้ใดจะช่วยเหลือ

ทางหลวงสุคัตตร์ได้เห็นแล้วว่า การที่ต่างประเทศต่างใช้เงินของตนเองนั้น เป็น การผิด เป็นอุปสรรคแห่งความเจริญของโลก แต่ต่างก็ยังคงวิธีชุมชนหันหน้าเข้าหากัน เพราะฉะนั้นจึงเป็นการลำบากแก่พ่อค้าและผู้ที่เดินทางอย่างยิ่ง ขัวเนพะระหัวร่างทางแต่ กรุงเทพฯ ไปเมืองอังกฤษ ท่านจะต้องเริ่มใช้เงินบาทไทย ถึงตั้งค่าปรับเปลี่ยนเป็นหรืออยู่ ตั้งค่าปรับ ถึงโคลัมโบ บอมเบเบ่นรูบี้ ถึงເອເຕັນ ປ້ອວດເສດບປ່ລິຍນເປັນປອນ໌ ດົງຜຣັ້ງເຫສ ເປັນແພຣງ໌ ດົງອັກຖານເປັນປອນ໌ ທົດຈະແລກປ່ລິຍນກັນອູ້ສັບສົນດັ່ງນີ້ດັດຍຸໄປ

การหาแลกเงินนั้นไม่สูงาก เพื่อจะนักจากไปท่องนาการ จะมีมากพอค้าขายเงินมา
โดยพบท่านอยู่ตามท่าเรือหรือภัตตาคารเป็นกลุ่มใหญ่ และบางท่านอาจจะถูกด้อมจนอาจ
ตกใจ แต่ท่านจะห้องเสียเงินค่าแลกเปลี่ยนอย่างแพงที่สุด และถ้าท่านไม่เป็นผู้ชำนาญ
การเดินทางและบกพร่องต่อภาษาของเขาเหล่านั้นด้วยแล้ว ยังเสียเปรี้ยบมากขึ้น บางคน
ที่ขาดความรู้และรำคาญ จึงกับกำเงินส่งให้ ปลดอยให้พ่อก้าดการแลกเปลี่ยนให้เงาก็มี พาก
ข้าพเจ้าเองกว่าจะถึงประเทศอังกฤษ ขาดทุนเข้าไปมากที่เดียว ทางทัตันถ้ามีเวลาควร
จะไปแลกท่องนาการตึกว่า เพื่อจะเข้าแลกให้อย่างตรงไปตรงมา

การเตรียมเครื่องนุ่งห่มในชั้นต้นเป็นของสำคัญอย่างยิ่ง บางคนขอเสียมากมาย หรือ
อย่างที่เรียกว่าซื้อเดียให้พอใช้เดียว ตัดเสื้อตงหลายชุด ลดอุดานเสื้อราตรีส้มสรำดำเน
ราตรีส้มสรวขาว มอร์นิงโลด ซึ่งเป็นการเหลือเพื่อโดยใช้เหตุ เพื่อจะงบประมาณสี่เดือนไป
ถึงประเทศญี่ปุ่นแล้วก็ใช้ไม่ได้ หรือไม่ชอบใช้ด้วยประการต่างๆ เช่น ผิดสมัยเสียบัง
กินอาหารจะเด้อวันทำให้คับไปบ้าง เมากลิ่นตกนรก เอวหลวมไปบ้าง เป็นต้น สรุหาแต่
สิ่งจำเป็นสำหรับในการเดินทางโดยจะเพาะ แล้วไปหาเอาที่เราจะอยู่ต่อไปดีกว่า และถ้า
จะหาผู้ที่เคยไปญี่ปุ่นมาแล้วเป็นผู้พาไปจัดหาให้ได้ยังดี แต่ย่าให้ผู้ที่เคยไปมาหลาย ๆ ศิบ
ปีมาจัดให้ เพราะจะผิดสมัยหรือครัวไป

ตีส่วนของเครื่องนุ่งห่มและผ้าผูกคอเหล่านี้ ชาวตะวันออกมักเลือกไปทางสีน้ำตาล
เข้มผ้าผูกคอพื้นเมือง เพราะเรารู้บกันอย่างนั้น แต่ถ้าฝรั่งเห็นเข้า เขาอาจจะยังหืออนก็ขึ้น
ไว้ หรือการเกงทนมร่วงสีดำ ๆ หรือผ้าลายตาราง กอดลาร์สูง ๆ เหล้านกคูกัน ข้าพเจ้า
เองจะจะไป ชุดกอดลาร์แข็งหง็งให้หลอกว่า และเดือกเข้าห้องนอน ๆ เสียด้วย เพราะ
นิกรู้จะไปขอฟรั่งมังค่าหงที่จะห้องแต่งหงให้ผึ้งพายคงดง แต่ครวนไปถูกใส่ทุก ๆ วันเข้า
กู่ศักดิ์นำกในการห่มน้ำขยอกเนื้อ เดยกับเข้าหง หันไปหาคอดลาร์อ่อน

การเดินทางไปญี่ปุ่นเป็นต้องจะตามท่าเรือต่าง ๆ บางแห่งต้องขึ้นไปค้างแรม
บนบก เพราะเรือจะหอบสินค้าอยู่นาน ทนความอุบัติเหตุในอนันต์ในเรือไม่ไหว
บางแห่งก็ขึ้นไปเที่ยว การขับกตามท่าเรือดังกล่าวแล้ว ต้องน้ำหนังสือเดินทางให้เจ้าหน้าที่

หลวง การนำหนังสือเดินทางให้เจ้าพนักงานตรวจประทับตราบนั้นลำบากและเสียเวลาตามมา เพราะจะขันลงจากเรือ ณ ท่าเรือแห่งหนึ่ง ๆ จะต้องให้เจ้าพนักงานตราฯลงนามประทับตราทุกแห่งไป และเมื่อขันบากไปแล้ว ยังต้องไปหากรถสุคไทยและคาดว่าการของเมืองนั้น ๆ ถูก หงสาวด้าที่จะไปยังที่เหล่านกมื้อย เพราะจะต้องโดยสารเรือโดยสารรถไฟเดินทางท่องไปในวันนั้นหรือวันรุ่งขึ้นอีก และเมื่อไปถึงคาดว่าการแห่งหนึ่ง ๆ ยังต้องนั่งรถโดยเรือนาน ๆ ด้วยมีแต่โดยสารกับผู้ที่มีภาระอื่น ๆ มากอยู่อย่างก่อน แต่ควรจะหันกลับทางท่ามกลางชุมชนข้าพเจ้าท่านเก่ง ข้าพเจ้าขอเจ้าเพื่อเป็นการส่งเสริมความสามาถของท่านไว้ลักษณะนี้ ก็ ครั้งหนึ่งที่เมืองมาฆะ ประเทศฝรั่งเศส พอกข้าพเจ้าไปหากราชการแห่งน้ำจะข้าเกินไป คงอื่น ๆ จึงได้ไปรอดโดยกันอยู่อย่างเยี่ยมยอดแล้ว และถ้าจะรอให้เจ้าพนักงานกระทำตามลำดับบุคคลที่มาก่อนหัวเรือมาหลัง พอกข้าพเจ้าเห็นจะไม่ได้เดินทางไปกรุงปารีสในกลางที่นั้น แต่ท่านผู้ปักธงชัยของพวกข้าพเจ้าท่านมีให้พริกดี พอกท่านเห็นเช่นนั้นท่านเริ่มจัดเครื่องแหงหัว จัดผ้าผูกคอให้งาม ตั้งเดือให้ดึง หันมาเรียกพวกข้าพเจ้าให้เดินตาม แล้วท่านก็เดินหงหงท้าบัง ๆ วางท่าทางอย่างสง่าผ่าเผย นำพวกข้าพเจ้าไปที่ประตู ร้องสั่งเด็กเพ้าประตูเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “ เย้ ! เมื่อประตู ข้าจะนั่นก็เรียนของพระเจ้าแผ่นดินไทยเข้าไปหาท่านเจ้าเมือง ” เจ้าเด็กหันมามองพวกข้าพเจ้า เห็นหน้าตาดี ๆ ผิดกับคนที่เคยเห็น และคงคิดว่าเป็นเจ้าประเทศราชหัวเรือจะไร้อย่างหนึ่ง รับเบ็ดประตูให้โดยมิได้ปริปากตาม พอกันประตูท่านก็บัง ๆ เข้าไปอีก ชั่งกระทำให้ท่านเจ้าพนักงานต้องหันมามอง แล้วท่านก็ยั่นก้มศรีษะลงคำนับแต่น้อย ๆ เดินตรงเข้าไปยืนมือให้ดับ ท่านเจ้าพนักงานหมกท่า ประจวบกันเห็นท่านพวกเจ้าแห่งประเทศอินเดีย หรือคุณญี่บุนเดินตามหลังมาเป็นฝูง เลยห้องตามมือพูดด้วย การซึ่งได้สำเร็จรวดเร็วก่อนผู้ที่มาโดยอื่น ๆ เมื่อเวลาเดินกันดับซอกมา ดูท่าท่านพวกหักหอกอยู่หนึ่งจังกัดอย่าง ส่วนข้าพเจ้าเองนี้ก็ภูมิใจที่ได้เห็นพวกผู้เดียวหัวเรือ强大ได้รับสิทธิ์เดียวกับเจ้าบัง

กัยตามท่าเรือท่าง ๆ นั้น ตามเสียงผู้เดินทางออกจะมีบ่อย ๆ แต่โดยมากเป็นเรื่องไม่สุจริตอะไร นิการล่ออดวงหลอกให้ข้อของเก็บเป็นอาทิ แต่ท่าน่าจะระวังให้มากศักดิ์ของ

กิในเรื่องกรรไกร พวณมักษะแสดงตนเป็นมราชเทศก์ มาช่างขักขวนให้ไปต่อรองประหลาดบ้าง โบราณวัดถูกบ้าง แล้วพาไปกรรไกรเข้าเงินในที่เปลี่ยว แต่พวณมักษะเป็นคนขาดดาย เมื่อเราเข้าจังซั่งเข้ามักษะบนหนีไป ผ่านการทดสอบนั้นมืออุปเหffer เด็ห์กามากมาย ในระหว่างที่ข้าพเจ้าเดินทางกลับกรุงเทพฯ มาถึงคดของสุเอซ มีแขกชาวรัสบันนำของพนเมืองมาขายบพเรื่องเมื่อมากมาย แต่ราค่าต่อน้ำข้างแพง คนโดยสารรับน้ำข้างไม่ขอบ้างแล้วหากนักลงเรือไป พอเรือกำลังจะออกมีแขกคนหนึ่งคาดหัวด้านนำตร้อยประคำขอรัดขันนา ๒ - ๓ สาย เป็นราคากูก ๓ บวกว่าเป็นของจะไม่หมายมาขาย มีหอยคนหนึ่งชี้ให้ แต่ภัยหลังจังหว็บว่าของเก็ง ดังนั้น

ในเวลาที่ข้าพเจ้าเดินทางออกจากกรุงเทพฯ ไปเป็น gele ระหว่างมหาสงเคราะห์ ถึงแม้จะได้รับความลำบากบ้างก็ยังมีให้นักท่องสังคมมากนัก แต่พอเรือถึงเมืองสุเอซ เริ่มมีนายหัวขุนมาตรวจตราบานเรือ มีการทําสนานเพลราโดยใช้การสอบถามรายชื่อนำลำดับเป็นส่วนเพลราขันทางแคมเรือข้างขวา และมีประกาศห้ามนําให้หอยสารไปเดินพดูกพด่านในแดนนั้น ทั้งนี้ยิ่ง่า เพราะพวกรุก็ได้ยกกองมาตีคดของสุเอซเพงจะพ่ายแพ้โดยไป แต่ยังมีหัวรัมบันของพวกรุกซึ่งขันขันอยู่ตามถนนอก

แม้ว่าข้าพเจ้าเป็นเดือนบ้า แต่ได้เคยเข้าประดิษฐ์หกนาแล้วหลายคราว ทั้งในหมู่เดือนบ้าด้วยกันและไปร่วมกับกองพดทหาร ทั้งการไปจับกุมผู้ร้ายที่สำคัญ ๓ ข้าพเจ้าก็เคย แต่ไม่เคยใจเต้นเหมือนครั้ง จะเป็นด้วยข้าพเจ้ากลัวก็ไม่ใช่ เพราะแน่ใจว่าจะไม่มีขันตรายใด ๓ เกิดขึ้น ด้วยในระหว่างที่เรือเดินอยู่ในคลองสุเอซนั้น มีหัวรัมบันเดินเดียวเดียว หัวรัมบันเดียวเดียว แขกเกรว์ก้า ทั้งค่ายรักษาอยู่ต้องผึ่งคดของ และเข้าเหล่าน้ำแห่งความว่าเริงอยู่ถ้วนหน้า แต่บางที่จะเป็นด้วยอยู่ในเรือเดียว ๓ มาหลายวัน ศรั้นนามีเหตุขันก์เกิดใจเต้นกับเห็นได้

พอเรือเมื่อออกจากคดของสุเอซเข้าสู่ท่าเดเมติเตอร์เรเนียน ได้รับคำสั่งให้ตับไฟหมัด ๓ หงดา แม้แต่ช่องลมสำหรับห้องก๊อกบีด เพราะคนนั้นความฟ้าว่างไส้ดูและความ慎ุก็รักค่าน มีการเต้นร้าวและร้องเพดลงขันเป็นเครื่องแก้ร้าวความร้าวของผู้โดยสารทดสอบเวลาที่เจ้าก็รู้ในเรือ พลันต้องระงับไป

ตามปกติเมื่อเวลารับประทานอาหารแล้ว ผู้โดยสารมักพา กันขึ้นบนดาดฟ้า ทาง
โอกาสออกกำลังกาย มีการเดินคุยกันเป็นทั้ง แต่ในบัดนี้เตียงที่คุยกันสนุกเข้านั้น พลั้น
เป็นเสียงกรี๊ดชิบ และพากหุ่น ๆ สาว ๆ ที่เคยวิ่งเหตุน้ำกระซิบกระซิบกันอย่างร่าเริง กลับ
พา กันขึ้นไปเจ้าเข้าห้อง เสียงประคุณเป็นเรื่องที่ปราศจากคน พากข้าพเจ้าเองที่มีจำนวนถึง
แปด และเคยชุมความสนุกของพากผู้ขาว และคุยกันตามภาษาของชาวอย่างสุนูก
พลอยเงียบด้วย จะเงียบด้วยเหตุใดนั้นข้าพเจ้าไม่สามารถบรรยายความรู้สึกได้ เห่าที่ได้
ทราบมาว่าใจที่กันว่ามีเรื่องให้น้ำของขอสเตรเลียมารุ่มอยู่ในแบบหนาแน่น แต่จะเป็นจำนวน
เท่าไหร่ยุ่งที่ไหนไม่ปรากฏ และเป็นแค่ข่าว ซึ่งดูไม่น่าจะทนเดือนสองเดือน ก็ต่ำระนั้นกรุณา
ขอบคุณ

จะอย่างไรก็ตี เรื่องมุตตานอนเป็นเรื่องที่มีระหว่างตั้ง ๔ พันตันเหล็ก ได้นำมาข้าพเจ้า
สั่งถังห้าเรือเมืองมาใช้โดยสวัสดิภาพ ปราศจากวิวัฒนาแห่งเรืออุบัติเหตุจำนวนเดย

พากข้าพเจ้าขึ้นจากเรือแล้วขึ้นรถไฟไปกรุงปารีสในคืนวันนั้น ตามสถานที่ข้าพเจ้า
ผ่านมานั้นผู้คนชักจี้ไว้ไปมาอยู่อย่างหนาแน่น แต่โดยมากเป็นทหาร และญาติพี่น้องที่พาก
กันมาสัก

แม้ว่าพากเหตุนั้นจะเป็นชาติอารยะ รู้จักหน้าที่ มีความจงรักภักดีต่อชาติอยู่แล้ว
อย่างถ่องแท้ แต่หากจะนิความเครื่องโศกเสียให้ไม่ ที่ฟุ่มฟายน้ำตาถึงกับโซ ๆ ก้ม ที่
เป็นเหตุนาฬาลดอ ๆ ก้มกอก ตั้งที่เป็นภาพเพิ่มความสดใสยังคงยังชัน คือพาก
ทหารที่ต้องบาดเจ็บมาระคบปนอยู่กับพากเหตุนั้นด้วย บางคนขาหัก แขนขาด จนกวิน
พิการถึงกับต้องหมอบคลาน วานให้เพื่อนไส้ร้าส่งก้ม เพราะเขานเหตุนั้นพากันมาลังพอก
พ้อง หรือเพื่อนที่หายบาดเจ็บแล้วไปเข้ากับกองทามเดินเหมือนกัน ข้าพเจ้าได้เคยพบ
ทหารเหตุนพากหนังเดินเที่ยวอยู่ที่ในกรุงปารีส ประมาณ ๒๐ คนกว่า แต่จะหาคนที่ม
แข็งมีข้าปักพิษกันก็หาไม่ จะอย่างไรก็ตี เขานเหตุนั้นไม่ได้มีความเครื่องสดเดย หันมาทางที่
จะเป็นด้วยเข้าได้สดเดยแล้วด้วยเสียงดนตรีเพื่อให้แก่ชาติ

เวลาที่ข้าพเจ้าไปถึงพระนครปารีส เมืองหลวงประเทศฝรั่งเศสนั้น ฝ่ายตัวพันธุ์
มิตรกำดังทกอยู่ในสุานะด้วย ต้องค่าถอยเข้าใกล้จะถึงพระนคร ฝ่ายทุกชาติเดียร์ต่าง
ร้อน燥น์ ต้องขอพยพหนีภัยไปคุ้มเดียวกัน แม้แต่ห่านอัครราชทูตไทยก็ห้องข้ายาỵสถานที่
ราชการไปอยู่จังหวัดอากาศของค์ แต่ความรำใหสูนร้านโรงยังเป็นปกติอยู่ ถนนແນບ
ของอะลิเซชิ่งเป็นถนนใหญ่อย่างถนนราชดำเนินของเรฯ เดิมไปด้วยผู้คน เดินเที่ยวนบ้าง
นั่งรับประทานเครื่องดื่มตามริมถนนบ้างอย่างเคย ซึ่งที่กระทำให้รู้ตึกว่ามีสังคมก็โดยนີ້
ทหารเป็นส่วนมากนั้นอย่างหนึ่ง กับมีเรือนบินไปมาอยู่เสมอจนนือกอย่างหนึ่ง

ห่านหังหลายคงจะทราบอยู่แล้วว่า ช่องแคบอังกฤษนั้นเป็นช่องทะเลเด็ก ๆ อยู่ใน
ระหว่างประเทศฝรั่งเศสกับประเทศอังกฤษ ซึ่งถ้าจะกำหนดระยะเวลาในระหว่างช่องที่แคบที่สุด
คือจากเมืองบาร์ลดอยประเทศฝรั่งเศสข้ามไปเมืองไฟกสะโตนประเทศอังกฤษ ก้าว ๆ ในด
หรือ ๒๐๐ เส้นเท่านั้น และนี้ว่าถ้าเป็นเวลาอากาศปอดดอไปร่วมเวลาอาจเห็นกันได้ด้วยตา
เป็นๆ นอกจานนี้ยังเป็นช่องทางที่มนุษย์สามารถจ่ายน้ำข้ามได้ และในไม่ชั่วโมง
นักก็มีหญิงคนหนึ่งว่ายข้ามสำเร็จ เพราะขณะนั้นการที่จะข้ามช่องแคบนั้นจึงเป็นการสะดวก
ดายดูข้ามคล่องเด็ก ๆ โดยไม่มีอันตรายใด ๆ ตั้นนิดหนึ่ง แต่สังคม, มหาสงเคราะห์
ควรจะได้เปลี่ยนแปลงสุานะนั้น บันดาลให้เป็นเหตุเกื้อหน่งกันข้าม ผู้ที่เดินทางอาจประสบ
อันตรายได้ทุกขณะ ด้วยเรือไตน้ำของเยอรมันคือเรือจักรพรรดิ์อยู่ คุ้มพระขามจุราช
ซึ่งครัวข้าวิตมนุษย์

พากข้าพเจ้าโดยสารรถไฟจากกรุงปารีสไปลงเรือที่เมืองบาร์ลดอย เรือที่จะพาพวก
ข้าพเจ้าข้ามช่องมหาภัยไปเมืองไฟกสะโตนนั้นเป็นเรือไม่สูงใหญ่นัก แต่เมื่อการเรือหาง ๓๐
น้ำอัน เวลาที่เรือออกจากท่าเข้าสู่ทะเลนั้นมีเครื่องบินคุณไปส่อง ๒ ชั่วโมง ๑๕ นาที แต่เมื่อเรือ^๔
คาดตราระเวนวิ่งแห่งไปอีกด้วย ขบวนเรือที่คุณไปนั้นต่างวิ่งวนเวียนไปมาจนจะถึงหัวเมือง
ไฟกสะโตนจึงได้กลับ ข้าพเจ้าเสียใจที่ไม่สามารถจะแสดงภาพอันน่าดูนี้ให้ปรากฏชัดเจนแก่
ผู้อ่านได้ ด้วยข้าพเจ้าไม่ใช่คนที่รัก แต่หังข้าพเจ้าขอกระซิบว่า ข้าพเจ้าเองได้ยินชื่อนี้
ครู่เดียวแล้วก็ตกนรกเสีย และความน้อมใจจะตกอย่างรวดเร็วด้วย เพราะเมื่อเวลาเรือจะ

ออก ข้าพเจ้าเห็นกอดสีเรือคนหนึ่งแบบงามอ่อนมาแรก ครั้นสืบถามจึงได้ความว่า เขายังไงสำหรับคนเมากลืน เด่นเอาใจเสีย และเติยจริงด้วย

เขาว่าถ้าจะดูคนไทยว่าคนไหนเป็นคนใหญ่โต ให้ดูกับข้าว ถ้ามีกับข้าวฝรั่งแล้วมี กับข้าวไทยและเกาเหลาหม้อเงินตามลักษณะที่เป็นเข้าด้วยกันนั้น ผู้คนชั้นที่ดีจะดูถูก ผู้ที่ไปปรับประทานกับข้าวฝรั่งตามภัตตาคาร คนชั้นสามัญไม่นักถึงเสียเลย คำพูดนี้จะเห็นได้ชัดเจนมาก ข้าพเจ้าจะไม่ขอความเห็น ที่ข้าพเจ้านำมากล่าวในที่นี้เพื่อจะ แสดงว่า เขายังนั้นยกย่องกับข้าวฝรั่ง ทั้งนี้เพราะว่า ๑. เป็นกับข้าวของนายห้าง ๒. เป็นกับข้าวห่อร้อย ๓. เป็นกับข้าวที่แพง ๔. พ่อหรือแม่ครัวต้องค้างแพง

ก่อนที่ข้าพเจ้าจะได้ออกไปปูโรป มีพวกพ้องของข้าพเจ้าที่อยู่ในจำพวกยกย่องกับ ข้าวฝรั่งหลายคน ได้กล่าวกับข้าพเจ้าว่า “เขาระทัน คงได้กินกับข้าวฝรั่งเสียอย่างหน้า ใจค่ะ” แต่สำหรับข้าพเจ้าเองข้าพเจ้าขอเรียนว่า แม้แต่เวลาที่ต้องกินอยู่ในเรือจะห่วง เดินทางและตามภัตตาคารท่าเรือ ก็รู้สึกหนำเสียซึ่งกันว่าหนำ แต่เมื่อจวน ๆ จะถึง ประเทศอังกฤษ ถ้าใครหาน้ำพริกมาให้สักถ้วย เห็นจะต้องถึงดงกราก และเมื่อต้องไปอยู่ ตามบ้านชาวอังกฤษสามัญสัก ๒ - ๓ เดือน ถึงกับนอนผันถิ่นกับข้าวไทยที่เดียว

กับข้าวฝรั่งอย่างที่มีตามภัตตาคารในกรุงเทพฯ นั้น ข้าพเจ้าไม่อยากจะเรียกว่ากับ ข้าวฝรั่ง เพราะฝรั่งโดยมาก คือฝรั่งชาวบ้าน ไม่ได้ทำหรือมีอาหารเช่นนี้รับประทานเป็น ปกติ อาหารที่ชนสามัญ ข้าพเจ้าหมายถึงชนชาวอังกฤษเป็นส่วนมากรับประทานอยู่โดย ปกตินั้น เป็นอาหารตื้อ ๆ เนื้อตุ๋น ๆ เสียโดยมาก เป็นอาหารที่ถูกต้องตามหลักสุขภาพ และธรรมสุภาพด้วย

ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างการครัวของบ้านหนึ่งซึ่งข้าพเจ้าเคยไปอยู่ คือวันจันทร์เข้าช่วง กลางมาฆบูชา ผู้คนมักเนยพอกใบยา แล้วเอาเข้าเตาอบ เรียกว่าแกะย่างตามเกิดขอ รับประทานกับผักต้ม เนอแกะจากเนืองหง่านไว้กลายเป็นเนอเย็น เรียกว่าเนอแกะเย็น รับประทานกับผักต้ม ไส้เกลือ น้ำซุป น้ำมันสดด้ เป็นกับข้าวสำหรับมื้อที่สอง และถ้าขึ้นเหนือ ตัดเนื้อนอกเป็นชิ้น ๆ ไส้ผักต้มเป็นผัด หรือเป็นเนอสับกับมัน เป็นมื้อที่สามก็ได้ ส่วนกระดูกเข้าตามขุบสำหรับวันอาทิตย์ (เพราะเช่นนั้นสุนัขตามถนนจึงไม่มี)

กับข้าวมหนงมอย่างเดียว หรือถ้าเป็นพิเศษบางวันจะมีขุบ หรือปิดเพิ่มขึ้นอีก
ตักอย่างหนึ่ง แต่ก็น้อยกว่าเดิมที่

ตามประเพณีพ่อบ้านหรือแม่บ้านเป็นผู้ตัดเนื่องนั้งให้เรารับประทาน ถ้าคนไหน
ระหว่างนั้นก็ตัดให้ขันเด็ก ๆ และตามชาวบ้าน เมื่อเรารับประทานหมดแล้ว เขามักจะถามว่า
ต้องการอีกไหมเป็นครั้งที่สอง คนรับประทานโดยมากก็ตอบเร็วว่าขอบใจ พอกินด้วย
ก้มกราบตัว ถ้ามีเวลาอีกใหม่ ทันที เป็นที่สำคัญ ถ้าเรายังไม่ถึงจะขอเป็นครั้งที่สามก็
ได้ แต่ขอจะเตือน และถ้าเรากราบตัวจะเตือน มีหนทางอย่างเดียว คือหันเข้าหานมบังกับ
เนยบรรทุกแทน

ท่านผู้คนเห็นกับข้าวฟรังอย่างที่เคยรับประทานที่โภเศ็ต โภเวียนแล้ว หรือคงเดิม
หรือตัวหล่อ ถ้าไปพบกับข้าวตังข้าพเจ้าเด่านี้ ตักปีเตียจะเห็นกับข้าวไทยที่กินอยู่กับ
บ้านเป็นของที่พย์แนบที่เดียว

ยาทำคอกัน จันกอกอย่างเดียว ที่ข้าพเจ้ากล่าวเช่นนี้ เพราะยาดามก็จะแพร่กระจายทั่วไป
ซึ่งก็มักจะแพร่ไปไม่ว่าที่ไหนๆ กัน ท่านผู้อ่านหลายท่านคงจะไม่นึกไม่ผึ้นว่า ในประเทศไทย
ซึ่งก็มีคนขายจันนับจำนวนดังหมื่น ๆ และภาคหนังซองดอนดอนคือภาคตะวันออกเป็น
ภาคที่มีคนจันมากที่สุด เช่นอยู่รูบหมู่กัน ๆ ใต้รือว่า เมืองจัน

ແລກเมืองจันนค่าเชาห้องทดลองดูนข้าวของเครื่องใช้ออกจะถูกกว่าทางภาคอื่น ๆ และ
เพราะเหตุนี้เองพากจันจึงได้พากันไปอยู่ที่นั้นเป็นหมู่หมู่

พากจันเป็นพากที่ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ตู้แต่จะเก็บ ชั่งชันชาติพิวขาวเอาไป
เปลี่ยนแปลงเป็นข้อนข้อมอย่างหรา จันยังคงใช้อยู่ เพราะจะนนการอยู่กันของเข้า แม้
เข้าจะได้ไปอยู่ในประเทศไทยที่เจริญเยี่ยม เขากองปฏิบัติอยู่อย่างวิถีเดิม คืออย่างที่เขากินเขายู่
กันในแควลำเพียงเรานเอง นอกจากบางสิ่งบางอย่างซึ่งเหตุการณ์บังคับ เช่นการแห่งด้วย
ชิงเข้าใช้การเกงและเดือดอย่างฟรัง แต่บางครั้งบางคราวในเวลาที่อากาศไม่หนาวเขาก็ยัง
ใช้เกย์เดินไปปัก ๆ เป้ก ๆ ไปตามเรื่อง และอีกอย่างหนึ่งซึ่งเขาก็ตัวไปไม่ว่าจะไปไหน
คือการเด่นด้วย ไปกำพรนกัน

เมืองจีนเป็นที่สนุกสนานแห่งหนึ่งในเมืองอังกฤษสำหรับพากคนไทย เพราะเหตุว่า มีร้านขายอาหารจีน มีร้านขายของชำ เช่น กินเชียง ปลาดุก เห็ด กะเทียม เครื่องแกงจี๊ด กะปี ถ้วยชาม เสื้อผ้าที่ถูก ๆ และผู้โดยคิดถึงสำเพ็งก์พากันไปเที่ยว บังกีไปรับประทานอาหารจีน บังกีไปซื้อพริกกระเบื้องกระเทียมมาปรุงอาหารไทย เดียงกันตามบ้านข้าราชการของสถานราชทูตไทย

อีกข้อหนึ่งที่กระทำให้นิยมไปเที่ยวเมืองจีนกันนั้น เพราะวันโรงแรมฯ โดยมากไม่ปักในวันอาทิตย์ ด้วยเหตุว่าร้านเหล่านั้นเป็นของพากจีนและพากยิว ผู้ซึ่งไม่อยู่ในกฎหมายกรรมกร อันว่าด้วยการอนุญาตให้ลูกจ้างหยุดการทำงาน และเป็นผู้ที่ไม่เกิดในวันอาทิตย์หรือวันพระเจ้า

จนขาดพิจารณาที่ขาดการเดินทางไม่มีความรู้ถึงวังหลวง นักจะคิดว่าพากชาวตะวันออกเป็นพากบ้าเกือน ใจสำราญ คิดแต่จะซ่าคนกินคน และด้วยความรู้สึกเข็น เข้าจิง ไม่กล้าไปเที่ยวตามแรกนั้นก็ และอีกประการหนึ่ง พากกรรมกรผิวขาวมีความหึงชาหัวพากผิวเหลืองมาแรงงาน ถึงกับเรียกพากกรรมกรผิวเหลืองว่า “สายผีเหลือง” และพากนั้นแห่งหนึ่งไปร้องต่อรัฐบาล ขอให้กำจัดพากนี้ออกไปเสียนอกประเทศด้วย ซึ่งเป็นความจริง เพราะกรรมกรผิวเหลืองไม่เดือดงาน ไม่อยู่ในอาณัติของกฎหมายของกรรมกร ค่าแรงงานก็ถูก และตรวจไตรกรรมกรผิวขาวหยุดงาน กรรมกรผิวเหลืองก็ยังไส่ เดียวทำให้พากผิวขาวหัวตุ่นยิ่งขึ้น

ครองหนังข้าพเจ้าพาม่บ้านที่ข้าพเจ้าอย่าศัยอยู่ไปเที่ยวซื้อสิ่งของในແຕວนີ້ ในวันเดือนฯ ซึ่งยังมีขันขาดพิจารณาประปันอยู่บ้าง ดูแกกี้เพด็จเพดินดี และออกปากชุมเปาะว่าช่องถูกข้าพเจ้าก์พาเข้าร้านน้อกร้านโน้น ไปงานถึงແດວที่มีแต่พากจีนและแซกคำ แกกົງรู้สึกว่าถึงเมืองจีน ครบแล้วความกลัวก์เข้าครอบงำ ถึงกับหน้าสดด ข้าพเจ้าต้องพากขันรดยก็เข้ากับบ้าน ข้าพเจ้าเข้อว่าแกคงนึกว่าแกมีแอดเวนเชอร์อย่างใหญ่ห์เที่ยว

ในเมืองจีนโดยมากเขาใช้ภาษาจีนกับแขกและภาษาไทย จะมีพูดภาษาอังกฤษบ้าง ก็อย่างด้อฯ เช่นเพื่อนของข้าพเจ้าคนหนึ่งต้องการทราบเวลา จึงถามจีนในร้านขายอาหาร

เป็นภาษาอังกฤษที่ถูกต้อง แต่ตนนั้นไม่เข้าใจ เพื่อนอีกคนหนึ่งซึ่งเขียนว่า ชาวเมือง
คงจะ จึงเข้าใจกันได้

อาหารจีนเป็นอาหารที่นับว่ารับประทานได้ทั่วไปไม่ว่าชาติใด นอกจากแยกที่นับถือ
ศาสนาคริสต์ เนื่องจากข้าวจีนโดยมากมีหมู เขาว่าในประเทศไทยมีร้านขายอาหาร
จีนแบบทุกจังหวัด และมีชนชาติพิเศษข้าวพากันไปรับประทานกันแน่นๆ ส่วนที่ประเทศไทย
อังกฤษในเวลาที่ข้าพเจ้ายัง นอกเมืองจีนมีอยู่ ๒ ร้าน ร้านที่มีชื่อเดียวกันมากที่สุด ชื่อร้าน
ค่าเที่ยง ตั้งอยู่ที่ พิคคาเดลลี่ เวียร์คต์ และเป็นร้านที่คนไทยทุกคนรู้จัก หรือจะเรียกว่าที่
ชุมชนคนไทยไม่ผิด เพราะไม่ว่าเวลาใด ถ้าท่านไปที่ร้านนี้ ท่านจะได้พบคนไทยอย่าง
น้อยคนหนึ่ง

บัญชีอาหารเข้าเชียนเป็นภาษาอังกฤษและจีน กับมีเลขกำกับ การตั้งห้องสั่งตามเดิม
เพราคนใช้เป็นฝรั่ง เดอะที่ ๑๕ และ ๑๖ เอ คิอบะมี เป็นเลขที่สั่งกันมากที่สุด เพราะ
ฝรั่งชอบ ราคาจานหนึ่ง ๑ ชิลดิงครึ่งถึง ๒ ชิลดิงครึ่ง

ฝรั่งที่ไปรับประทานอาหารจีน มักจะสั่งกันอย่างหนึ่งคนละจาน มีห้อง ๓ - ๔ อย่าง
ก็โอนเข้าไปหลายบาท (เพราะเหตุว่าคิวลิบาร์) ส่วนพวกรคนไทย หมายความถึงผู้ที่ไม่มี
มากเป็นฝรั่งไปตัวย "ไม่คิวลิบาร์พอ" มักจะสั่ง ๓ - ๔ อย่างเป็นสำรับหนึ่ง และรับประทาน
รวมกันหลาย ๆ คนเป็นสำรับหนึ่ง ค่าอาหารมีหนึ่งจังถูกกว่ากันมาก ส่วนข้าวสุกน้ำเข้า
คิดเอาเป็นอิม อ้มหนึ่งฟิล์เป็นส์ และเพราเหตุว่าข้าวสุกเป็นเนื้อเป็นหนังของพวกรา พวกเรามา
เลยได้เปรียบพวกริวัลลิบาร์อีกขั้นหนึ่ง เพราะรับประทานเท่าไหร่ได้ (เจ้าของร้านเป็นคุณ
บางที่ จะเห็นแก่พวกรเตียกัน จึงเขานำข้าวผัดข้าวมาถวายให้แก่พวกริวัลลิบาร์ ผิดคำ ซึ่งควร
จะได้รับความชอบใจ)

ข้าพเจ้าได้เคยถูกผู้ปักตรอง บิ๊กมารดาและญาติพี่น้องของผู้ที่จะออก "ปีกชาติ"
ในประเทศไทย เรียกไปถ้ามีการไปการอยู่ในต่างประเทศน้อยบ่อย ๆ ทั้งนี้เพราวิถีกว่า
ดูกห้องจะได้รับความคุ้มครองตามวิถีของผู้ใหญ่ จึงขอนำเรื่องการกินอยู่หลับนอนของคน
ไทยในต่างประเทศมาเล่าต่อกันพั่ง แต่ข้อความที่ข้าพเจ้าจะเล่าต่อไปนี้ มุ่งหมายเฉพาะแต่ใน

ประเทศอังกฤษชั้งข้าพเจ้าเคยไปอยู่ ผ่านประเทศอื่น ๆ เช่น ประเทศฟรังเศส อเมริกา ฯลฯ จะนิดเพียงไปบ้าง แต่ข้าพเจ้าเชื่อว่าคงไม่มีติกันໄกชนก

นักเรียนไทยที่ออกไปศึกษาวิชาในประเทศอังกฤษนั้นแบ่งออกให้เป็นสองพวก คือ

๑. พวกรหัสบุปการองส์ไปเอง ๒. พวกรหัสบุปการองส์ไป หรือผู้บุปการองส์ไปเอง แต่ให้อยู่ในความดูแลของสถานราษฎร สำหรับพวกรหัสบุปการองส์ทั้งนี้ ข้าพเจ้าไม่ทราบจะได้คุณเคยรู้จักความเป็นไปของเขามากนัก เพราะฉะนั้นจะเดาแต่ความเป็นอยู่ของพวกรหัสบุปการองในความบุปการองของสถานราษฎรไทยในกรุงอังกฤษ หรือจะเรียกว่าความเป็นอยู่ของข้าพเจ้าเองก็ไม่ผิด เพราะข้าพเจ้าอยู่ในจำพวกนี้เหมือนกัน

นักเรียนโดยมากเนื่องไปถึงอังกฤษแล้ว ผู้บุปการองมักจะส่งให้ไปอยู่บอร์เทิร์นเชล์ริงข้าพเจ้าจะแปลว่าบ้านพัก เพราะเป็นบ้านมีเจ้าของ เราไปอยู่ก็อยู่กับเจ้าของบ้าน กินพร้อมกับเขา เขาดูแลให้เสร็จ บ้านเข่นนี้เข้าจัดไปในทำนองโรงแรม มีห้องรับแขก ห้องเสื้อผ้า ห้องรับประทานเป็นห้องรวม ต่อหนึ่งนอนมีห้องห้องดูดี ๆ กันทั้งหมด ชั้น และมีรูปร่างเครื่องแบบตั้งเหมือนกันหมด อีกด้วยห้องน้ำมีห้องน้ำด้วย ห้องน้ำดีมาก นักจะเห็นห้องคนอื่นเข้าเป็นห้องของเราอยู่บ่อย ๆ และมักจะบังเอญเป็นห้องของศรีเตียด้วย พอดูว่าพราตเข้าไปต้องตีหน้าเหยกลับอีกมา และบางครั้งไปโถนแม่คนสำคัญเข้า ถึงกับถูกเข้าของบ้านต่อว่ากัน เพราะการที่เข้าไปในห้องของเขานั้น เป็นภารากที่จะเข้าใจกันได้ว่า เข้าไปเพื่อความเข้าใจมิตรหรือเพื่อมีความคิดเป็นอย่างอื่นแน่

ประเทศอังกฤษมีพระราชนูญญาติแผนผังสำหรับกำกับการก่อสร้างทั่วไป บ้านช่องจิง มีรูปทรงเข้ารูปเบี่ยงดงาม และเนื่องจากที่ตั้งในตอนตอนมีราคาแพง ผู้คนมาก บ้านเมือง จึงเต็มไปด้วยตึกแ陶 แม้แต่สถานทูทของประเทศไทยก็เป็นตึกแ陶 นี้เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่พวกราเมื่อไปถึงใหม่ ๆ มักจะประศบ ที่ขอขอจากตึกที่พักไปแล้วก็กลับไม่ถูก เพราะแต่เดิมที่ เหมือน ๆ กันไปหมด และทางที่จะก่อตั้งให้ถูกคือเรียกว่าถอนต์เข่า บอกเจ็บบ้านและชื่อนั้น เข้าเป็นพาไปตั้งให้ให้เตียว แต่จะขอของกล่าวไว้เสียในทันทีว่า การเข้าร่วมนั้นไม่เหมือนแท้ก็ชื่องเรา ราคาก่าเข้ามาคิดตามจำนวนเงินที่ปรากฏในหน้ามิเตอร์ เราจะนำไปน้ำท่าให้

ราคากะปร้ากถูกอยู่ในหม้อ้มเทอร์น หน้มห่อร้อนอยู่ในการควบคุมของรัฐบาล แต่ท่านต้องไม่ดื้มเรื่องเงินรางวัล ซึ่งท่านจะต้องให้เพิ่มอีกต่อหนึ่ง มีฉะนั้นจะมีเสียงอะระกันขึ้น ซึ่งความจริงมันแปลก เข้ารถเขานั้น ให้ค่าเช่าแล้ว ยังต้องให้รางวัลเขายัง ก็ นี่แหล่ะ ที่เรียกว่าหัวดี้ช์ลี

เมื่อได้พักอยู่ในกรุงดอนดอนพอสมควรแล้ว ผู้ปักครองจะได้ส่งไปเล่าเรียนต่อไป การที่จะส่งไปที่ใด อยู่กับใคร ดูแล้วแต่ความรู้ทั้งนั้นอยู่ และมีความมุ่งหมายจะเรียนอะไรในการดัดต่อไป

ถ้าเป็นผู้ที่มีความรู้ภาษาอ่อน ก็ส่งไปอยู่ตามบ้านครู กินอยู่และเรียนกับครู จนสามารถเข้าโรงเรียนหรือสอนหาวิทยาด้วยต่อไป ครูพิเศษเหล่านี้ยกเป็นพระ มีบุตรภรรยา และถ้าพระองค์ใดมีบุตรมาก ๆ นั้นจะจะเป็นตัวอย่างที่ดี อย่างเพียงพอความข้าพเจ้า เพราะเป็นความจริงและด้วยสำหรับคนที่ด้วยเป็นโอกาสให้ตนได้เคยชินต่อภาษาด้วยการพูดของเด็กหญิงเหล่านั้น พระมีบุตรภรรยานี้เป็นของแปลกสำหรับเรา เมื่อครั้งข้าพเจ้าอยู่ประเทศอังกฤษ ได้เขียนจดหมายกราบเรียนความเป็นอยู่ของข้าพเจ้าให้ทราบด้วยบั้งเกิดเกล้าทรมาน ตอนนั้นได้เดินทางกลับไปอยู่กับพระ แล้วไปเที่ยวที่เดวนเซอร์ ท่านพระไปตกปลาหารที่ให้รับประทาน ท่านชายสอนหนังสือ และไปเที่ยวเมืองดินทัน ดินมัลท์ กับพ่อบุตรชาย มาทราบว่าความไม่สงบสิ笃ิการที่วัดพัง ต่างหากจะดึงพริงเพริลไปหมด และต่างร้องว่า พระจะไม่มีภาระยามมีบุตร ทำปานาติบทก็ได้ ขอกราบ

การจะเรียนอะไรดี นี่เป็นบัญหาสำหรับบิดามารดาผู้ปักครองเด็กจะต้องพิจารณาแก้ไขย่างจริงจัง ถ้าไม่ถึงการภายในให้ถือวันให้เท่าไหร่ นิ่งถึงนิสัยใจคอเด็กเข้าประกอบและอนุโฒนาตามด้วย นั้นจะจะเป็นทางที่ขอบที่สุด

บัญหาอีกอย่างหนึ่งก็ในเรื่องที่ว่า การส่งเด็กไปเรียนในต่างประเทศนั้น จะส่งแต่เด็ก ๆ ตัวหรือผู้ใหญ่แล้วตัว บัญหาข้อนี้ข้าพเจ้าอาจใส่ต่อไป และได้เคยน้ำความกราบเรียนฯ พณฯ เสนอบติกระหว่างมหาดไทย ตามที่ท่านได้สอบถามมา ตามความเห็นของข้าพเจ้า นั้นเห็นว่าด้วยกันทั้งสองประการ การที่ส่งเด็กไปนั้น เดือนนั้นจะได้มีโอกาสเรียนภาษาเรียน

วิชาต่างประเทศได้จริงจัง เพราะมีເຈດามาก เมื่อคืนเข้ามาน้านเกิดเมืองบัวร จะได้ใช้ความรู้ของต่างประเทศมาเผยแพร่ หรือติดต่อกับต่างประเทศ ส่วนผู้ที่ไปเรียนในวัยผู้ใหญ่นั้น โดยมากเป็นผู้ที่ครุ่นคิดเห็นความเป็นอยู่ของบ้านเกิดเมืองบัวรด้วยแล้ว จะสามารถเดินทางกลับมาได้มาก และถ้าทางเดือนนักบุญให้ความร่วมมือกันช่วยประเทศบ้านเมืองแล้ว จะเป็นประโยชน์สูงสุดกับประเทศไทย แต่การที่ต้องเด็กก็ไม่ใช่ ผู้ใหญ่ก็ไม่เชิง นี้จะเป็นภัย เพราะว่าจะเออเหตุเป็นไทย หรือเออไทยเป็นเหตุ ก็ไม่ได้ทางด่องทาง จะคืออะไร เข้ากับสุภาษิตที่ว่า ความรู้ไม่จริงย่อมนำไปสู่อันตราย

การเข้าโรงเรียนกินนอนที่สังกัดจะเรียกว่า บับปิดิกศูล เสียก่อนหนน แบบทางดีซี่ย่างหนึ่ง เพราะได้ปะปนอยู่กับพวกราชต่างประเทศอย่างแท้จริง ได้รู้จักนิตย์ไคคุ งานบุรุณ เป็นยมของชาวอย่างแน่ชัด หัดพูด หัดใช้ภาษา ได้คุ้นเคยชอบพอกับคนดีๆ อนฉพิงนำประโยชน์มาให้ก้ายหดังในเมื่อaram ทำการติดต่อความช่วยเหลือร้างกันและกันในภายภาคหน้า บับปิดิกศูลเป็นห้อมบรมนิตย์เดกเดนก ข้าพเจ้าไม่เคยไปอยู่ แท้คุ้นเคยอยู่ในโรงเรียนกินนอนในเมืองไทย และหาญรับรองได้ว่าดีจริง ขอท่านให้เห็นได้ง่ายๆ ก็คง เด็กหอยู่ในโรงเรียนกินนอนนั้น จะต้องรู้จักประพฤติดน ถ้าเชื่อข่า จะถูกดื้อ ถ้าอุดตี จะต้องถูกปรบ ถ้าประพฤติเสื่อมแก่ตัว จะถูกคาวาบำตรา หรือแม้ถ้าลัก จะถูกรังแกจนต้องกลัวน้ำร้อน อย่างนี้จะไม่ดีอย่างไร และถ้าสามารถหงในกระบวนการเรียนห้ามการเด่น ก็จะเป็นจ่าฝูงรู้จักการปักคร่องบังคับบัญชาคน

สอนดือนเป็นจังหวัดที่ใหญ่โดยฐานมาก ถ้าจะเขียนเรื่องการเที่ยวดอนดอน น่าจะเป็นสมุกเต้มใหญ่ และขอรับสารภาพว่า ข้าพเจ้าไม่สามารถจะเขียนได้ แม้แต่ข้าพเจ้าได้เคยอยู่มาเป็นเวลาเกือบถึง ๕ ปี เมื่อข้าพเจ้าอยู่โรงเรียนในเมืองไทย ครุ่นผ่องได้เคยบอกว่าถ้าจะเข้ากรุงเทพฯ เข้าไปตั้งอยู่ในดือนดอนอาจจะหาไม่พบ คำเปรียบเทียบนี้เก็บไว้ดีจริงที่เดียว เพราะสอนดือนใหญ่นักถึงท้องแบ่งออกเป็นภาคๆ คือ ภาคเหนือ ใต้ ตะวันออก ตะวันตก และภาคหนึ่งแบ่งออกเป็น ๑-๒-๓ ต่อไปอีก และในดือนดอนเอง

ยังมีพระนควรดอนกอน ข้ายังมีวานเมืองรอดบอนอก เรียกว่า ขับเบน ออฟ ดอนกอน เช่น
กรุงเทพฯ มีจังหวัดพระประแดง สมุทรปราการวาระนัน ซึ่กเดียว

ตึกเรือนโรงร้านของดอนกอนใหญ่โตเป็นบีกแหน่น สร้างงามอย่างไรบ้าง ข้าพเจ้าจะ
ไม่ขอถูก ใจกล่าวแต่สั่งที่เห็นว่าแปลก นำเขามาเพาส์กันพังเสกน้อย เช่นการอยู่ช่อง
หมูชนชั่งขายยูกันเป็นพากฯ พากผู้ต้มมีอยู่ทางหนึ่ง ถนนก็อยู่ทางหนึ่ง ถ้าเราจะเดิน
ไปรถดันน้ำปาร์คเดน หรือชาห์เดนชั่งตัน จะเห็นว่าพากผู้ต้มมีอยู่ถนนทางนน หรือ
ถ้าจะไปทางถนนเชซชี หรือในถนนอิสต์เอนด์ จะเห็นว่าเต็มไปด้วยกรรมกร พากจีน พาก
แขก สร้างการค้าขายหัวร้อนหัวดับ กัตตาคราภ์เหมือนกัน ถ้าจะไปช้อปของที่ราคายัง ก็ต้อง
ไปที่เขาเรียกว่า เวสท์เอนด์ เช่นที่บอนด์สตรีท แต่ขอแนะนำว่า ถ้าเป็นพากนักเรียนแล้ว
อย่าได้กด้ำรายเข้าไปที่เดียว เพื่อนว่าราชการไทยชั้นคุณหลวงของข้าพเจ้าคนหนึ่ง ต้อง^{๔๘๙}
การรองเท้า เห็นร้านตัวรองเท้าร้านหนึ่งในบอนด์สตรีท จึงเข้าไปโดยเห็นว่าเป็นร้านเด็กๆ
ราคาก็ย่อมเยา แต่ต้องตีหน้าเหยียกมา เพราะมันแพงอย่างทุกๆ ละกาวที่จะผลิตออก
มาจากร้านไหนนั้น ก็จำต้องใช้วาทะศิดปอย่างแนบคลายเพื่อไม่ให้อายชาด้วนอีกด้วย กัตตา-
คราภ์หรุนี ไอยเต็จช่าวอย คาดตัน วิทซ์ เป็นต้น ไอยเต็จเหล่านี้ ความจริงอาหารไม่วิเศษ
ไปกว่าไอยเต็ลันฯ นัก แต่ก้าอาหารแพงกว่ากันคง ๒ เท่า ละครก็เช่นเดียวกันนี้ บีกอร์
ละครในเวสท์เอนด์ราคางวด ๕-๖ กินนี สรุวนที่ขาดไม่เจ็บเพียงกันนี้เทียบก็ได้บังบีกอร์
การห้าราคากาเช่า ค่าเชิง ค่าอาหาร แพงผิดกันไกลเข่นนี้ ข้าพเจ้าได้ดูอย่างดีแล้ว
คงได้ความว่า เจ้าของห้อง เจ้าของร้าน เข้าหัดซิมใจกลางแน่แล้วว่า เขายังหาเงินกัน
บุคคลชนิดใด ก็ต้องไปตามฐานานุรุปนนๆ

การไปรับประทานของที่ไอยเต็จตีๆ หรือไปคุณครูที่โรงหุฯ ในดอนกอน จะต้อง^{๔๙๐}
ห้ามข้างไรบ้าง นกเบนของแปลกอีกอย่างหนึ่ง ชื่อนำมาเล่าให้ฟังพอสมควร เพราะวิธีการ
ผิดกัวที่เราหักันในประเทศไทย

การไปรับประทานอาหารที่ไอยเต็จตีๆ ถ้าห่านนิกัว ห่านเป็นผู้จะนำเอาเงินไปบำรุง
เจ้า เจ้าจะต้องงอ ต้องประบาน เรายังต้องได้รับความสะดวกด้วยประการหงปวงแล้ว ห่าน

เป็นต้องมีด้วยแล้ว และจะห่วงรู้สึกน้อยใจภายหลัง เพราะตามโถ่เดินทาง ถ้าต้องมา
รับประทาน จะมีคนไปรับประทานกันมากมายจนแน่น กันไม่มีที่ หรือมีไม่หนา เวลาจึง
จะถูกเรียกไปค่อยอยู่ในห้องพักตั้งนาน ๆ ให้ ห้องน้ำเบื้องต้องเบื้องไปหาน้ำรับประทานตามร้าน
เช. บ. ช. ซึ่งคล้ายร้านขายข้าวแกงของกรุงเทพฯ ให้ และถ้าเวลาพาเด็กไปด้วยแล้ว (ถ้า
ไม่ใช่เด็ก เรายังไม่พาไปที่นั้น) เวลาจะรู้สึกอืดอัดไม่ไว้เด่น แต่เมื่อขึ้นไปอยู่บ้าง คือ เวลา
ยังคงเข้าไปหาหัวหน้าบอยดามว่า มีอะไรว่างในที่หนา ๆ บ้างไหม แล้วเขาก็เงินหยอกเข้า
ให้ในมือ ยังมากยิ่งได้ที่ ๆ และเรื่อเข้า พอดีเราเป็นพอกผนนทำหัวตัว มักจะบ่นว่าต้องห
อยู่บ้าน ๆ และถ้าพาเพื่อนหอยไปด้วย ก็ยังชอบยิ่งขึ้น เพราะต้องการหอบนมให้
เป็นเบ้าแห่งสายตาของพอกผนน ดังนั้นเราจึงต้องวางแผน ๆ หน่อย ดึงจะดูความ
ประมาณ

การไปศุภะคร ถ้าจะเติบโตจะนั่งท่าคาสูง ๆ เว้นเก้าอี้ด้วยห้องน้ำ ก็ ไม่ต้อง
ดีบากอะไรมัก เพราะข้อต่อต้องหน้าจ่องหททน ประสงค์ไว้ได้ตามข้อนี้ และจะรู้สึก
ก้มมามากที่เดียว เพราะพอรอดถึงโรงละคร จะมีคนมาเบิดประตูรถ ขึ้นไปข้างบน จะมีคนมา
ค่อยช่วยถอดเดชคดุ รับหนากไม่เท่าไปเก็บรักษาให้ เวลาจะกลับเข้ามาดวนให้ บึ้งผุ้น
จะมองให้อย่างรีบราวย พอกผนนประคุ จะนั่งน้ำไปปุนถังหมัง แต่หานจะต้องเตียเงินวางวัด
ไปทดลองทาง ซึ่งนักเรียนไทย มีน้อยคนนักที่จะก้มใจถึงเพียงนั้น หรือถ้าจะตัดใจทำให้ใน
ขณะที่พาเด็สหายา ๆ ไป แต่ก็ให้เพียงแค่เดือนคราวหนึ่ง หรือเพียงได้วันเงินจากบ้านมาใหม่ ๆ
 เพราะดูนนักเรียนโดยมากก็หันเข้าหา พิทักษ์ พิทักษ์เป็นหันอยู่ขันเตียกับเก้าอี้ด้วย แล้ว
อยู่ติดหัวไปบีบอกรู้ ขันพิทักษ์ข้อตัวของด้วงหน้าไว้ไม่ได้ ใครมาก่อนเดือกนั่งก่อน เพราะ
ฉะนั้นใครอยากนั่งแต้วหน้าให้ ต้องไปปั๊วเข้าก่อน แต่ไม่ใช่จะไปร่วนแย่งรู้ด้วยกันให้เหมือน
ตามโรงมหรสพในการเทพฯ ในร้อนฝรั่งเขามีธรรมเนียมดี ใครไปถึงก่อนไปปืนอยู่หน้า
มาที่หลังต้องยืนต่อ กันไปเป็นแทวยาด บางที่บ่าวดง ๒-๓ เส้นกม รือกตามศัพท์ของเจ้า
กว่าไปเข้า กิว การไปเข้าคือถ้าจะอยู่หน้า ๆ จะต้องเสียเวลาไปปืนอย่าง ๒-๓ ชั่วโมง
บางคนถังกับเตรียมหางเข้า กัน หันตัวพมพ ขัน ไปนั่งอ่าน กินกันที่เดียว วันที่จะผ่อนหนัก

ให้เป็นเบาที่เข้าทำกัน ก็โดยย้อมเตี้ยสตะเงินอีกเดือนอ้ายจ้างเด็ก ๆ เข้าไปยืนแทน คือเท่ากับจ้างเด็กให้ช้อดว่าให้ แต่ก็ต้องระวังเจ้าหนุนอย่างพิษพาเงินหนี้ไปเสียเหมือนกัน กรุงศรีนกอนเป็นกรุงที่แปลงตัวอย่างหนึ่งในเรื่องมหمورกเหลือง รัชทีไหนฯ แม้แต่จะเป็นเมืองอยู่ในเขตที่มีความหลากหลายมากกว่าไม่มี เมื่อถึงเวลาที่มหمورกขันดูดแล้ว จะรู้สึกลำบากไม่ใช่เด่น เพราะหายใจไม่ได้คล่อง ยกตัวน้ำพาหนะต้องหยุด จำมบังก์น้อยกัน และต้องป้อนป่างที่เรียกว่า คดานไป ถ้าดูงหนักจริง ๆ ต้องหยุดหมด เพราะเพียงขึ้นมือไปข้างหน้าก็จะไม่เห็นด้วย แม้แต่จะเดินก็แบบจะไม่ไหวเดียวแล้ว หรือบางทีหดงเวียนไปเวียนมาเสียนมนาน แต่กรุงล่อนตอนบนมีของทัศนุกที่สุดแห่งหนึ่ง ถ้ามีเงินพอเท่านั้นแล้ว จะดูกาพยนตร์ฯ ก็เริ่มมองแต่ ๔ นาฬิกา โรงละครโรงกาพยนตร์รวมแบบทุกชนน โรงอาหารมีสารพัด หรานช้อดกอตส์ หานจะรับประทานเนื้อวัวดอนไหน ดงแต่ปลายหูน ปลายหางก็ได ข้าวเอาไม่ชุ่รปัว ในข้าวป่าระเตีบวเตีบห่านจะไหรับประทาน ถ้าหานต้องการสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องรับประทานไม่ว่าจะนิดใด ดงแต่เกิดตั้ง ผัก หมู ขันไปถึงเครื่องเพื่อรับประทาน หานเพียงแต่ยกหัวเข้าไปในร้านและร้องห้านเดียว เขากะจัดหามาให้หานไหกอย่าง เข้าเด็กนกว่ามีเคราะห์สูญหนังไปคลองตี ช้อข้าว ไขข้าว เนื้อเป็นๆ ๙ วัน หานเคราะห์สูญนกไหรับคำบอกกล่าวว่า ข้างจะออกจากขันเตียถึงดอนดอนวันที่เห็นนฯ ถึงกับทำให้หานเคราะห์สูญนนหากไห และในที่สุดหองขอเด็กตัญญา ย้อมเตี้ยเงินค่าบ่าวยกหานให้เปล่าฯ

เมื่อพุทธิ์วันแยร์รอด ข้าพเจ้าขอจากจะเดาถึงวิธีการขายของ เพื่อเป็นเครื่องเติบบัญญาติเดือนอ้าย แต่คิดว่าจะมีประโยชน์บ้าง

ในกรุงดอนดอนมีร้านขายของอย่างที่เรียกว่า มีขายหกอย่าง เป็นร้านใหญ่โตามาก มีคนงานนับเป็นจำนวนพันๆ อ่ายสองร้าน ซึ่งข้าพเจ้าได้เคยไปดูวิธีดำเนินการมา คือร้านแยร์รอด เป็นร้านของอังกฤษ กับร้านเจลฟ์เรส เป็นร้านของอะเมริกัน ทางสองร้านนน วิธีการต่างกันขึ้น ขอให้หานที่เข้าใจใส่ในการค้าขายลองพิจารณาเขาเองว่าอย่างไหนจะดีกว่ากันเด็ด ร้านแยร์รอดตน เวลาหานเข้าไปจะมีคนเบ็ดประดู่ให้ นผู้ช่วยผู้จัดการหรือ

หัวหน้ามาศอยต้อนรับตามท่าน ว่าจะต้องการอะไร แล้วพ่อท่านไปยังแผนกที่ขายของต้อง^๔ ประสงค์ ตามแผนกหนึ่งๆ มีผู้ช่วยการประจำมาดูแลให้ท่านอย่างอ่อนน้อม คือข้าแต่ หาดีงของท่านทั้งการ โดยมิได้เกิดถึงความลำบากและเหนื่อยหน่าย ซึ่งท่านต้องการผ้าที่ เสื้อเข้าจะยกผ้าชนิดกลาง ๆ มาให้ท่านเลือกห้อง ท่านไม่ต้องปริปากด้วยคำเดียว ข้าแต่เจ้า เห็นสินน้ำท่านว่าซึ่งไม่ยั่นเย็น เจ้าจะไปยกมาอีก ถ้ายังไม่พอใจ เจ้าจะไปยกชนิดอย่างที่ ราคาแพงขันดูน จนถึงที่ดีที่สุดมาดูงดู ในที่สุดก็ถูกและอย่างเดียวคาดูกันว่า เจ้ากระทำ คุณเมื่อนั้นว่า เจ้ารักท่านจริง ๆ พยายามให้ถูกใจท่านจนดูดีเร่งเกิด เจ้ายกมาร้านมาเก็บ หมัดดู จนกองแบบจะล้มทับท่านคงหัก หรือนัยหนักจนกว่าท่านจะได้ช้อปมา แม้จะ ด้วยเพราะถูกใจ หรือเกรงใจ หรือที่สุดจนกว่าท่านจะรำคาญจนหน่อยไม่ได้ต้องหนีไปเอง ด่วนร้านเชคฟรีเจสันน ที่ประทุมบางที่จะมีคนอยู่เป็นประดุจให้ แต่พอเข้าไปแล้วจะเห็นร้าน มีช้าของเรียงรายไว้มากมาย แต่ไม่คร่อมมีคนขาย จะมีบ้างแต่เขาก็ถูกเมื่อนไม่เห็นท่าน ไม่เชิญ ไม่ถาม ไม่เคารพ จนกว่าท่านจะไปหาเจ้า ตามเขานั้นแหล่ เจ้าจึงจะกระทำการ เคารพ และช่วยเหลือท่านทันที หรือจนกว่าท่านจะไปหยิบข้าวของขันมาดู คนขายคงจะ มากดูแลร้านและบอกราคา

การขายของร้านแพร์รอด เป็นการขายอย่างวิธีเอาใจใส่วงวนให้ชื่อ รูปแบบนี้ที่ ร้านเชคฟรีเจสันน ว่าเป็นการควบคุม ทำให้ผู้ซื้อว่าค่าถูกและเข็ม เจ้าเองเข้าพยายามหาทาง จัดความตระหนักให้ เอ็นมหองพักที่มีเครื่องอบอุ่น มีโต๊ะเขียนหนังสือ ร้องกรีด ห่มก ปากก โทรทัพ โทรเลข มีส่วนเล็ก ๆ เป็นเครื่องดื่ม มุ่งแต่จะให้ผู้ซื้อชอบมาเที่ยวร้าน ของเข้าไปชุมชนของเจ้าให้มาก ๆ เมื่อชอบใจคงซื้อสอง อาจจะไปไหนพั้น

วิธีการขายอย่างไรที่ ตามความเห็นของข้าพเจ้าเห็นว่า ต้องสุดแท่นซึ่งขาย ผลเมืองเมืองนั้น แต่สำหรับเมืองไทยเห็นจะใช้วิธีของอยังกฤษต์ แต่ถ้ามีไกด์นำเที่ยวไปให้รุนแรงไป จนถึงพอกดันในสำเพ็งหรือแขกตามพากหัวดีบ้างร้านทั้งกับข้อบุก ที่สุดถ้าไม่รู้ ก็เดย . . . ก็แล้วกัน

ท่านหงษ์หลายองค์จะได้ทราบแล้วว่า นักเรียนไทยที่ไปอยู่ในญี่ปุ่นนั้น เมื่อไปถึงแล้ว ทางแยกข้ามกันไปอยู่ตามบ้านครู โรงเรียน มหาวิทยาลัย ในเมืองต่าง ๆ และโดยมาก ไม่ใครจะได้พบปะกับคนไทยด้วยกัน ทั้งนี้ไปอย่างหนึ่งที่ได้ไปผู้ก่อการชาชีวะของเข้าให้ก็คง แค่นั้นจริง ๆ แต่ก็มีทางเดียว คือถ้าอยู่ในปีนี้ ๆ อาจดิ่นภารกิจนบธรรมเนียมของตนเอง ยังดำเนินไปแต่บังเอิญอยู่มาก ๆ แล้ว อาจดิ่นให้ตายที่เดียว เพื่อที่จะบังกันเห็น พระบาท สมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร์ มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงพระราชนิรดิษฐ์ทรงสมามุน พระราชนิรนาม ว่า ตามคิดสมามุน ให้นักเรียนไทยได้มายพบร่วมทำกิจกรรมชีวิศาสตร์ชั้นกันและกัน นับว่าเป็น พระบรมราชโองการุณาธิคุณ และเป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่แก่นักเรียนไทยตลอดจนประเทศด้วย เพราะนอกจากจะไม่ดิ่นภารกิจนบธรรมเนียมของตน ยังจะได้มารู้จักกันเป็นอย่างมาก แล้วก็สามารถ ให้แก่กัน และในที่สุดเมื่อกับเข้ามาสู่บุตถกิจแล้ว จะได้ร่วมมือกันตลอดคุณชาติต่อไป

ตามคิดสมามุน ในการนี้เป็นการประชุมขันคราวหนึ่ง รวมเดือนกรกฎาคม สถานที่ ประชุมนั้นไม่ใช่จะแน่นัก ต้องดูแล้วแต่ความสะดวก แต่โดยมากจะต้องไว้ในเรียนกินนอน แห่งหนึ่งแห่งใดก็ได้ ก็จะต้องมีกำหนดเวลา ๑๐ วัน เมื่อถึงเวลาแล้วนักเรียนไทยพากันไปอยู่ รวมกันทั้งนั้น บางคราวมีเจ้านายข้าราชการผู้ใหญ่ไปเป็นประชุม หรือไปเยือน หรือบางคราว ถึงกับประทับห้ามอยู่ด้วยที่เดียว

ในระหว่างประชุม ก็ เมื่อได้กระทำพิธีเดอกันนายกและเจ้าหน้าที่ทาง ๆ เสร็จ แล้ว ก็ให้นักเรียนไทยที่ไปใหม่ ๆ เด่าถึงเรื่องเมืองไทย นักเรียนใหม่ ๆ บางคนถึงกับขึ้นไป ยืนมือเท้าปักสันอยู่บนเก้าอี้ เด่าจะไรก็ไม่ได้ เพราะไม่เคย ไม่เคย มีความกระหายอย่างที่ไปก็มีสักว่าที่ ปรากฏ น้ำป่าสัก แต่ก็พากันแข็งตัวต่าง ๆ จนเดร็จการประชุม

นักเรียนไทยโดยมากชอบไป แม้แต่ข้าราชการที่ออกไปอบรมเรียนเพิ่มเติม หรือ ข้าราชการสถานราชการบางท่านก็ไป เพราะบ้านนั้นจะได้ไปร่วมสนุกกับครูหนึ่ง และสนุกกัน จริง ๆ คุยกันอย่างที่เรียกว่าถึงพริกถึงขิงที่เดียว แต่ก็อนุมานขอห้ามกันอยู่อีกอย่างหนึ่ง ก็คือ ไปทำกับข้าวไทยเดียงกัน ผู้ใดมีบ้านชาวต่างด้าวอยู่พื้นดินที่สามารถ ก็จะเดินข้อให้ฟัง

เครื่องอาหารไทยไปเตรียมด่วงหน้าไว้ และถึงกับใช้ช้อนช่อมมือกันก็มี แต่มาภายหลังท่านสภานายกต้องห้ามการกระทำกับข้าวไทย โดยเหตุที่ว่าท่านผู้หนึ่งเอาปลากร้ายไปปั้ง กดิน ขารไปทั่วโรงเรียน ท่านเจ้าของโรงเรียนพร้อมด้วยบุตรภรรยาคนใช้ต้องเฝ่นออกไปเดินอยู่กลางถนน กดินปลากร้ายพาไว้ว่าหอมพาดให้หัวข้าว แต่ท่านพากัน ถ้าจะนึกว่าเกิดวัดสระเกศขันข้างโรงเรียน รุ่งขันแกรรายงานต่อท่านสภานายกขอให้ได้สวนเหตุขาดกรรມ อันถึงกับทำลายวัตถุพยาน และยังมีเรื่องพิศดารต่อไปอีกด้วยว่า เมื่อท่านสภานายกสั่งห้ามแล้ว สมานซิกผู้นั้นต้องนำเอาปลากร้ายไปผั่งเสีย แต่พอมาในวันรุ่งขันกดิน ปรากฏเหตุร้ายขึ้นอีกว่า เจ้าตูบของเจ้าของโรงเรียนไปขุดเอาวัตถุพยานนั้นไปแสดงหลักฐาน ต่อท่านเจ้าของโรงเรียนในห้องรับแขกเข้าอีก

ภัยทางอากาศ

□

ก่อนสมัยสังคโลก ไกร ฯ เห็นกันว่าเกาะอังกฤษนั้นมีคงนัก ไม่มีชาติใด
จะสามารถเข้าโขนตีได้ พระเจ้าบันดาลปีเตียน พระเจ้าจุกพรวตซึ่งประเทศผู้รังเศส
แม้จะทรงมีแผนยานุภาพข่านชาวราชศักดิ์อันยิ่งใหญ่ ได้เข้าโขนตี ได้เข้าครอบครอง
ประเทศในทวีปยุโรปจนเกือบหมดด้วย ยังไม่ทรงสามารถข้ามไปโขนตีเกาะอังกฤษได้
ได้ทรงพยายามหนักหนา ทรงมีขัตติยมานะอันแรงกล้า ทรงกระทำการทุกทาง ทรง
กระทำการทุกทาง แต่ก็ทรงกระทำการทุกทางไม่ได้ การโขนตีเกาะอังกฤษเป็น
ภัยเด่นต์เยดินา แต่ก็ทรงกระทำการทุกทางไม่ได้ การโขนตีเกาะอังกฤษเป็น
อันพ้นวิถีของนักรบแคล้วหรือ เปิดๆเลย มหาสงเคราะห์พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าทำได้
และทำได้ไม่สู้จะยากนักด้วย อังกฤษมีอิทธิพลทางทางนาและทางบก มีศัตรูพันธมิตรร้าย
เหลือเกือบทั่วโลก เยอรมันยังข้ามไปตีเกาะอังกฤษ ตีเข้าไปจนถึงกรุงลอนדון
นครหลวงของประเทศอังกฤษได้ ทั้งนี้เพราะสำน้ำของกองบินนั้นแล้ว และถ้าพระเจ้า
จะปีเตียนมีกองบิน ประวัติของอังกฤษอาจจะเสียหรือต่างพร้อมไปว่า ครองหนังได้เคยเป็น
ข้าของผู้รังเศสกับเป็นได้

อังกฤษเป็นชาติที่หนังหัว เซื่อมันในความเป็นเจ้าเป็นใหญ่ของตน แม้ในเวลา
มหาสงเคราะห์ ยังมีชนชาวอังกฤษจำนวนไม่น้อยที่ยังนึกว่า อย่างไร เยอรมันก็ไม่
สามารถจะเข้าไปปลุกรบบ้านเมืองเขาได้ ในมหานครเรอญัมมาร์ตพ จังหวัด กานพยนท์
เปิดแต่หางอยู่อย่างครันเครง ใจแรม ก็ตามความยังคงเบื้องชาย และมีประชานพาณิชไปปูดูไป
ที่บ้านเดียวกันอยู่อย่างเพลิดเพลิน ทำบลพิคค่าเดดตีเซอร์คัล ทำบลเดดเดอร์
อะแคร์ ทำบลลือกฟอร์ด ตนเป็นทำบลที่สนใจครั้นช่องมหานคร ก็แอบอัดไปตัวยังชั้น
ผู้ที่ยวหอยอนใจและผู้ประกอบกิจการ ไปเดินนาอยู่อย่างสับสน แผ่นดินที่ดินด่วน แผ่นดิน
ยังกว่าถนนเยาวราชหรือราชวงศ์ของเรานามทวุฒิ ดาวที่เป็นไนน ฯ ยกดิน

พาหนะรถยกต์ส่วนตัวรถยกต์เมล์และรับจ้างแต่นกันไปมาไม่ขาดสาย จนคนเกือบไม่สามารถจะเดินข้ามถนนได้ ไม่มีสภาพอะไรที่จะแสดงว่า เวลาคนนั้นมีทางหลวง ผู้คนกำลังซ่อนกัน บ้านเมืองกำลังดิ่นหอบ่ายอยู่อีกฟากหนึ่ง เขายุ่งกันด้วยความตงบความชุลมุน แต่ในกาลวันหนึ่ง เขายังติดตามด้วยความตระหนอกใจเพื่อรอเวลาของเยอรมัน เนื่องจากเขารู้ว่าที่เดินนำเข้าก็ทางออกทางมาประจันหน้าเข้าเข้าแล้ว

คืนวันหนึ่งเวลาประมาณตีก ๒๔ นาฬิกาเที่ยง ข้าพเจ้ากับเพื่อนไทย ๒ นายพากันไปปศุสัตว์โรงละครพาวิเดียน ตำบลพิคคาเดลล์ เซอร์คิต กำลังดู กันอย่างเพลิดเพลิน ในบัดดลได้ยินเสียงปืนกระหืม นักดูสัตว์ร้องว่า “มีคนตั้งถังไฟ” ดังนั้นห้ามลงกันไปมา คงเป็นเรื่องภัยกันกว่า นั่นเป็นเสียงอะไร ยืนๆ แล้วบังๆ ดังน้ำอีก ๒-๓ นัด เพิ่มทางความตึงและความตันตระหันยังขัน ทางคนต่างดูกัน พอกลุ่มลูก ดูกันแม่ บ้างซึ้ม บ้างเกรว์ เสียงหนึ่งร้องขอ威名ว่า “เสียงปืน” เสียงหนึ่งว่า “เยอรมัน - เยอรมัน” อีกเสียงหนึ่งว่า “เยอรมันเข้าโฉนดที่ทางออก” แล้วทางก็วิ่งครุกันไปยังประตูโรง นิใช่จะต้องนึกว่า นั่นเก่าอ นเด็ก นั่นผู้หญิงนี่คนแก่ ต้นเข้าไป ข้ามไป ใจจะเด็บ ใจจะล้ม ถูกเหยียบตายก็ช่างใจ ยังกลัวอยู่จะไปคละ ไปบ้าน ไปหาลูกหาเมีย ไปให้พ้นกับเป็นแค่วกัน ข้าพเจ้ากับเพื่อนก็ไปกับเข้าด้วย เราเกรงกันไว้แน่น ใกล้ไปกับเข้า ออกจากประตูโรงละครเข้าไป ประหลักกับกระแสงคนนอกถนน ไฟต์ไป ไฟล็อกไป ไฟลุ้มถนน เข้าประตูสถานีรถไฟ ให้ติด ลงบันไดเดิน เวียนไปๆ วนถึงห้องทางเดิน เดินไปจนถึงชานสถานีรถไฟ ให้ติด โดยไม่ได้เห็นอะไรหรือทำอะไร นอกจากเกรงกันไว้ให้แน่น และประคองตัวไว้มให้ล้มลง เท่านั้น ในชานสถานนั้นเองก็แน่นไปด้วยฝูงชนจับเข้าไปรีบมากัน กอดกัน บ้างร้องไห้ บ้างตกตึ่งพรึ่งเพรึ่งจนพูดไม่เป็นคำ เรายืนอยู่ห้องชานสถานีสักครู่สักก้าวจากทางไม่ไกลจะคุ้นหนึ่งสถาบันสะท้อนบนหน้าอย่างใจแบบไม่ออก เรายังชวนกันจับรถรางให้ติดไปขันที่สถาบัน ที่นั่นเป็นสถานที่อยู่ข้างตันหลัง ด้วยความหวังหอยากจะทราบเหตุการณ์ที่ได้เกิดขึ้น แต่ครันนั้นมาสู่พนพกใหม่ได้แล้วก็ไม่พบปะอะไร ทั้นนั้นเงียบสงัด ปราศจาก

ผู้คนและภรรยา เรายินได้ตามกันที่จะไปสถานทูตไทย ตอบตามที่ร่วมใจตามทาง
คงให้ความว่า เยอรมันเข้าโฉมตีทางอากาศด้วยเรือ海 แต่ถูกขับไล่หนีไปแล้ว รุ่งขันร้า
ร้าพเจ้าไปมหาวิทยาลัย คิงได้ทราบจากเตียงโภชกันว่า เมื่อคืนเยอรมันโฉมตีที่ศรีราชน
วิทยาลัย คนหนึ่งยกหัวขึ้นบกันด้วยหัวใจคน ภารยน์เมืองคันหัน (ภารยน์เมืองเราใหญ่
กว่าของเรามากน ๒ เท่า บรรทุกคนได้ร้า ๕๐ คน) ถูกจุดประเบิดจะเสียดินแดนที่
ไม่ได้ คนโดยสารจะตายก็คนไม่ปราศ ตึกแผลหดงหนังหะดายดง พยายามค้นข้าว
จากหนังศือพิมพ์คงได้ความเพียงว่า เยอรมันเข้าโฉมตีทางอากาศด้วยเรือ海 แล้ว
ถูกขับไล่หนีรอดไปได้ ไม่มีการเสียหายอย่างใดมาก

ชาวอังกฤษส่วนที่หลับได้ถูกเรือเยอรมันปลุกให้ตื่นขึ้นแล้ว และรู้กันว่าอังกฤษ
หรือแม้แต่กรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองที่เข้มนักน าไม่มีใครจะสามารถข้ามมาโฉมตีได้ใน
เป็นอันพนสมัยเสียแล้ว และการบังกันภัยทางอากาศรัฐบาลได้ทำอย่างรวดเร็ว
เร่งการใช้แสงสว่างในเวลาค่ำคืน บ้านไก่ตอนที่จะดูไฟหรือเปิดไฟฟ้าจะต้องปิดประตู
หน้าต่าง หรือมีฉานนต่องตั้งมุ่ดลงปิดเสีย อย่าให้แสงไฟส่องสว่างออกมาน้ำดังนี้ได้ ผู้ใต้
ดูเมืองจะต้องถูกปรับและถูกลงโทษจำคุกอย่างแรง ส่วนไฟตามถนนหนทาง เจ้าหน้าที่
ได้เอาสีดำทาป้อมโคลนเดียว ก็ต้องถูกเจ้าหน้าที่ของเข้าตีขาวตามโครงบานหัวที่
พร้อมให้เห็นทางขันดง ในเรื่องการใช้โคมไฟน า ร้าพเจ้าเองนั้นเป็นวันหมอกลงอากาศ
ออกมีครั้ง เพื่อนผู้หูดูยังสองสามคนมาช่วยเข้าช่วยกันถูกเหตุ จึงต้องเบิกไฟฟ้าขึ้นแต่เช่น
เราก็กันพลางทำงานไปพลาง เมื่อตัวตนที่ร่วมงานจะเป็นภัย เราก็เบิกไฟฟ้าไว้
ไม่ได้รักมุ่ด เคราะห์หตุที่ยังหัวค่าอยู่ และโคนตัวร้าใจตีเข้า มีฉานนกันจะเกิดเรื่อง

เยอรมันได้พยายามโฉมตีท่านการดูดอนโดยเรือเหลียงหัวสามครั้ง กระทำ
ให้ประชากันพลเมืองแตกตื่นอุดหน่าน รัฐก็ต้องตื่นแลเห็นภัยทางอากาศไปตาม ๆ กัน
พอกำจด ผู้ทายกจนพาภันชั่นดูดูจังหลาน ทั้งบ้านช่องไปอยู่อยู่กันอยู่และหน้าสถาน
ราชการใต้ตน ทั้งน้ำกันหนอยถังกับข้อม ศรีหรรพย์ตีหัวรัฐราชดงไปพักอยู่ในงานสถาปัตย์
ที่เตียบกัน แม้อากาศจะอบอ้าวเหมือนล้าบนอยู่กันเอง ผู้ที่มีมหราชย์หนกยังไปพักตาม
ตึกหอสโนตรากันแข็งแรงมั่นคงพอยจะยังความปิตอภัยจากจุดประเบิดไว้ ดูร่างน่าทุ่มเทยังนัก

และด้วยความเดือดร้อนเกรงภัย จะต้องท้าและห้ามบุตรนั้นเอง และก่อรือปิดด้วยการที่จะช่วยชาติ ถึงกับบอนบันห์ด้วยคนได้ประการให้ wangวัดแก่ผู้กล้าหาญ ซึ่งสามารถต่อต้านทำลายเรือเหาะลงได้เป็นจำนวนหลักหมื่นบาท แต่การที่จะทำด้วยเรือเหาะคงนับเป็นการดีมากอยู่ เพื่อนฝรั่งนักบินคนหนึ่งอธิบายให้ฟ้าพเจ้าฟังว่า เรือเหาะคือบ่อนในอากาศที่ ๆ นี้เอง เรือเหาะมีอาวุธพื้นฐานซึ่งรุ่นนี้ มีหงับนใหญ่บันกัด มีหงษ์ยิง และสามารถยิงได้ย่างแม่นยำ ทั้งอาการดอยด้วยกระสุนขันไปได้รุ่งมาก ด่วนเครื่องบินมีแต่บันกัดและหงับนจากที่เข้าไปหา ดูทหาราชานี้บ่อน รังแต่จะถูกยิงตกลงมาเท่านั้นเอง ทางที่เครื่องบินจะทำการให้ได้เปรียบนั้น ต้องบินขึ้นไปให้อยู่เหนือเรือเหาะให้ได้ แล้วบินໄอบบินตั่งคงมา หรือมีฉะนนกใช้วิธีหงุดกระเบิดดังบนเรือเหาะ แต่การที่จะบินขึ้นไปนั้นแล้ว จำต้องบินฝ่ากระสุนบันใหญ่บันกัดขันไปก่อน ซึ่งเป็นการฝ่าขันตรายอย่างร้ายแรงและไม่ศูนจะง่ายนัก อนง กาวที่จะทำด้วยเรือเหาะลง จะต้องกระทำเตือนก่อนเรือเหาะเข้าเมือง หงุดกระทำในเวลาที่เรือเหาะดอยอยู่เหนือท้องท่าวัง มีฉะนนจะเหากบบังอาจอย่างเพลิง กองดุกระเบิด ดูมามดใหญ่บันเมืองที่เตียว

จะอย่างไรก็ คืนหนึ่งเป็นคืนท่องพ่าเจนไม่ในครัวจะมีเมฆหมอกนัก ฟ้าพเจ้ากำลังพงบ่าสุกกาลอยู่ที่หัวท้ายด้วย ไดรับคำสั่งว่า “ให้เข้าทักษิป” กำลังนเป็นคำสั่งของตัวราก ซึ่งเข้าซึ่งไปยังสถานีราชการนั้น หรือที่ชุมชนโดยทางโทรศัพท์ที่หัวไป นักศึกษาพากันวิ่งลงบันไดไปหลบอยู่ขันลังอันพอดีเรื่อได้ว่าเป็นที่ปลดอกกัยจากดุกระเบิด แต่คงไม่ปลดอกกัยสำหรับไอยพิษ ด่วนฟ้าพเจ้าอย่างไรยกเห็น ดึงช่วนเพื่อนชาวสเปเนียดคืนหนึ่งออกไปข้างนอก ยืน เตียงบันครางมาแต่ไกล แล้วเตียงบัน เตียงจะเบิดดังกระรุนเข้ามา เตียงยืนกดดายเป็นบัง จากเตียงบังกดดายเป็นเตียงแปง และมีอาการดันสะท้าน “นนแน่ กำลังอยู่บนหัวเราะเที่ยว” เพื่อนของฟ้าพเจ้าร้องขันและขอให้ดู เรายืนมองดูอยู่ด้วยหัวใจตนเด่น กลัวก็กลัว อิยากรดูก็อิยากร บันห้องพ่าดูนาเงิน ตัวระดาษไปตัวยังคงไฟฉายเบนทาง ๆ สดับกันไปปลลับกันมา ดูสายรับนเงินปลิวสุดอนอยู่ในอากาศ มีก้อนเมฆ มีก้อนควันกลม ๆ ขันเกิดจากกระเบิดของกระสุนแรก ดูอยู่

เป็นอยู่มิ ถ้าเป็นเวลาสองบันาจะเป็นภาพที่สวยงามน่าชื่นชมยิ่งนัก แต่เชียง
รัฐเปิด เตียงบัน รังดังอยู่อย่างหลับตาให้มี อะไรทำให้เรามีใจชื่นชมสักนิดหนึ่งก็หาไม่
เวรพยายามเพ่งมองอยู่สักครู่ คงให้เห็นเรื่องเหล่ายอดูมั่นคงอยู่หนึ่งก้อนดุมควันบนขันไป
มีรูปถักช้างและหมื่นบุหรี่ฝรั่ง คำศิริขาวขาวประمامณสัก ๒ วา เราเห็นແວບหนึ่งแล้วเข้า
คนเมฆหายไป แล้วก็ปรากฏขึ้นอีกฉบับ มี ๗ ออยเข็นหลายคระ ๔ นาหายลับไป และ
เตียงบันน้ำระเบิดก็อยู่ ฯ จางหายไปตัววิญ เราพากันวิงซอกจากมหาวิทยาลัยไปทางโซนเป็น
ที่ช้างโรงมหารถพนั่นเอง เราได้ประดับภาพที่น่าดึงดูดอย่างน่าทึ่ง เป็นภาพของ
รถยกต์แทรกซี่เก่งหลังคาช้างหนึ่งเปิดไป เจ้าของคนขับหัวขาด ไหล์หลุด แต่ยังคงนั่ง
อยู่ในที่ขับนั่นเอง และที่ช้าง ฯ รถนั้นมหัศจรรย์ไปในพนิดนสัก ๒ ศอกเทา ขันเป็น
หดุมที่ดูกระเบิดผ่องๆ ดูดู ไหด ใจของคนขับ หลังคารถถูกกระเบิด
ปลิวไปทางไหนไม่ปรากฏ หลังคลาโรงมหารถพนั่นเป็นหลังคากระจกใบราวน์ตตุ่วองราชี
ถูกความกดดันสะท้านของอากาศบุดง ทราบว่าผู้ไปที่น้ำจะคร่าให้รับความบาดเจ็บไป
หลอยตีบคน และถัดจากนี้ไปสัก ๒๐ เมือง ตึกหดงหนัง ๓ ขันพังพินาศลงมา กระอก
หน้าต่างของถนนตึกແدواในบริเวณใกล้เคียงแต่กระหายมาก นับเป็นจำนวนหลายตีบหลัง
และเป็นระยะทางคง ๑๐ เมืองเศษ

ร่างขึ้นได้รับข่าวจากหนังสือพิมพ์ว่า ทหารนักบินหาญผู้หนึ่ง ดูเหมือนว่าจะอุบัติเหตุ
ได้บินฝ่ากระตกบินขึ้นไปจนสูงสุด แล้วบินโดยทั้งผู้กระเบิดลงไปบนเรือเหล่า เรือเหล่า
เหล่านี้ไฟไหม้ทุกหลังมายังห่วงห้างพระ นกรดอนทอง ออกไปทางทิศตะวันออก ลูกเรือ
เหล่านั้นวิ่งเข้าใจว่ากระโดดหนึ่นไฟตกลงมาตามที่นั่น ตัวกระแทกกับพื้นดิน หัว กอก และหัว
ย่นคล้ายหีบเพดลง งานไม่สามารถจะทำการขันซุนน์พิจิตรให้ กับมีขาวโฉนดกันว่า
ห้อน้ำประปาชั้งพากขันน้ำไปกับสะพานวิคตอเรียถูกกระเบิดแตก รถไฟเดินไม่ได้หลาย
ชั่วโมง กระทำให้เสียหายไปบัดกรีด้านบน

นับคงแต่เยอรมันได้เดินเรือเท่าไปในการนั้นแล้ว การโขมตีกรุงตลอดทางอากาศ
ด้วยเรือเท่าเป็นอันระงับไป ครุณผลว่ายอดมนเปิดเผยกว่าชัยทบ โดยวิธีใช้เครื่องบินเข้า

โฉมดีแทน น่าจะเป็นด้วยเรื่องเหราเดินซ้ายข้ายกินไป และห้องเหรามานิรณะสูง เพื่อให้พ้นวิถีกระสนบิน การหังคูกระเบิดไม่แม่นยำบังเกิดผลสมความมุ่งหมาย แต่จะขาดช่องด้วยยุทธวิธีอย่างไรอีก ข้าพเจ้าไม่ใช่ทหารคงไม่สามารถจะอธิบายได้

การโฉมดีทางอากาศด้วยเครื่องบิน เยือนนั้นยังคงดำเนินการดังนี้ การโฉมดีด้วยเรื่องเหรา คือเดือกเวลาที่หอนหัวค้ำ ในเวลาที่มีอากาศปลดดไปร่วงไม่มีลมออก แต่มีเมฆพอกเป็นทึ่่กบังได้บ้าง เยือนนั้นเข้าโฉมดีอยู่เรื่อย ๆ และครั้งหนึ่งเข้าโฉมดีทุกวันอยู่เกือบเดือนเต็ม คราวหนึ่ง ๆ เยือนนั้นจะส่องเครื่องบินมากก็เครื่อง ไม่มีคราวрапแน่ นอกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เพราะเป็นเวลาการดังคืน หงษากล่าวบินของเครื่องบินเหล่านั้น ก็บินมาอย่างระมัดระวัง บินสูงเพื่อให้พ้นวิถีกระสนบินต่อสู้อากาศยาน จะบินโดยลงมาบ้างก็เป็นครั้งคราวในเวลาที่จะทำการหังคูกระเบิดให้เป็นผล บินด้วยอาการช่อนรันดร์ เนื่องไปตามกลีบเมฆ เพื่อหลบหนีแสงไฟฉาย ข้าพเจ้าเองเคยได้ไปจังหวัดโฉมดีหลายครา พร้อม ๆ ด้วยเพื่อนไทย ๒ คนบ้าง ๓ คนบ้าง และได้เห็นเครื่องบินเยือนนั้นตามแสงไฟฉายແວไปແວบما เหมือนแผ่นกระดาษเงินชั้นไปปิดวัสดุอยู่บนห้องฟ้า บางครั้นบินได้ ๓ บางครั้นว่า & และที่ว่า ๗ ถึง ๘ กม. หงษ์สีอพิมพ์สองก็ลงข่าวข้อกันถึงเรื่องจำนวนนักบินครั้งไป แต่ครั้งหนึ่งเยือนนั้นได้บังอาจทดลองเข้าห้องการโฉมดีด้วยเครื่องบินในเวลาการดังวันแรก ๆ ที่เที่ยว ชั่งคนส่วนมากนักกันได้ว่า เป็นจำนวนถึง ๓๕ เครื่อง วันหนึ่ง ข้าพเจ้าจำได้ว่าเป็นวันเสาร์ ข้าพเจ้ากำลังอยู่ห้องหันสูญห้องน้ำ ชิดนี้ ต่ำบดเชดซี่ มีตำรวจหรือลูกเชื้อชาติกรีฑาเป็นกหวีด และร้องบอกให้เข้าห้องน้ำ ผ่านไป ข้าพเจ้าขอภัยน้ำที่หน้าห้อง ลูกครุ่นหนึ่งมีรอดยันต์ตัววางผ่านไปอีกหนึ่งห้อง กะลังรูปแบบน้ำที่ห้องน้ำ นักบินนั้นคงจะเป็นรูปตัว “ให้เข้าห้องน้ำ” และห้องน้ำอีกตัวหนึ่งในห้องน้ำ จึงได้ยินเสียงบันเสียงบัน เสียงบันนั้นดังขันและมีระยะถูกขัน ๆ กรณีแล้วเครื่องบิน ผุงหนังมีจำนวน ๓๕ เครื่อง ก็เปรียบวนยุทธ์เป็นรูปต่าง ๆ ออยู่ในระยะสูง ตามเดิม เครื่องบิน คำเด็กนิดเดียว ตรงเข้ามาหาใจกลางแห่งมหานคร ลอนตอน ถัดจากนั้นไป มีเครื่องบินอีกฝูงหนึ่งมีจำนวน ๑๕ - ๑๖ เครื่องบินໄล่มา แต่ยังอยู่ในระยะต่ำกว่ามาก แล้ว

ทดสอบแห่งชาติรัชมีคณาจารย์

จันทบุรี

นับผ่านพ้นไป การเรียนเครื่องบินเหล่านี้ เห่าที่คนธรรมดานะเข่นข้าพเจ้าสังเกตจากกลุ่มควันของลูกแทกภายในได้สูงเครื่องบิน รู้สึกว่าข้างห่างจากเครื่องบินมากนัก และไม่แลเห็นเครื่องบินเหล่านั้นได้รับอนุตรายละเอียด ข้าพเจ้าดังใจตามไปดูเหตุการณ์ต่อไปอีก แต่ไปไม่ได้ เพราะขยายแก่แม่บ้านของข้าพเจ้าแก่ตัวเข้าไว้เป็นเพื่อน แกตกใจกลัวมาก เวลาเกิดอะไรก็ขึ้นคงไร ข้าพเจ้าเป็นถูกยึดถูกกดดันไว้ ดูข้าพเจ้าเป็นเหตุการณ์บ้ำเบ้าดูกระเบิดได้ที่เดียว แกเกราะข้าพเจ้าแล้ว แล้วปากก์พร่าวรำพันก์ด่าวชวัญเชื่อมัน ทดสอบรัฐบาลของแกเอง ด้วยด้อยคำที่ข้าวคริสเตรียนเมื่อตนหน้า

กัยจากเรือทะเล หรือกัยจากเครื่องบินมีอย่างไรบ้าง ข้าพเจ้าเชื่อว่าพวกเราในประเทศไทยคงจะไม่ทราบความจริง เพราะแม้แต่ในต่างประเทศนั้นเอง ก็มีข่าวในหนังสือพิมพ์แต่เพียงว่า เด็กบ้าง ชายแก่ หรือสุนัข ตายบ้างคนสองคน หรือหัวสองหัวเท่านั้น ทั้งนี้เพราะเหตุว่า ในยุทธหัตถกรรม อะไรๆ ไม่สำคัญเท่าข้อมูลของประชานและทหาร ขอให้ท่านระดึกดูว่า ถ้าทหารที่ทำการรบพุ่งอยู่ในสนามแนวหน้า ได้ทราบว่า ทางบ้านตนกำลังถูกกรุกราน ญาติพี่น้อง ลูกเมีย บิดามารดากำลังถูกยิงถูกฆ่า แล้วเขาก็รู้สึกอย่างไร เขายังเป็นทุกข์เป็นห่วงและไม่มีแก่ใจที่จะทำการรบท้อศรีฯ ตามมิตรเป็นแน่แท้ หรือถ้าพลเมืองได้เห็นกัยขันแห้จริง กัยอันน่าสะพรึงกลัว เห็นบ้านเมืองกำลังพินาศ เขาจะแตกตื่นกลัวอย่างไร อาจจะเกิดการอดหน่านถึงกับจะนำความพ่ายแพ้มาดูประเทศไทยได้ แม้รัฐบาลจะพยายามบังกันแล้วเป็นอย่างที่ เช่นที่ได้ถูกดูกระเบิดที่กรามพังหรือคนตาย เจ้าหน้าที่ตำรวจจะรับเข้าทำการด้อมควบคุมไม่ให้ผู้ใดเข้าไปดู พลูกพล่าน พอกหนังสือพิมพ์เข้าช่วยเหลือปักปีกข่าว ถนนนพดลเมืองบางส่วนยังหาสูงบดงได้เรียบร้อยไม่ ข้าพเจ้าได้ทราบว่าราชภูมิทางแคว้นภาคตะวันออก ซึ่งเป็นภาคที่อยู่ของพวคุณงานไม่มีตึกgranite ใหญ่ๆ แข็งแรง ไม่มีสถานีราชการให้คนจะพักพิงอาศัย ได้พากันร้องขอจะถึงกับจะต้องชุกชุมไม่คงทน

ความจริง กัยที่อังกฤษได้รับจากการโขนีทางอากาศของเยอรมันนี้ น่าจะไม่น้อยเท่าที่ข้าพเจ้าเห็นด้วยเหตุนั้น เช่นตึกพังพินาศลงคราวละหลาย ๆ หลัง และคราวหนึ่ง

ข้าพเจ้าได้ทราบว่า โรงพิมพ์สำคัญแห่งหนึ่งของอังกฤษถูกพระบิเดพังดง ข้าพเจ้าตามไปดู
แต่เข้าไปไม่ได้ เพราะตัวรากอยสกัดห้ามไม่ให้เข้าเสียทุกทิศทุกทาง แต่ก็ได้ข่าวใจกันว่า
พังทั้งหลังเลย มิหนำซ้ำตึกที่พังลงมาบนยังคงเศษหักห้ามที่เข้าไปอยู่ชั้นใต้ดินถึงแก่
ความตายเป็นจำนวนเรื่องน้อยเตี้ยทวย กับมีข่าวพิ因地ต่อเติมขึ้นอีกว่า ในกองเรือสูบน
มีผู้พบประการของเยอรมันฉบับหนึ่ง เป็นประการบอกให้ขันขาวอังกฤษทราบว่า การที่
ขันขาวอังกฤษ จะเพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น กด่าวร้ายนักบินเยอรมันว่า
กระทำการพิชชาติชาติได้แต่เด็ก แต่สูนขันน์ เป็นถ้อยคำทบនชั้น และเพื่อจะพิสูจน์ความ
จริง นักบินเยอรมันขอให้จงทราบทั้งกันเดิกว่า นี่แหลกเป็นความมุ่งหมายของนักบิน
เยอรมันทั้งใจจะประหารหนังสือพิมพ์ปากร้ายนั้นให้วอดหายไปเป็นทวายปี จะเห็นว่า
ประการใดแล้วแต่จะโฉม อนั้น คนไทยในอังกฤษมีจำนวนเหล่านั้นด้านของพลเมือง
อังกฤษก็ยังไม่วายที่จะได้รับภัย คนหนึ่งถูกหัดดึงคาดหัวพังทับมานับเตียงนอน นักเรียนคนหนึ่ง
กำลังเดินอยู่แล้วเดสเตรอร์จะแคร ถูกความดันของอากาศจากถุงพระบีด ถึงหน้าเกือบ
กว่าจดจางถนน ห้องข้าพเจ้าก็เกือบพังพินาศ เพราะหอร์บีดอากาศถูกหนึ่งชั่งตกลงมา
ในตึกถาวรหัตตอกัน แต่เคราะห์หัดหักແวนน์เป็นตึกแล้วโบรณไม่แข็งแรงพอที่จะทำให้
ถูกหอร์บีดอากาศพระบีดขึ้นได้ ข้าพเจ้าเป็นแต่คนหนึ่งของคนไทยยังไหร่ได้เห็นเหตุภัยถึง
เพียงนี้ และเป็นเหตุภัยเฉพาะในกรุงดอนดอนเท่านั้นทวย อย่างนี้จะว่าไม่มากอย่างไร
การบ่องกัมมานครดอนดอนและเกราะอังกฤษ ข้าพเจ้าได้ทราบจากการศูนหนาว่า
เข้าได้ทำกันอย่างจริงจังแข็งแรงที่สุดเหมือนกัน ตามสถานที่ที่สำคัญ ๆ เช่น พระราช
วังบักคิ่งแฮม ธนาคารแห่งชาติ ใช้ทางข่ายเหล็กทำเป็นกระโน้มขันบ่องกันไว้ กว่าขันใน
การจุดโคมไฟ และมีการตกแต่งภาพพระอาทิตย์ ไม่ให้ข้าหักเห็น ส่วนการห่อตู้ขัดขวาง
ก้มก่องหัวเรือในช่องแคบอังกฤษกอยยิ่งสกัดเป็นแนวหน้า ถัดมาถึงกองยามผังคลับยิงวิธี
ยิงประสานเพื่อบ่องกันให้ข้าหักดงด้า ต่อจากนั้นมีรังบันป.ต.อ. และไฟฉายตั้งอยู่ทัวไป
บ้างตั้งอยู่บันพันตัน ที่ไม่หักก้มคาดพ้าแข็งแรงกีเข้าไปปัตรบันน์คลบยิงรับกันเป็นรายๆ
ไปโดยตลอด กับยังมีรักษ์ป.ต.อ. พร้อมด้วยไฟฉายเที่ยววิ่งได้ยังอีกด้วย ส่วนกอง

อาการหายนหง่างบกและน้ำก็พวยามทำการจดตรวจสอบและเตรียมพร้อมอย่างกวดวันและ
กลางคืน ได้รับข่าวการโภมตีจากกองทัพเรือเวลา ๑๗.๐๐ น. ทำการต่อต้านบังกันหรือ
ต่อสู้ให้เห็นที่

การโภมตีเกะอังกฤษหรือกรุงลอนדוןนั้น กระทำได้ไม่ซึ้งง่ายนัก เพราะเยอรมัน
อยู่ในที่ด้อมของฝ่ายสัมพันธมิตรและชาติที่เป็นศัตรู อังกฤษเป็นเกาะและอยู่ห่างไกล
ออกไป ทางที่เยอรมันจะออกจากประเทศไปโภมตีได้มีทางเดียว คือทางเมืองคิด ข้าเมือง
ทำการเสร็จแล้วก็ต้องเดินทางกลับทางเดินนั้นอีก ยังเป็นช่องทางที่จะทำให้ฝ่ายสัมพันธมิตร
คงอยู่บังกันอย่างข้าเติมได้ง่ายที่สุด แต่เยอรมันเป็นชาติน่ารบแท้และกล้าหาญพอ
จะมีความกล้าหรือห้อดอยก็หาไม่ นกบนเพื่อนข้าพเจ้าคนหนึ่งเด่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า การ
ที่กองบินฝ่ายอังกฤษจะขึ้นทำการขัดขวางหรือต่อสู้ก็ไม่ซึ้งง่ายเหมือนกัน เพราะเยอรมัน
ยกกองมาโดยไม่รู้ตัว กว่าจะได้รับข่าวรับคำสั่ง เยอรมันเข้ามาใกล้เดียวแล้ว
จะรีบวุ่นวันไปกีเดียเปรียบในเชิงยุทธ์ เพราะเยอรมันอยู่ในที่สูง มีโอกาสที่จะยิงทำลาย
ได้สะดวกกว่า เพราะฉะนั้นโดยมากได้แต่ให้กองหนึ่งขึ้นทำการขับไล่ จึงกองหนึ่งขึ้นคง
ตกตัวบินเมื่อยุนนักบั๊บ และในตอนที่เยอรมันจะกลับเข้าเมืองนั้น ถึงจะได้ตัดกันจริง ๆ
ในอากาศ ครั้งแรกอังกฤษได้เปรียบ เพราะเยอรมันอยู่ในศึกขานวน แต่ต่อมายุนน
รู้เรื่อง เมื่อพวกเขาระบุเมื่อใด เขาก็ส่งกองบินของเข้าอุกมารบและช่วยรบ เป็นศึก
ขานวน ซึ่งมักจะได้ตัดกันอย่างถึงพริกถึงขิง ข้อห้องกุฎิได้เปรียบอย่างแน่นอนนัก
เมื่อเครื่องบินอังกฤษลำใดได้เดียที่ จะทดลองหรือร่อนลงยังมีกองเรือรบกองทหารอยช่วยเหลือ
แท้ๆ เยอรมันตกหรือร่อนลง คือความตายนั้นเที่ยว หรืออย่างต่ำคือการเป็นเชลยศึก

ภัยทางอากาศไม่ใช่จะมีแต่จากดุกระเบิดของเยอรมัน ในขั้นต้น ๆ ประชาชนที่
หนุ่ม ๆ อยากรู้อยากเห็น เดลาร์เยอรมันมา พากันเที่ยวเดินดู พวคนไทยไปกับเข้าด้วย
วันหนึ่งข้าพเจ้ากับเพื่อนไทยคนหนึ่งไปเยี่ยมเพื่อนที่ตำบลพนตะเบอร์ เกิดมีการโภมตี
ทางอากาศขึ้น และในระหว่างที่เรากำลังคุยกันอยู่ในห้องรับแขก มีเสียงดังแกร็ก เป็น
เสียงของแท่ตันไม้ลงมายังพื้นดิน เราเข้าใจว่าคงจะเป็นตระเกิดดุกระเบิด จึงพากัน
ออกไปค้นเพื่อเขามาเป็นของที่ระดึก แต่กลับถูกกระหน่ำลงมาอีก ๒-๓ ชั่วโมง เดย์ต้องวิง

เข้าดี ก็ แม้กระนั้นเรายังไม่ทราบว่ามันเป็นภัยมาจากอะไร จนวันหนึ่งได้ปรากฏข่าวว่า เกิดวินม้าคันหนึ่งบรรทุกเนื้อรักขึ้นมาตามถนนข้อกฟอร์ต และมาเกิดด้วยลงกลางถนน หงอนหงนมา เจ้าหน้าที่ทำการชั้นสูง พบสารเกิดฉุกเฉิน ป.ต.อ. ขึ้นหนึ่งในตัวม้า ดึงสันนิษฐานกันได้ว่า เป็นสารเกิดฉุกแต่ก่ออาการของอังกฤษที่ยิงขึ้นไปบนเรือทางด่วน มา และเนื่องจากทางด่วนมากที่สุดมากจึงทำให้ความเร็ว และเป็นภัยให้อย่างร้ายแรง ต่อจากนั้น รัฐบาลอังกฤษจึงสั่งให้ตำรวจออกอัยห้ามผู้คนไม่ให้ออกมาพักผ่อนในเวลาทำการยิง ห่านหงหงาย เห้าทัพเจ้าเดามาน บางที่จะกระทำให้ห่านสำนึกภัยทางอากาศ ด้วยขึ้นไม่นากกันออย แต่ขอให้ห่านระดึกดูด้วยว่า อังกฤษนั้นเขามีแผนยานพาหนะทางบก และทางน้ำ แม้จะเป็นในสมัยโน้นเขายังมีมากกว่า แข็งแรงกว่าเราในสมัยนั้นมากมายนัก นอกกาลนั้นเขายังมีศัมพันธ์มิตรช่วยอีกหงค์หงด แต่ยอมนั้นยังทำได้ถึงเพียงนั้น ถ้าไทย เรายังเข้าไปอยู่ในสังคมนั้น สงวนที่พร้อมไปด้วยเครื่องมือสำหรับประหาร • เครื่องที่ สำคัญกว่าหัวพระรามในเรื่องรามเกียรติ พากเราจะเป็นอย่างไร มิพากันตาย หรือพ่ายแพ้เข้าเสียแต่วันต้นหรือ ใจจะช่วยเราได้ นอกจากเราจะมีกองบินที่เจริญและ แข็งแรงพอที่จะต่อสู้ประหัตประหารหรือต่อต้านเข้าไว้ได้ สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้า กรมหลวงพิชณ์โลกประชานารถผู้ทรงประดิษฐิประสาทการทหารของประเทศไทย "ได้มีพระ คำรัสต่อห่านจากมพลผู้เฒ่า แม่ทัพผู้เคยรับราชการเดียวของประเทศไทยในขณะนั้น ห่าน พระที่นั่งอภิเทกคุณว่า "เจ้าคุณ การรับของเจ้าคุณใช้ไม่ได้เสียแล้ว แม้ว่าวิชาใน กองทัพบกของเราที่พร้าสอนกันอยู่ก็น่าจะต้องโยนหง เพราจะส่งความต่อไปจะห้องเข้าเครื่อง บินขึ้นชนกัน ไครมีเครื่องบินมาก คนนั้นก็ชนะ" พระองค์ทิวงค์มานานแล้ว แต่ พระคำรัสของพระองค์นี้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าจะห้องผั่งอยู่ในความทรงจำของพากเราอยู่ ตลอดไป เพราเป็นความจริงเสียยิ่งกว่าจริง

เพราฉะนั้น เรายาไทยผู้รักชาติ รักชาติ รักบ้านเกิดเมืองมารดา ยังจะนั่งดูด้วย อยู่อีกหรือ มาเดินท่าน มาช่วยกันก่อกำลังและอำนาจให้แก่ประเทศชาติ ศาสนาน พระมหา ภัยตรี และรัฐธรรมนูญกันเถิด เรายาได้ปลดอกภัยและเป็นสุข ไทยยูงไทยคั่งพานน์แล

ภาษาทางทะเล

□

ภาษาอังกฤษไม่ได้เพียงแต่ถูกใจมีทางอาณาจักรอย่างเดียว ภาษาอังกฤษยังได้ถูก
เยอรมันด้อมทางทะเลอีกด้วย มันออกจะน่าประหลาดอยู่ ท่านดองเปิดแผนที่ของการคุ
หานจะเห็นว่า ภาษาอังกฤษตั้งอยู่ห่างไกลจากแดนสังคม มีทาง ๆ เดียว และเป็น^๔
ทางแคบนิดเดียว ที่ฝ่ายตัวจะออกมารู้ใจมติหรือมาล้มได้ คือทางช่องเอเดิลกัลฟ์ท่านนั้น^๕
และที่น่าประหลาดที่สุด ก็ที่ว่าอังกฤษเป็นชาติที่ขันร้องขอชาว่า เป็นเจ้าแห่งทะเล มีสมุทร
น้ำกaphนยิ่งใหญ่เป็นทั้งของโลก ซ้ายังมีสมพันชนิตรที่มีสมุทรน้ำกaphใหญ่ ๆ เช่นกันอีก
หลายชาติ คงช่วยเหลือป้องกันอยู่ แต่เยอรมันยังสามารถ ขอกมาด้อมภาษาอังกฤษได้
ด้อมได้อย่างไร ด้อมด้วยอะไร ทำไม่ฝ่ายสมพันชนิตร หรืออีกนัยหนึ่งเรียกกันเองว่า
ฝ่ายโลก จึงไม่สามารถป่วนปramaบ้องกันให้อยู่มืดได้

ข้าพเจ้าจะไม่กล่าวถึงการด้อม การใจมติของเรือวุลด์ฟ์และเรือเคนเดิน เพราะเรือรบ
ทั้งสองนั้นได้แผ่กินหารความเก่งกาล้าสามารถให้พวกเราวาไทยทราบกันอยู่โดยมากแล้ว
และเป็นเรื่องที่อยู่ในความรู้เท่านั้นโดยตรงของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะเด่าแต่เรื่องการด้อม
ของเรือใต้น้ำ ยังเป็นการยุทธที่ก่อให้เกิดความหวั่นไหวแก่ประชาชน และเป็นภัยอัน
ร้ายแรงต่อประเทศอังกฤษอย่างมาก ซึ่งเราวาไทยควรจะติดตาม หรือยินดีว่าจะได้รับ
ในเมืองเราอาจจะประสบภัยบ้างข้างหน้า ใครจะรู้ได้ว่าวันใด

ในมหัสครามที่แล้วมา ภาษาอังกฤษได้ถูกด้อมจริง ๆ นั่นหรือ? อาจจะมีผู้สงสัยใน
คำกล่าวของข้าพเจ้านี้อยู่ เพราะใคร ๆ ในเวลานั้นได้อ่านข่าวในหนังสือพิมพ์ด้วยกันทุกคน
แท้ไม่มีผู้ใดได้พบปะข่าวถึงการด้อมนั้นเลยจนบัดเดียว ซึ่งก็อาจจะเป็นความจริง และ
ข้าพเจ้ายังคงต้องรับสารภาพต่อไปกว่าอีกว่า อาย่าว่าแต่หนังสือพิมพ์ในเมืองไทยเรา ซึ่ง
ต้องสอนข่าวมาจากการ เจ้าของหนังสือพิมพ์ในเมืองอังกฤษ แม้แต่หนังสือพิมพ์ในเมืองอังกฤษ
ยังเป็นเมืองที่ถูกด้อมเอง ให้รับบทภัยเอง ก็ไม่มีข่าวเข่นหนาเหมือนกัน ทั้งนักเพรา-

ความจำเป็นของการกระทำการที่มีความซับซ้อน บังคับให้ต้องปักษาไว้ที่เป็นข่าวอุกฤษฎ์แก่ฝ่ายตน เพื่อไม่ให้ประชาชนเกิดความตื่นเต้นหากใจจดเสียชั่วโมง ยังจะเป็นชานวนก่อให้เกิดการจลาจล ฉลามร่าน ถึงกับทำให้พ่ายแพ้แก่ฝ่ายบ้านมิตรได้อย่างง่ายดาย

จะอย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าจะขออภัยนั้นว่า เกาะอังกฤษถูกกลั่นด้วยเรื่องให้น้ำอย่างแน่นอน ข้าพเจ้ามีหลักฐานที่จะนำเอกสารมาพิสูจน์ได้ และครัวข้าพเจ้าน่องแหะเป็นพยานที่สำคัญที่สุด อย่างหนึ่ง

แม้การต้อม Georges อังกฤษของเยอรมันจะไม่ได้ผลตั้งกับเข้าออกกันไม่ได้ แต่ก็คงกับทำให้หุ่นตายอยู่ในเกาะอังกฤษ ไม่ว่าชาติที่เป็นมิตร เป็นศัตรุ หรือชาติที่เป็นกัดง เกิดความเห็นชอบ ถึงกับทำให้รัฐบาลอังกฤษต้องคิด ต้องหาวิธีดำเนินการบังกันข่าวเชิงเหตุอย่างค่าว่างนั้นแหลก

อังกฤษเป็นประเทศอุดสาหกรรมอย่างแท้จริง ต้องอาศัยวัสดุดิบจากต่างประเทศและเมืองขันเป็นส่วนมาก หรือเก็บหงหงส์ แม้เพื่อหารากภูนก็ต้องพึงพาเข้าเดียวกัน การยึดชมุกเขามาหายใจเข่นนี้ มันเป็นการคับแค้นยุ่งยากใจยิ่งนัก เว็บบ้มุกเสียไม่ยอมให้หายใจ เมื่อไหร่ ก็จะเป็นการบังคับให้ตายเมื่อนั้นเอง รัฐบาลและประชาชนชาวอังกฤษจะหันไปในจุดอ่อนแองหนอนดอยู่ ดังนั้นจึงคิดบังกันอย่างกว้างข้น เพื่อยังสมรรถภาพไว้ การบังกันขันตัน คือ การจำกัดการใช้น้ำมน柱เพลิงขันเป็นของสำคัญสำหรับการหอบชูภัยของชาติ และเป็นหัวใจของการสร้างความยิ่งกว่าเดิม น้ำมน柱เป็นของสำคัญเพียงไว้ท่านสนใจในข่าวต่างประเทศในเรื่องนั้น ยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการที่สันนิบาตชาติพยายามจะระงับการรุกรานของอิตาลีแก่บิสติเนี่ย ท่านจะเห็นได้ว่า การแข่งขันน้ำมน柱แหลกจะเป็นไม้ตายของสันนิบาตชาตินั้นที่เดียว เมื่อตอนนั้น มหาสงเคราะห์ อังกฤษยังน้ำมน柱เชือเพลิงไว้ด้วยอยู่อย่างพุ่มเพุ่มและตัวบรากาอันถูก ควรต้อมาราคาตามน้ำเพลงขัน แต่เพลงขันด้วยพานิชโดยรายอย่างพดุในเมืองไทยเพลงขัน เพราะฝ่ายรบกัน แล้วก็เพลงขันจริง ๆ ด้วยความยากลำบากของการขนส่งและการขนภาษีของรัฐบาล ซึ่งผู้ใช้รวมทางข้าพเจ้าผู้ใช้รถจักรยานยนต์ด้วย แต่ก็ยังมีไนก็คิดอะไร์กันไปมากมาย นอกจจากว่าราคาน้ำมน

แบบขั้นเพราะสังคม ต่อมามีการจำกัดการใช้ ผู้ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงจะต้องมีสมุดคุณ ชั้งผู้ใช้ต้องไปขออนุญาตและรับจากรัฐบาลถ้าหัวบินขอน้ำมันเชื้อเพลิง โดยมีกำหนดว่า กันหนึ่งในเดือนหนึ่งจะมีติดต่อให้ได้เท่าไหร่ ตามฐานะและพฤติกรรม เช่นผู้ใช้ ใช้สำหรับการส่วนตัว ให้รับอนุญาตให้ใช้น้ำมันเชื้อเพลิง ถ้าใช้สำหรับราชการหรืองานสาธารณะ ก็ให้รับอนุญาตมากหน่อย เมื่อใช้หมดแล้ว เป็นอนันต์ของระบบการใช้ไว้ชั่วคราว แต่ในที่สุดรัฐบาลต้องประกาศห้ามสำหรับการใช้ส่วนตัวอย่างเด็ดขาด การขออนุญาตยังคงด้านขั้นชั้นๆ รัฐบาลจะอนุญาตให้ผู้ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงให้ ก็ด้วยความจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น การจำกัดน้ำมันเชื้อเพลิงเช่นนี้เป็นด้วยเหตุผลใด ไม่ใช่เพื่อการถูกจัดตั้นจนเป็นการจำกัดการชนิด และไม่ใช่เหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชน รู้สึกเดือดร้อนและแกล้งเห็นภัยแห่งสังคมจะหรือ ?

นอกจากการจำกัดน้ำมันเชื้อเพลิง ยังมีการจำกัดอาหารบางอย่างอีก เช่นจำกัดขันบัง เนื้อสัตว์ น้ำตาด เนย และจำกัดแกงบุคคลหัวไปด้วย

เมื่อพูดถึงการจำกัดอาหาร ข้าพเจ้าเห็นว่า น่าจะเล่าถึงวิธีการที่เจ้าหน้าที่ของชาติได้ดำเนินการจำกัดด้วย เพราะเป็นวิธีการที่เราควรจะทราบไว้ ด้วยไวนิลเดย์จะทราบได้ว่าวันเวลาใดควรจะโคนเข้าอย่างนั้นบ้าง ปัจจุบันด้วยแล้ว ศังคามดูจะเป็นเงา เป็น “ผี” ให้เราเห็นดับ ๆ ล่อ ๆ อยู่ เราจะประมาทไม่ได้ เราจะต้องเชื่อในพุทธภาษิตที่ว่า “ความประมาทคือทางแห่งความตาย” จริงอยู่ เราไม่ต้องพึ่ง เนย น้ำตาด เนื้อ ขันบังเท่าไหร่ ก็ เราไม่ข้าวในนา มีปลาในน้ำ แต่เราจะต้องระลึกว่า ของเหล่านั้นเรามีหิวໃส่ปากให้ง่าย ๆ ถังกับข้าวในสำรับ เราไม่พอแล้วหรือ ของเหล่านั้นจะไม่หมดไม่เปลืองไปเลยหรือ เราต้องทำต้องหาเพิ่มเติม ก็ให้เราเล่าจะเป็นผู้ไปทำไปหาในยามสังคม เพราะในยามสังคม เราจะห้องใช้กำดังข่องคนทุก ๆ คน เลือกทุก ๆ หยด เอาไปสู้ไปรับเพื่อยังความปอดหัก ก็ เพื่อชัยชนะ เกียรติยศและขอเสียง แต่เพื่อขอรวมสัตว์ ความประทัยที่ด้วยความจำกัดนั้นแล้ว จะเป็นเครื่องช่วยขันประเสริฐ

การจำกัดอาหารนี้ เขายังเดือกจำกัดแต่ตั้งขึ้นเป็นของจำกัดสำหรับยังชีวิตรักษาความสะอาด และจำกัดแต่พอควร ไม่ให้กระทบกระเทือนถึงสุขภาพแห่งประชาชน เป็นการจำกัดความ

พุ่มเพือຍ ให้ความเพเมນภาคทว່າ ไปເທົ່ານັ້ນ ທັງຮັສູບາດຢັ້ງຄອຍເຂາໄຈໃຕ່ຕຽວຕາວ ຄວບຄຸມ
ສົດິ ແລະຄອຍແກ້ໄຂ ຍັງຄວາມປົກທີສຸຂອງປະຊາຊົນແລະນໄຍບາຍຂອງຮັສູບາດໃຫ້ເຕີນສອດຄອງ
ທ້ອງກັນໄປຕ້ວຍ ເຊັ່ນໃນຂັ້ນຕົ້ນ ຮັສູບາດອອກພວະຈາກຖຸນີ້ກາຈຳກັດຂັນນັ້ນ ຂັນນັ້ນເປັນເຂົ້າອອງ
ນີ້ຮາຄາຖຸກ ແລະເປັນອາຫາຣສຳຄັນຂອງຜວ່ງ ຖ້າຂ້າວເປັນອາຫາຣສຳຄັນສຳຫຼັບກຳນົດໄຟ
ເປັນກາງກະທຳໃຫ້ເກີດຄວາມເຕືອກຮັບຂັ້ນໃນໜຸ່ງກວມກວກຄານ ທັງປາກຄູຂັ້ນຕ້ວຍຈ່າ ເມື່ອ^{ຂົ້ນ}
ຈຳກັດຂັນນັ້ນ ຈຳນວນຂັນນັ້ນໄດ້ລົດນ້ອຍຈົງຈົງ ແຕ່ຈຳນວນເນື້ອຂັ້ນເປັນອາຫາຣສຳຄັນອີກ
ອໝ່າງໜຶ່ງໄດ້ເພີ່ມຂັ້ນ ຕ້ວຍເຫດຸດຕັ້ນ ຮັສູບາດຈຶ່ງໄດ້ເດີກຈຳກັດຂັນນັ້ນ ແລະຫັນນາຈຳກັດເນື້ອ ໙ຍ
ຂໍ້າຫາລ ແທນ

ວິທີກາງຈຳກັດອາຫາຣ ເຂົ້າທຳໄຫ້ອ່າງສະກວກງ່າຍຕາຍນ່າຂົມເຂົມມາກ ແລະເປັນພລສໍາເວົ່າ
ຕົນຄວາມມຸ່ງໝາຍດ້ວຍ ເມື່ອຮັສູບາດໄຫ້ທຸກຄຸງແນ່ນອນແລ້ວວ່າ ຈະຈຳກັດອາຫາຣຍ່າວັນນັ້ນ ເຂົ້າກີ
ປະກາກເປັນພະວາງກຖຸນີ້ກາ ເຈົ້າໜ້າທີ່ໄໝປົກກວອງເຂົ້ານຳແດດງກາຣນີ້ແຈ່ງວິທີກາງ ແລະ
ມີເຈົ້າໜ້າທີ່ທ່າວວາອອກເຫືວແນະນໍາອີກຫອດທີ່ນັ້ນ ທັງພວກທັນສື່ອພິມພົກຂ່າຍກັນແດດງຂ່າວ
ອ່າງແຂ້ງຂັ້ນ ຂົ້ນສຳຄັນທີ່ສຸດທັນດາລ ໃຫ້ກາຣໄຫ້ຕຳເນີນໄປໄອຍປາກທາກອຸປະວາກ ເພວະ
ປະຊາຊົນເກືອບວ້ອຍເປົ່ວເຫັນທີ່ເຕີມ ມີກາຣທີ່ກີ່າວັນທີ ເກືອບທຸກ ຫຸກນີ້ໄຟໃຈໃນກາວບ້ານກາຣເນື່ອງ
ຄອຍອ່ານທັນສື່ອພິມພົກ ແລະສະຕັບຕັບຕົວພົງຂ່າວ ຂ້າພເຈົ້າເຄີຍໄອຍສາວຣາໄຟໃນເວລາເຂົ້າມືດ
ອັນເປັນເວລາທີ່ພວກກວມກຣກຳດັ່ງເຕີນທາງໄປທ່າງນາມ (ວິໄພ ວຽງທອນເຂົ້າມືດວ່າໄອຍສາວໄປແລະ
ກດັບສຳຫຼັບກວມກຣດ້ວຍຮາຄາຖຸກ) ຂ້າພເຈົ້າໄຫ້ເຫັນກວມກຣໃນເກວ່າອັງແຕ່ງກາຍອັນສົກປະກ
ນຄມແນນ ຂາດແດ້ວປະເລົາ ໃນມີກອດຈ່າວ ໃນມີຜ້າຜຸກກອ ບາງກົນກົມແທ່ຜ້າເຂົ້າຫຼາສີແທງພັນ
ແສດງວ່າເປັນກວມກຣທີ່ຍາກຈານ ແຕ່ເຂົາທຸກຄົນຍັງມີທັນສື່ອພິມພົກມີມອາຂົ້ານ ອ່ານແລ້ວຄຸຍກັນ ຜູ້
ທີ່ຈຸດາຫຼ່ອຍ ກີ່ແສດງກວມຄົດກວາມເຫັນອ່າງແຂ່ນຂັ້ນເຕີມທີ່ ຜູ້ທີ່ເຂົາຫຼາຍກົງພັງ ເພວະຄະນົນ
ເນື່ອມີຂ່າວອະໄວ ຮັສູບາດປະສົງກົງໃຫ້ປະຊາຊົນທຳອ່າງໄວ ກາຍໃນໄມ້ຂ້າ ເຂົ້າກີ່ຫວານທີ່ຄົງກັນ
ແລະປົງບົດຕາມ ປົງບົດຕ້ວຍກວາມເຂົ້ອຄືອ ພິນຍອມແລະທັນກະກຳທຳ ເພວະໃນຍາມສົງຄວາມເຂັ້ນນັ້ນ
ເຂົ້າຮູ້ດ້ວຍ ເຂົ້າຈະມີສ່ວນທີ່ອັນຮັບພົກຂອບຕ່ອປະເທດຈາກຫຼູ່ຕ້ວຍ ໃນເວົ້ອງກາງຈຳກັດອາຫາຣ
ກີ່ເຂັ່ນເຕີຍກັນ ພອຮັສູບາດປະກາທ ຕຸ້ມເມືອນຈະໄມ້ເຕີມວັນທີ ມີຜູ້ເຮັມປົງບົດຕົກນແດ້ວ ຂ້າພເຈົ້າເອງ

กับเพื่อนไทยอีก ๒ คน ได้ไปที่สถานีตำรวจน้ำเพื่อรับสมุดอนุญาตให้ข้อ เพียงในวันรุ่งขึ้น เท่านั้น ที่สถานีตำรวจน้ำก็เดินไปป้ายผู้จัดงาน ผู้มีความประพฤตนาอันเดียวกันเดียวแล้ว การจำกัดอาหารครองน้ำ ตามพระราชบัญญัติการเข้ากำหนดให้คนหนึ่ง ในสัปดาห์หนึ่ง ปฏิโภภเนยไว้ & เอกสารน้ำตาด ๔ เอกสารน้ำ เนื้อ ๒ ปอนด์ ราชภารทุกคนต้องไปรับบัตรอนุญาต ให้ขอจากเจ้าพนักงานที่สถานีตำรวจน้ำในตำบลของตน ๆ มีฉะนนเข้าผู้นั้นจะไม่มีสิทธิซื้อสิ่ง ของนั้น ๆ ได้เลย ในข้อนี้อาจมีผู้คิดว่า พ่อจะโกรงเอาไว้ โดยวิธีขันราคาก่าสิ่งของให้แก่ เจ้าของร้าน หรือทำการปะรองทองกับเจ้าของร้านอย่างโดยย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการเข้าใจผิด เพราะเจ้าของร้านจะไม่ยอมขายให้ท่านเลย ด้วยเข้าทราบพิจารณา การขายของเหล่านี้ให้แก่ผู้ ไม่มีบัตรอนุญาตนั้น เป็นความวิตถือกฎหมาย ซึ่งเข้าจะต้องรับโทษ หงเข้าเองเข้าห้อง รับรวมบัตร ที่ได้รับจากผู้ชื่อ ไปรับข้อมูลจากโรงเรียนสัตว์และร้านขายสัตว์ต่อหนึ่งเหมือน กัน ถ้าเข้าขายไปโดยไม่ได้รับบัตรจากผู้ชื่อ ในไม้ข้าเข้าเอง เข้าจะไม่มีของชำร่วย และ ต้องเดิกล้มไป ด้วยวิธีการดังกล่าวนั้นรับสูบัดไม่ต้องทำการยุ่งยากอะไร รับสูบัดเพียงแต่ ควบคุมโรงเรียนสัตว์และร้านขายสั่ง รับรวมยอดของจำนวนของที่มีอยู่ และของที่ทำขึ้น ใหม่และรับมาใหม่เข้าไว้ แล้วค่อยตรวจกระสอบกับบัญชีของจำนวนบัตรที่โรงเรียนสัตว์ และ ร้านขายสั่งได้รับและให้ตรงกัน ก็เป็นการพอเพียงและได้ผลในการควบคุมแล้ว

บัตรอนุญาตให้ชื่อนี้ รับสูบัดได้พยายามห้ามอย่างเบ็นระเบียบเรียบร้อย และให้ความ สำคัญแก่ผู้ใช้เป็นอย่างดี คือจัดห้ามอย่างเด็ดขาดและหมดป้องเร้นน่อง แผ่นหนึ่งหรือหน้าหนึ่ง กรุ๊อกเป็นบัตรอนุญาตแผ่นเด็ก ๆ ๑๖ บัตร สำหรับเดือนหนึ่ง บัตรเด็ก ๆ นั้นจะเข้าห้อง สัปดาห์ประจำ ก็จะเด็ก ๆ ลับเด็ก ๆ ลับเด็ก ๆ สำหรับประจำสัปดาห์ที่ ๑ ของเดือน เด็ก ๆ ประจำสัปดาห์ ที่ ๒ และ ๓-๔ ของเดือน แผ่นหนึ่งหน้า ๒-๙-๔ และต่อไปก็ประจำสำหรับเดือนท่อไปน ตลอดไป และมีบัตรชนิดหนึ่งเดือนหนึ่งสำหรับของอย่างหนึ่ง ไม่ปนเปกัน เช่นผู้ซื้อทอง การจะซื้อเนื้อ ก็ใช้บัตรสำหรับซื้อเนื้อ หรือซื้อน้ำตาล ก็ต้องใช้บัตรสำหรับซื้อน้ำตาล ดัง การซื้อเท่าไหร่ ซึ่งบัตรชนิดนั้นประจำสัปดาห์นั้น เดือนนั้น ให้กับผู้ขาย เท่ากับจำนวน ของที่ตนซื้อ เช่นในสัปดาห์ที่ ๑ นาย ก. มีสิทธิซื้อเนื้อได้ ๒ ปอนด์ตามพระราชบัญญัติ

นาย ก. มีบัตรหมายเดียว ๑ อิบุ๊ก บัตร นาย ก. จะขอเนื้อที่เที่ยว ๒ ปอนด์ และให้บัตรหมายเดียว แก่ผู้ชายหมาดหงส์ & บัตร หรือห้องการซื้อแต่เพียงปอนด์เดียว และให้ผู้ชายไปแต่เพียง ๒ บัตรก็ได้ แต่ถ้าในสัปดาห์ที่ ๑ นาย ก. ใช้บัตรหมายเดียว ๑ ปอนด์หมาด & บัตรแล้ว นาย ก. จะขอของนั้นในสัปดาห์นั้นอีกไม่ได้ และต้องรอไปจนถึงสัปดาห์ที่ ๒ ถึงจะขอตัวบัตรหมายเดียว สำหรับของนั้นได้ต่อไป แต่ยังมีข้อแม้สำหรับการผ่อนผันอยู่ข้อหนึ่งว่า บัตรของสัปดาห์ก่อนหรือเดือนก่อน ถ้ามีเหลือ อนุญาตให้มีสิทธิ์เลื่อนมาใช้ในสัปดาห์หรือเดือนต่อมาได้อีก ๗ วัน แล้วเป็นอันว่าสละสิทธิ์ ใช้ไม่ได้ต่อไป

สำหรับนักเรียนไทยอย่างมีเหตุชุดกลักษณ์บ้าง เพราะนักเรียนไทยในเมืองอังกฤษโดยมากอยู่ในบ้านผู้มีชื่อ รับประทานอาหารเข้าเย็นกับครอบครัวเข้า ผ่านอาหารกลางวันและน้ำชาตอนบ่ายมักจะออกไปหารับประทานข้างนอกบ้าน ที่นี่เกิดเป็นบัญหาว่า จะแบ่งบัตรกันอย่างไร เจ้าของบ้านต้องการบัตรสำหรับของอาหารเข้าเย็น นักเรียนต้องการบัตรสำหรับไปซื้ออาหารกลางวันและน้ำชาตอนบ่าย แต่ในที่สุดทำการปะรองทองกันได้ เพราะทางบ้านมีคนอยู่หลายคน และการซื้อของก็ขอเป็นครัวๆ ครัวจะมากๆ ต้องการบัตรอย่างไรเท่าไหร่ ก็เรียกร้องเอาไว้กันไปชื่อ ผ่านทางนักเรียนไทยไม่ต้องการบัตรมากนัก เพราะไม่จำเป็นจะต้องรับประทานเนื้อ เนย นาตาด semen อีปี หันไปหาปลาไข่แทนเนื้อ ขาดคะวินแทนนาตาด มาจะวินแทนเนยก็พอไปได้ อีกประการหนึ่งนักเรียนไทยในกรุงศรีฯ โคนกอนโดยมากชอบไปรับประทานอาหารจีน รวมกันรับประทานเป็นพาร์บ์ เป็นการประหยัด ไม่ได้รับประทานเป็นขา อย่างพวกฝรั่ง หงษ์อาหารจีนก็ไม่ได้ใช้เนื้อเป็นต้นๆ เหมือนอาหารฝรั่ง จึงไม่ต้องใช้บัตรมากนัก รับประทานมีคนหนึ่ง ๔-๕ คน จะใช้บัตรเป็นค่าเนื้อเพียงครึ่งบัตรหรือบัตรเดียวก็พอ ผ่านการรับประทานน้ำชาตอนบ่าย ซึ่งต้องการใช้น้ำตาลและเนย และฝรั่งโดยมากเห็นว่าเป็นการจำเป็น รับประทานกันเป็นประเพณีนิยมแต่พวกเรามองว่าไม่จำเป็น เพราะโดยมากมักจะได้เอาเงินค่าน้ำตาล ซึ่งทางราชการห้ามหางผู้ประกอบการขายให้ไปใช้ทางขันเสียเก็บหมัดแล้ว จึงเก็บบะพูดได้ว่า ไม่ต้องใช้บัตรเดย์ จมน้ำบ้างเป็นครั้งคราว เช่นเวลาเงินเกือนออกใหม่ๆ หรือเพียงได้รับเงินเกือกจากทางบ้านลูกๆ และกำลังเข้าด้วยเข้าเข้มพากเพ่องสาวไปเที่ยวน้ำหนึ่ง

การจำกัดอาหารน้ำด้วยเหตุทั่วไป คุณไม่เป็นเหตุก่อให้เกิดความเดือดร้อนอะไรเดย เหตุที่มีเสียงบ่นกันบ้างก็ในพวกรถรวมรถและพวงมนต์คง พวกรถรวมรถร้องว่าเนื่องเป็นอาหารชุด ก็คง เมื่อไม่ได้รับประทานเนื้อเพียงพออย่างท้าให้กำลังงานโดยใบ ผู้คนพวงมนต์คงนั้นบ่นว่า ขาดการสมานม เพราะจัดการชุมนุมเดียงดูกันไม่ได้ แต่ก็ไม่เคยปรากฏเหตุการณ์ดันรุนแรง อะไรเกิดขึ้น ด้วยเชาทางหลายทราบตัวว่า การกระทำของรัฐบาลนั้นเป็นการจำเป็น และ ชอบด้วยการละเทศาแล้ว

ทำไม่ถึงต้องเกิดมีการจำกัดน้ำมันเชื้อเพลิง จำกัดอาหารกันขึ้น คนไม่ใช้ด้วยความ อัตโนมัติ ไม่มีเงินจะซื้อจะหา เพราะประเทศอังกฤษเป็นประเทศมนต์คงที่สุดประเทศหนึ่ง ในโลก เมื่อมีเงินมีของอยู่แล้วทำไม่ถึงไม่ซื้อหมายเสียให้พอเพียง มาเดือนบังคับก็ต้องกันให้ เดือดร้อนทำไม่ถึง คำตอบที่ได้จากความจริงก็คือ ถึงมีก็หาซื้อไม่ได้ เพราะการซื้อสั่งไม่สะดวก ไม่ปลอดภัย เพราะถูกเขย่ามันด้อมนั้นเอง

การซื้อสั่งของอังกฤษไม่ใช่ว่าจะเพียงข้อดีข้อเดียว ข้าพเจ้าอยากจะพอด่าว่า ได้ข้อดีอย่าง ได้รับกัยมาแล้วแต่ต้นมาสั่งความที่เดียว ข้าพเจ้าได้เดินทางไปประเทศอังกฤษภายหลัง ประการสั่งครามเล็กน้อย และก่อนประเทศไทยได้เข้าร่วมสั่งครามกับสัมพันธมิตรเป็นเวลา นาน แต่การเดินทางของข้าพเจ้าก็ได้ถูกควบกวนด้วยฝ่ายเยอรมันเสียแล้ว เช่นในขณะที่เรือ ที่ข้าพเจ้าโดยสารอยู่จากดองซูเซา เข้าเขตทะเลเมดิเตอร์เรเนียน แม้แต่ช่องแคบในห้อง นอนก็ต้องบด ข้าเรือต้องเสียเวลา ต้องเปลี่ยนแนวทางเดินเพื่อหนีภัยอิกหลายที่อยู่ทาง จนถึงมาเข้าสู่ของประเทศฝรั่งเศส และเมื่อข้าพเจ้าข้ามจากประเทศฝรั่งเศสไปประเทศ อังกฤษ ยังเป็นระยะทางประมาณ ๒๐๐ เส้น บริษัทเดินเรือก็ต้องใช้เรือเร็วเป็นพิเศษเพื่อ การที่จะหลบหลีกภัยให้ทันท่วงที ข้ายังต้องมีเรือจاتดาวน์ อาการยกน้ำหนักน้ำอันบ่อบรับ ตั้งอิกด้วย

การใช้อาภัยน้ำมันเรือโดยสาร และเรือบรรทุกตันค้า เพื่อนองกันเรือให้น้ำ ตาม ที่ข้าพเจ้าด่าวข้างบนนั้นมาจะแปลงประทิดอยู่ครั้นๆ เพราะเรือให้น้ำอยู่ในน้ำ ผู้คน อาการยกน้ำหนักน้ำอันบ่อบรับอาการห่างไกลกัน ไม่น่าจะทำอะไรกันได้เลย ข้าพเจ้าเองในขันกันก็คิด

เข่นนั้น ครั้นได้พบประเพื่อนที่เป็นหัวราชการคลองคุยให้ตามดู คงได้ความชั่งผ่าจะน้ำมาเดาไว้ในทันควายว่า การบังกับช่วยเหลือเรือไทยสร้าง เรือบรรทุกสินค้า และการที่จะต่อสู้ทำลายเรือให้น้ำหนัก อาการขานทำหน้าที่ได้เหมือนกัน เพราะอาการขานอยู่ในที่ระดับสูง เห็นเรือให้น้ำได้ในระยะไกลจนน้อยลงแล้ว และอีกอย่างหนึ่งอาการขานบินได้เร็วทันใจ แม้จะเห็นเรือให้น้ำอยู่ห่างไกลก็บินเข้าไปต่อสู้ได้ทันท่วงที กว่าเรือให้น้ำจะดำเนินได้ ก็ทำไปไม่ลึกเท่าไร พอที่ลุกระเบิดใต้น้ำของเครื่องบินจะรบกวนและทำอันตรายได้บ้าง เขาริบายว่า ถ้าให้เห็นเรือให้น้ำ นักบินจะนำเครื่องบินเข้าจู่โจมทันที ส่วนคนหงดูกระเบิดก็จะกระยะ การเดินทางของเครื่องบินจากต่อสู้ที่เรือให้น้ำว่าจะกินเวลาเท่าไหร่ ในกำหนดเวลาด้านเรือให้น้ำจะสามารถแล่นไปและดำเนินได้ลึกเท่าไร และตั้งช่วงเวลากระเบิดของลูกกระเบิดใต้น้ำเตรียมไว้ พอถึงที่ทำการหงดูจะชี้คิดได้ตามการคำนวณก็ทั้งลุกระเบิดลงไปแม้การระเบิดนั้นจะผิดจุดหมายไปบ้าง ถ้าไม่ห่างไกลนัก ก็อาจทำให้เรือให้น้ำขัดข้องได้บ้างเหมือนกัน แต่มีข้อเสียหากอย่างให้ญี่ห์ลดวงอยู่ที่เครื่องบินมีความสามารถที่จะบินออกไปรักษาภารณ์ หรือทำการบังกันห่างผู้ซอกไปได้ไกล ๆ และอยู่ใต้น้ำ ๆ เท่านั้น แต่ข้อบกพร่องนักประดิษฐ์ได้ค้นพบแล้ว คือการสร้างเรือบรรทุกอากาศยานนั้นเอง ฉะนั้นเรือบรรทุกอากาศยานจะคงเป็นข้อมูลหมายสำคัญของกองทัพเรือของอิギผ้ายังนั้น ในอันที่จะต้องทำลายเสียให้ได้ เพื่อมิให้ฝ่ายตนถูกกรุกรานจากภัยทางอากาศ

เราชาติไทยมีกองทัพเรือพอที่จะทำตามข้อมูลหมายนั้นแล้วหรือยัง และประเทศเรามีความจำเป็นต้องมีกองทัพเรือไว้ใช้บ้างหรือไม่ ข้าพเจ้าคิดว่า ไม่จำเป็นจะต้องพึงคำนับจากทหารเรือจะรับมั้ง เพราะแม้ราชภัฏธรรมดานี้เองก็พอจะตอบได้ ในเมื่อคิดเพียงตน ๆ ว่า อ่าวไทยมีความสำคัญเพียงใด ข้าพเจ้าว่า อ่าวไทยนี้คือรากฐานของประเทศที่ใช้สำหรับหายใจตันนี้เอง เมื่อเรามีเครื่องมือสำหรับจะบังกัน ก็เท่ากับเรายอมให้ศัตรุเข้าอุดทุกเหตุนั้น

ข้อที่จะพิสูจน์ว่า เกาะอังกฤษถูกเยอรมันด้อมอิกข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นหลักฐานยืนยันได้อย่างแน่นอนที่สุด คือที่เรืออิรานามารุซองบริษัทนี้ป้อนบุชเชน ใจเขาของญี่บุน อันเป็นเรือ

ท้าพเจ้าและเพื่อนคนไทยอีก ๒ คนได้โดยสารรถจากประเทศอังกฤษมาเมืองไทย ได้ถูกเรียกว่า
ให้น้ำซองเยอรมันยิงจมลงในมหาสมุทรแอตแลนติก ทางที่ได้ของเกาไวร์แลนด์

การเดินทางกลับประเทศไทยของข้าพเจ้าครั้งนี้ ใช้ว่าวกข้าพเจ้าหรือตัวข้าพเจ้าเอง
จะไม่ทราบถึงภัยอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ตนก็ตาม เพราะถึงแม้ว่าทางราชการจะปักปีด
ช่าวอย่างเคร่งครัด พວกเรามีหมู่มากเพื่อห่วงความจริงนาบออกเด่าแก่เรานั้น แต่เราตัดห่าน
อัคราชหุตไทยผู้บังคับบัญชาเรามิได้ ทั้งเราก็ไม่มีเหตุผลหลักฐานประการใดมาตั้งเป็นข้อ^{๒๘}
คัดค้าน นอกจากจะอ้างความกลัวชั่งดูจะเป็นข้อแก้ตัวที่น่าบัดสิยังนัก อนั้น ก่อนหน้าที่พວก
ข้าพเจ้าจะเดินทางกลับก็มีทุจกระหน่อมพำนังชาวไทยเราระยะงค์หนึ่ง ได้ถูกส่งกลับมาแล้ว
เหมือนกัน เราหรือจะห่มค่าเท่าเจ้านายเรา จึงต้องจำใจเดินทางกลับ ทั้งที่ ^{๒๙} อยู่ว่า อาจ
จะต้องนจญกับภัย ท่านอัคราชหุตห่านจะทราบถึงภัย หรือมีใจสงสารพวกร่วมอย่างไรเรารู้^{๒๔}
ไม่ได้ จะอย่างไรก็ตี คนไทย คนซึ่งได้สำเร็จการศึกษา และมุ่งหน้าจะมาทำประโยชน์
ให้แก่ชาติบ้านเมืองได้เดียร์ชีวิตไปเพื่อการเดินทางครั้งนี้

การเดินทางกลับจากประเทศอังกฤษมาประเทศไทยในเวลาณหาสังคมโลกครั้งที่ ^{๒๕}
^{๒๖} นั้น มี ๓ ทาง คือ

๑. ทางทะเลเมดิเตอร์เรเนียนเข้าคดคงสูเออ ซึ่งเป็นทางที่ไกลที่สุด ถูกที่สุด แต่มี
อันตรายมากที่สุด เพราะต้องผ่านย่านการคุยหอบที่มีเรือให้น้ำฝ่ายเยอรมันมาก ฉะนั้น
อย่างยิ่ง ต้องเข้าช่องยิบรอลตา และนั้นจึงว่าทางเดเมดิเตอร์เรเนียนก็เต็มไปด้วยเรือให้น้ำของ
ฝ่ายเยอรมัน ดูจะเหลเมดิเตอร์เรเนียนเป็นกระปองปลางดินของเรือให้น้ำและหุนระเบิด
^{๒๗} ฉะนั้น ทางนี้จึงไม่มีสูญเสียในการเดินกันเลย

๒. เป็นทางอัมหารีปแอฟริกา ผ่านเคนยา ทางนี้มีอันตรายอยู่ในตอนที่ออก
จากเกาะอังกฤษ และตามยาวอ่าวทางเข้าไปทางเดเมดิเตอร์เรเนียน อันเป็นทางที่คนยอมตาย
เดินกัน เพราะค่าเรือค่าอยุกหนอย ทางที่ ๒ นั้นจะมีอันตรายบ้างและต้องเดินเวลาเดินทาง
มากก็ต้องทนเอา

๓. เป็นทางข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกไปทางประเทศเมริกา ผ่านประเทศญี่ปุ่นและรีน ซึ่งเป็นทางที่อันตรายเฉพาะตอนที่ออกจากฝั่งกาลังกุฎามหานน์ พอยกมาจากฝั่งเดียวกันแล้ว เป็นอันพ้นอันตราย เป็นทางที่วนมั่งคั่งสักหน่อยเดินกัน หงเป็นทางที่สนุกสนานได้ชมประเทศบ้านเมืองที่เจริญ ๆ หลายแห่ง แต่เป็นทางที่ต้องเสียเงินมากที่สุด เมื่อข้าพเจ้าได้ทราบว่า ข้าพเจ้าจะต้องกลับประเทศไทย ข้าพเจ้าจึงได้เลือกเสากลับทางประเทศเมริกา เพราะเป็นทางที่อยู่ปลดภัยหน่อย หงคิดว่า จะได้เบ็ดทูเบ็ตพาหารความเจริญมาตุ่นมาตุ่น และต้องด้วยพัชราขประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมังกรุ้งเกด้า เจ้าอยู่หัวด้วย แต่ข้าพเจ้าได้รับตอบว่า ไม่มีเงินจะเพิ่มให้เดินทางทางนั้นได้ ให้กลับทางเดิม เมื่อข้าพเจ้าหมดห่วงจะเดินทางกลับทางของเมริกา และจดานนข้าพเจ้าได้ทราบว่า เว็บให้น้ำเยื่อรัมน้ำกำลังอากาศดีใหญ่ ข้าพเจ้าจึงได้ขอเบี้ยงบ่ายไปดูการราชทัณฑ์และการจัดการของสกอตแลนด์ยาร์ด (ตำรวจสันติบาล) แต่ในที่สุดเมื่อข้าพเจ้าไปดูการอยู่พักหนึ่ง ก็ต้องเสียเงินภัยเดินทางกลับ

การกลับของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีเพื่อนไทยเดินทางมาด้วย ๒ คน เป็นหมื่นเจ้าองค์หนึ่ง เป็นหมื่นราชวงศ์คนหนึ่ง ซึ่งเดิร์จการที่กษาการคลังมหาวิทยาลัยชื่อกลัฟอร์ต แล้ว เรายกเดินทางโดยทางรถไฟจากพระนahanรถดอนดอนไปเมืองดิเวอร์บูด อันเป็นเมืองท่าที่สำคัญที่สุดของประเทศอังกฤษ ในท่ามกลางเพื่อนฝูงหงคนไทยและต่างชาติตัวความอาลัยรัก แบบว่าจะฟูมฟายน้ำตา สำหรับคนไทยด้วยกัน พอยะหันไปก็เห็นใจได้บ้างว่า ในไม้ข้าเราะจะพบกัน ร่วมแรงร่วมงานกันช่วยชาติในมาตรฐานนิยมของเรางอก แต่กระนั้นเรายังคงใจอาลัยรักกันไม่ได้ เพราะเราต่างคนต่างเห็นใจและตั้งสارกันอยู่ สำหรับเพื่อนชาวต่างประเทศ ซึ่งเราให้รักกัน คบกัน เกือกถูกกัน บางคนเกือบจะพุดให้ไว้ เป็นเพื่อนกันได้จริง ๆ หงหญิงขาย โดยมิได้คาดถึงผ้าพวนวรรณเลย นี้ซึ ที่ทำให้เราแสนที่จะเคราสดด เพราเวาทราบดีว่า มันเป็นการจากกันอย่างที่จะไม่มีโอกาสพบปะรักกันอีก มันเป็นการรำลากันไปด้วยแท้ เราออก เกราบ จับมือกันนานวะดุท้าย แล้วดีไฟก์เกลื่อนขบวนพาราไปยังเมืองดิเวอร์บูด และเมื่อได้ให้เจ้าหน้าที่ขายอังกฤษตรวจหนังสือเดินทาง

ตราคันของท้องห้าม นำส่งหนังสือสำคัญแล้ว เราก็คงเรียกโน้มารู ของบริษัท
นิปปอนบุชินไกชา ซึ่งเที่ยบท่าโดยรับเรื่องยุ้งแล้ว ในเย็นแห่งวันที่ ๓๐ กันยายน
พ.ศ. ๒๕๖๑ นน

เรียกโน้มารูนี้เป็นเรื่องดีฟรับส่งคนโดยสารธรรมชาติ มีระวาง ๔,๐๐๐ ตันเท่า มี
ลูกเรือนายเรือเป็นชนชานชาวญี่ปุ่น แต่มีผู้บังคับการเรือเป็นฝรั่ง ตามคำบอกเล่าของนายเรือ
ญี่ปุ่นคนหนึ่งว่า เดิมทันนญี่ปุ่นจ้างฝรั่งมาเป็นผู้บังคับการเรือหงในราชนาวีและพาณิชยนาวี
เพื่อเป็นครู ครูนคนญี่ปุ่นได้รับความรู้ความชำนาญพอแล้ว ก็ถอย ๆ ปลดคนฝรั่งออกไป
เอาคนญี่ปุ่นเข้าประจำการแทน ยังคงเหลือฝรั่งในนาวีญี่ปุ่นอยู่กับผู้บังคับการเรือเรียกโน้มารูน
นคนเดียว และเป็นคนที่ได้ตายไปกับเรียกโน้มารูนเอง

เรียกโน้มารูจากอยุธยาเมืองจิเวอร์บูล คืน รุ่งขันถอยออกไปอยู่บนบานเรือที่
ปากน้ำอีก ๑ คืน ต่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๗.๓๐ นาฬิกา จึงได้เริ่มออก
เดินทางพร้อมกับเรือไทยสารและเรือตันค้าลำอ่อน ๆ เป็นขบวน ทราบว่าเรือหงเดินทางไป
ในคราวนี้มีจำนวนเรือ ๑๔ หรือ ๑๕ ลำด้วยกัน และมีเรือพิฆาตหงรับไปของกองทัพเรือ
อเมริกันเป็นเรือคุณไปด้วย ๒ ลำ

เนื่องจากภัยทางทะเล ตนเป็นอยุปสรรคสำคัญของการงานดัง นั้นเป็นช่วงเวลาที่ใช้ชีวิต
ชันชาวดังกฤษและของประเทศไทยยังยิ่ง การเดินทางเรือในเวลามหาสงเคราะห์ วัสดุ
จึงได้เข้าทำภารกิจควบคุมข่ายเหลือด้วยอย่างเชิงขั้น และมีกฎข้อบังคับว่างไว้เป็นระเบียบ
เรียบเรียงทุกอย่าง เช่น

๑. เรือหงจะต้องระวังไม่ให้มีแสงไฟปรากฏบนเรือโดยแม้แต่น้อย ลดลงชั่วขณะดู
ในห้องที่ต้องปิดให้มิดชิด หรือแม้แต่โคมเขียง ชา แดง ตนเป็นโคมตั้งญี่ปุ่นสำหรับการ
เดินเรือ ก็ต้องรวมตัวจังการไว้ในที่ที่จำเป็น
๒. เรือหงจะต้องมีเรืออุปกรณ์ให้เพียงพอแก่ โดยสารและคนเรือ
๓. ในเรือหงจะเหตุการณ์จะต้องมีนาฬิกาอาหารไว้ให้พอควร

๔. เรื่องชู้พเหล่านั้นจะต้องผูกโยงไว้กับคำเรื่อให้พร้อมสรุปที่คณเรื่อจะทำการหยอนลงมาได้ทันที

๕. ต้องมีเพชรชี้พไว้สำหรับคณในเรื่ออีกต่างหาก

๖. ต้องมีเครื่องชี้พแยกจ่ายประจำคนโดยสารและคนเรือทุกคน และจัดเก็บไว้กับคนเหล่านั้นในหทกนเหล่านั้นจะหยอนด้วยได้อย่างง่ายที่สุด

๗. ต้องมีบัญชีแสดงให้คณโดยสารและคนเรือทราบว่า เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้น คนโดยสารคนใด จะต้องลงเรือชู้พลำไ娣 และเรือด้านนอยู่ในความบังคับบัญชาของนายเรือ คนเรือคนใด

๘. ศัญญาณเหตุฉุกเฉินนี้ใช้อะไร อย่างไร

๙. คนโดยสาร คนเรือ จะต้องปฏิบัติอย่างไร ให้เป็นหน้าที่ของผู้บังคับการเรือจะต้องชี้แจงแนะนำให้ทราบทั่วกันโดยແນ່ນແຈ້ງ เพื่อว่าถ้ามีเหตุฉุกเฉินขึ้นแล้ว จะได้ทำการช่วยเหลือกันได้ทันท่วงที และมีระเบียบเรียบร้อยเป็นอนันต์

การปฏิบัติตามที่ได้กล่าวข้างบนนี้ ในเรือยิราโนมารูได้ปฏิบัติเช่นกัน ศัญญาณเหตุฉุกเฉินนี้ใช้หาดวีกอลไฟฟันน์สองขักรัตติ ๆ เมื่อผู้โดยสารและคนเรือได้ยินศัญญาณจะต้องรีบใส่เครื่องชู้พขึ้นไปบนคาดพ้า ตรงที่หัวเรือชู้พด้านหน้า แขวนอยู่ ด้วยสายร้อยอันสองบเป็นหน้าที่ของนายเรือจะดักการให้คนเรือแก้เรือชู้พโดยลงมาเทียบกับคาดพ้า และให้ผู้โดยสารลงเรือนน์ เมื่อคนโดยสารลงเรือและนั่งเป็นระเบียบเรียบร้อยแล้ว จึงให้คนเรือโดยเด่นเรือลงน้ำไป เพื่อที่จะให้การเป็นไปดังกล่าว ห่านผู้บังคับการเรือได้ทำการซ้อมในระหว่างที่เรือยิราโนมารูจอดอยู่ในแม่น้ำนันคริงหนึ่ง และในระหว่างที่เรือเดินอยู่ในช่องทางเดไลริชอิกกริงหนึ่ง โดยใช้ช่องตีรัวเป็นศัญญาณแทนหาดวีไฟ เมื่อมีสิ่งใดบกพร่องห่านผู้บังคับการเรือก็ชี้แจงแนะนำ เช่นการใส่เครื่องชู้พ ผู้ใดใส่ผิดหรือใส่ไม่แน่นพื้นที่พอ ก็ชี้แจงและสั่งให้ลองใส่ใหม่ จนถูกต้องเข้าใจทุกคน

ในขณะที่เรือยิราโนมารูออกจากท่าเมืองดีเวอร์ปูดันน์ มีผู้คนมาส่องไฟโดยสารอย่างคับคั่ง เพราะในเที่ยวเมืองนั้นผู้โดยสารไปด้วยกันมาก และดูเหมือนจะเป็นเที่ยวเมืองเที่ยวแรก

นับตั้งแต่เก่าอยู่กุฎีให้ถูกด้อมด้วยเรือไห้น้ำ ที่ทางราชการคงควบคุมการขนส่งเห็นว่าอยู่ปอดอย่างเดียว และอนุญาตให้หยุงและเด็ก ผู้ชื่องและเดินทางได้ มีผู้โดยสารและคนเรือรวมกันหางศน ๓๐๐ คนเท่า มีหยุงและเด็กดูเหมือน ๗ หรือ ๙ คน แต่จะเป็นจำนวนแน่เท่าไหร่ข้าพเจ้าไม่ทราบ เพราะการเดินทางยังไปไม่ได้เท่าไหร่ ยังไม่ทันที่จะได้เรียนรู้พบประวัติสักกันได้ทั้งถึง เรือก็มาต่อหน้าบ้านปางเดียวก่อน

การรำล่า แสดงความอาดีรักใครซึ่งกันและกัน ณ ท่าเรือเมืองลิเวอร์ปูลครั้งนี้ น่าที่จะได้รับการบันทึกไว้ด้วย เพราะต่างคนต่างแสดงออกมานอกหน้าหัวย่นไสใจจริง มันเป็นการแสดงความวิตกเคราสลดอย่างสุดซึ้งที่เดียว หม่อมราชวงศ์เพื่อนข้าพเจ้า ผู้มีโวคผนร่วงงานต้องใส่ผ้าปลอก ถึงกับถอดผ้าปลอกของกวัดแก้ว เปลงอุทานราชาอยอกมาดังๆ ว่า “พ่อเพื่อนยาก น่ารักยิ่งอย่างแลนด์เดย์ ฉันจาก่อน ฉันคาด้วยความหมดห่วง ในอันที่ฉันจะมีโอกาสเขยื้อนเพื่อนซึ่ก ลาก่อนด้วยรักหงหงหง พระเจ้าเบงบันเท่านั้น ทั้นหาดให้เราได้มารับและรักกันซึ่ก” มันเป็นการรำล่าอย่างบอก “พระอหัง” กันนั้นที่เดียว

ลงรายจางดี ที่พากหัวก่าๆ ถือกันนั้น มีจริงในโลกนี้หรือ? ข้าพเจ้าเองคงด้วยยังนักและไม่กล้าที่จะรับว่า ไม่เชื่อเตียที่เดียว เพราะเคยได้ยินให้ฟังมาก ท่านนักวิทยาศาสตร์หงหงหงหง ท่านจะหาว่าข้าพเจ้าเป็นคนก่าหัวครึ่กตามใจ แต่ขอให้โปรดอย่าดื้อว่า สิ่งที่ก็ต์ซิทธิ์เหล่านั้นบรรพบุรุษของเราถือกันเป็นมุตถกทดสอบแต่เมื่อไรก็ไม่รู้ และให้โปรดดีกกว่า ท่านเองท่านก็ยังเรียนวิทยาศาสตร์ยังไม่จบ สิ่งที่ก็ต์ซิทธิ์เช่นกذاอาจารย์เป็นสิ่งที่ท่านยังเรียนยังไม่ถึง ตั้ง เช่น ในสมัยโน้น ท่านอาจจะยังไม่เชื่อว่าเรือเหล็กถูกย่นน้ำได้ อาจกาขยานอยู่ในอากาศได้ฉันใด ในสมัยนั้นท่านก็คงยังไม่เชื่อสิ่งที่ก็ต์ซิทธิ์ฉันนั้น อาจารย์เป็นได้ไหม? ข้าพเจ้าเคยเดินทางหงหงในตะวันออกและตะวันตก เดย์ได้เห็นการสั่งเตี้ยรำล่าตามท่าเรือ สถานีรถไฟหลายต่อหลายแห่ง บางแห่งกลับมีความสนุกกรีกครึ่น กอดกัน จูบกัน ให้ของที่ระลึกกัน ข้างป่าอกไม้ งูสวาร์ สรวัดเดษากันอย่างเอิกเกริก แต่ในครั้งที่ข้าพเจ้ากับเพื่อนออกเดินทางจากเมืองลิเวอร์ปูลครั้งนี้ ดูเป็นการทรงกันข้าม มันข้างเงียบช่างเหงาเคราสลดอย่างน่าใจหาย แทนไม่มีผู้ใดจะยิมเยนแม่เมื่มใสเตี้ยเดย์ และเมื่อได้ฟังอาจารย์ม่อนราชวงศ์

เพื่อนของข้าพ.ฯเข้าด้วย กระทำให้ข้าพ.ฯรู้สึกขนพองดยองเกด้าเข้าอย่างมาก ๆ ที่เดียว
นั้นเป็นดังร้ายหรือ?

เรื่อยวานมารู ได้เดินออกจากปากน้ำเมืองลิเวอร์ปูลเวลา ๑๗.๔๕ นาฬิกา แม้เวลา
นั้นเป็นเวลาเย็น แต่ค่ามีตมาก เพราะเป็นเวลาในเดือนตุลาคม ยังเป็นเดือนที่ย่างเข้าฤดู
หนาวของประเทศอังกฤษแล้ว และการที่เข้าหน้าห้องควบคุมการขนส่งกำหนดให้ขบวนเรือ
เดินออกปากอ่าวในเดือนพฤษภาคม ก็ด้วยมีความประสงค์ที่จะเอาความมีด้วยเครื่องกำปั้ง
ออกไปให้พ้นสายตาของข้าทกนั้นเอง

ข้าพ.ฯนั่งอยู่บนท่าอากาศยานพร้อมด้วยเพื่อน ๆ เพื่อชมกุ้มประเทหของอังกฤษ ยัง
เป็นประเทหที่เราได้รับการศึกษาอย่างเบ็ดเตล็ด ได้รับความสนับสนุนต่อราษฎรมาเป็นเวลานาน
และเรารักกันมากจะเป็นมาตรฐานของเรางานที่เดียว เราแฉด้วยแล้ว ใจนกุ้มประเทหหายไป
กับทางเดย ด้วยความตัดขาดย เรายังคงเครื่องบินบินมาแล้วหายไปหลายครั้งหลายคราว เราเห็น
เรื่อพิชชาตอยรับไปแล่นผ่านมาแล้วแต่เดียวกันหน้าหายไป เราลงอยู่เช่นนั้น นั่งอยู่เฉยๆ
ไม่มีใครพูดให้รู้ รวมถึงไปในอาการนอน อ้างว้างในความมืดแห่งรัตติกาล ดูจะเราผัน
ขา! ประเทหของอังกฤษและสายรักทั้งหลาย เราจากกันแล้ว เราจะคงรักและรักกันถึง แต่เรา
จะมีความสำนາมายืนยันเจ้าอีกหรือไม่ นี่เป็นบัญหาไปในทางอคุกคุก เราสองเราไม่่อยาก
จะเพียงแต่นกแต่ผึ้น เพราะการนักการผันเป็นแต่เพียงสร้างวิมานในอากาศ เราต้องการ
ความสัมผัส สัมผัสถอยอย่างแท้จริงต่างหาก ขอความศักดิ์ศรัทธาอย่างช่วยเราด้วยเด้อ เรา
นั่งอยู่อย่างนั้น จนชั้งสัญญาณของการบินประทานอาหารปลูกเราขึ้นจากกวังค์ เราจึงได้
รุ่สกหัว ดูกันเดินไปรับประทาน

ได้รับประทานอาหารทพกเราลงน มีผู้คนมานั่งร่วมด้วย เช่น นายช่างกลใหญ่ของ
เรื่อยวานมารูและพวงฟรังช์ก ๒-๓ คน ในพวงฟรังน มีผู้คนหนึ่งเป็นเพื่อนร่วมห้องของ
เรา แต่เขานั่นคนเคราะห์ร้ายที่สุด เขารู้ว่า เขายังไประหภัยจากบุตรของเขานี้เมื่อ
เดือนนี้ เขายังเดินทางไปกรุงหนังแล้ว เรื่อยแพก แต่เขารอตามໄ้ด การเดินทางครั้งน
เป็นครั้งที่สอง เขายังมีความวิตกกลัวยังนัก ซึ่งเป็นความจริง เพราะเขานั่นแม้จะได้โดยสาร

มานานท่องอยู่ห้อง ๆ เดียวกับพากข้าพเจ้า เขา ก็ใช้ห้องแต่เพียงเป็นที่เก็บของ จะลงมาในห้องบ้านก็ชักครองชัวร์รา เช่น ลงมาอาบน้ำแต่งตัว โดยมากเข้าและเดินอยู่แต่ในห้องสูบบุหรี่ บันดาดพำนัสน ซึ่งเป็นห้องที่อยู่ใกล้เครื่องซูชิพ้องเขา นอนกันนอนในห้องสูบบุหรี่นั้น ช่างน่า สงสารเสียเหลือเกิน แต่คุณใจา พระพุทธอิฐวายได้กล่าวไว้ว่า คุณใจาจะเป็นของไม่เที่ยง เมื่อถึงที่ตาย ก็ต้องตาย ไม่มีอะไรจะช่วยเหลือได้

ในวันที่เราลงรับประทาน นายช่างกลใหญ่ได้อธิบายถึงการเดินเรือให้เราฟังว่า เรา กำลังเดินอยู่ในช่องแคบไอลิส ครั้นเราถามว่า ทำไมต้องเดินขึ้นมาทางเหนือ มาอ้อมเกราะ ไอร์แลนด์ให้เสียเวลาทำไม ทำไม่ถึงไม่ออกทางปากอ่าวแม่น้ำลิเวอร์ปูลเสียที่เดียว เขายกขับ อย่างอุบ ๆ อิบ ๆ ว่า เพราะอ่าวลิเวอร์ปูลเป็นทางสำคัญ เยอะมั้นมากตั้งเรือให้น้ำมาด้วย ตักษ์อยู่เสมอ ๆ ดังท้องของเดินเวลาจากจังหวัด และต้องอ้อมเกราะไอร์แลนด์ เมื่อพ้นเกราะ ไอร์แลนด์แล้ว ยังต้องเดินพุ่งตรงไปในมหาสมุทรแอตแลนติก ไปให้ห่างจากเกราะไอร์แลนด์ให้ มาก แล้วจึงตัดลงไปทางใต้ให้ หงนเป็นวิธีการเพื่อพรางความเห็นของฝ่ายศัตรู และด้วย พฤกษ์อธิบายถึงความเข้าใจส่ความระมัดระวังของเขามา ในอันที่จะให้ความปลอดภัยแก่เรา ก็เก็บ ๆ จะให้เราเข้าใจได้ว่า ก็ยังคงรายนั้นไม่มีเดียแม้แต่น้อย และการที่ต้องเดินอ้อมเข่นนั้น ก็เพราะความระมัดระวังอย่างจะไม่ให้มีอะไรเกิดขึ้นเท่านั้นเอง ให้รู้ว่าญี่ปุ่นเป็นคนไม่ช่างพูด ข้าพเจ้าว่าญี่ปุ่นเป็นคนช่างพูดและพูดเก่ง ในเมื่อเข้าต้องการจะพูดต่างหาก จริงขันวนที่ ๓ ตุลาคม เราได้ทำการซ้อมกันอีกครั้งหนึ่ง เป็นครั้งที่ ๓ ในห้องแดง ห้อง ซึ่งเป็นกรุงทันบัววิชาร์ก แล้วเป็นที่พอดีของห่านผู้บังคับการเรือมาก แต่สำหรับ ข้าพเจ้าขึ้นมาช้อมด้วยอาการลำบากมากยิ่ง และเก็บ ๆ จะเป็นผู้ห้าลายพื้นด้วยพุกติการณ์ อันสกปรกเสียให้ได้ เพื่อจะเนาคลื่น

ข้าพเจ้าว่า การเนาคลื่นคือการทดสอบรากหงเป็นเรือตัวนี้เอง ห่านผู้ห่วงไว้ชั่ววิชาการ ชั่วโมงในน้ำในทะเล ข้าพเจ้าขออภัยในการที่เข้าเรื่องห่านอย่างไม่เชื่อถือเสียเลยมา เล่าให้ห่านเดียวเวลาอ่อน แต่ตนเป็นเรื่องจริงที่ข้าพเจ้าประศบมาเอง และเป็นเรื่องที่ เกี่ยวกับเรื่องกักษะทางทะเลของข้าพเจ้า ขอให้ข้าพเจ้าเล่าต่อไป แล้วห่านจะตี จะทักท้วง จะวิจารณ์อย่างไร ก็ตามใจห่านเดียว

ที่ข้าพเจ้ารู้ว่าคนเมากดื่น ก็คุณตกลงรัก เพราะว่าข้าพเจ้ารู้สึกเข่นนั้น ข้าพเจ้าขอ去
ไปประเดิครังได ไม่ว่าจะไปตัวยเรื่องอะไร ตั้งแต่เด็กที่ศูนย์การหงส์เก็บให้ญี่ห์สุด ข้าพเจ้า
เป็นต้องตกนรกทุกครั้งไป เข้ารู้ว่าคนเราที่เมากดื่นมีอยู่๓ จำพวก คือ

๑. พฤกที่ไม่เคยเมากดื่ม

๒. เมากด้วหาย

๓. เมากด้วกเมาลด์ดไปป่านตาย

ข้าพเจ้าเห็นจะตอกอยู่ในจำพวกลูกท้ายนั้น และเนื่องจากที่ข้าพเจ้าเมามีรู้ส่างนี้เอง
กระทำให้ข้าพเจ้าชวนหายหหางบ้าบัดดอย่างยกให้ญี่ คงได้เกริດความรู้แลปลอก ๆ มาบ้าง
จึงอยากรู้ขอให้ท่านที่ยังไม่หายเมากดื่น ลองเอาไปพิจารณาดู หรือถ้าจะนำเข้าไปทดสอบ
ดูบ้าง ข้าพเจ้ากยินดี เพราะจะได้เป็นความรู้สำหรับกหกนรกด้วยกัน

ติหนึกริยะ ท่านว่า

ขานที่ ๑ ก่อนจะออกหเด ท่านให้บ่รุ่งร่างกายให้แข็งแรงแล้วทำใจให้เบิกบาน
การเมากดื่นท่าน จะไม่รู้จัก โดยอ้างเหตุผลว่า ให้ดูพวกรหารเรื่อง เข้าที่ไหน ตนก็ที่นั้น
ชอบประจัญบานทุกหนทุกแห่ง เข้าจังไม่เมา แต่สำหรับข้าพเจ้า แข็งแรงก็แข็งแรง สนุก
ก็สนุก แต่เมาเต็มอ ถ้าจะเป็นเพราะไม่ได้เป็นหหารเรื่องนั้นเอง เป็นเหตุ

ขานที่ ๒ ก่อนออกหเด ท่านให้รับประทานอาหารให้อืมจิริ ๗ เสียก่อน ทั้งน
ท่านเข้าว่า เรื่อที่บราหุกอันเดานัก ๆ ไม่โคลงฉบันให้ กระเพาะและลำไส้มีอาหารเต็มก็จะ
ไม่ขาดออกข้อนฉบันนั้น ยานานนี้ข้าพเจ้าให้ทดสอบแล้ว ในเมื่อข้าพเจ้าเดินทางข้านข่อง
อย่างกฤษ จากฝรั่งเศสไปเมืองไฟร์ฟล์คสะโตน พอยเรื่อเริ่มจะออกจากท่า ข้าพเจ้ารู้ว่าขันมน้ำชา
เสียอย่างเต็มที่ พอยเรื่อແล่นเข้าสู่ข่องอย่างกฤษ กลาสี่เรื่อเอาชามอย่างออกมานแดกคนโดยสาร
(สำหรับอะไรท่านคงหายถูก) ข้าพเจ้าไม่ยอมรับ เพราจะเชื่อมั่นต่อการรับประทานยา
ขานนน แต่พอยเรื่อห่างผึ้งออกไป ๆ ให้รู้สึกเหมือนจะเป็นลม และพอยเพื่อนร้องบอกออก
มาว่า เห็นผึ้งเกาะอย่างกฤษแล้ว ข้าพเจ้าก็ถ่ายอันเดาของฝรั่งเศสลงไปบนคาดพ้าเรื่อ (กลาสี่
แบบชามอย่างคงค่า) ทั้งนถ้าจะกล่าวอย่างกฤษเช่นนั้น หรือกด้วยว่าจะต้องเสียภาษีขานเข้า

ขานที่ ๓ เป็นยาไทยโบราณ เพื่อนไทยที่ไปญี่ปุ่นกับข้าพเจ้าบวกว่า ศักดิ์สิทธินัก เขายาทำแล้ว และเขายังไม่เคยดื่มน้ำดื่มเดียว ตามตำนานนั้นว่า ศิทธิการิยะ ถ้าผู้ใดกลัว เมากลืน ห่านให้ยกมือให้แล้ว เลี้ยวขวาปักกัดกลางที่บักเสานเรือนนี้เสีย คราว จะไม่เมากลืน เดยแฉ ยานานนข้าพเจ้าตั้งใจจะดองในเมือข้ามหาสมุทรอนิเดย อนเป็นหงษ์เดทบากลัน แต่ไม่ได้กระทำ เพราะพอข้าพเจ้าจะดูกจากหันอนไปทางจางเรื่อ พ่อเพื่อนอีกคนหนึ่ง ขังนอน เขายังอีกห้องอีกอยู่แล้ว คราวห้ามออกมากว่า “อย่าเดย คุณหดลง อย่า . . . มัน โภหกนั่น ผุดดองแล้ว เก็บปากเปล่าๆ”

ขานที่ ๔ เป็นยาของพากมิจชาทิภูสีเสนอว่า เมาเหล้าตักกว่าเมากลืน เพราะอนนี้ เมือจะเมากลืนกินเหล้าให้เมามเสีย ยานานนข้าพเจ้าหดลงไม่ได้ ด้วยข้าพเจ้ารับประทาน เหล้าไม่เป็น แต่เพื่อนของข้าพเจ้าคนหนึ่งเล่าว่า เขายังแล้ว มันร้ายกาจยิ่งกว่า เพราะ ไม่รู้จะเข้าไปทางไหนตี ในที่สุดพิแกกหยอดอกมาดางทาง ทางขันทางน้ำ ทางเหม็น ทางป่าตื้หัว เด่นเอาเกือบตาย

ขานที่ ๕ เป็นยาฟรัง ชั่งประดิษฐ์ขันตามทางวิทยาศาสตร์ ข้าพเจ้าลืมชื่อเสียแล้ว แต่จำได้ว่า ยานานนนอยู่ ๒ ขวด ขวดที่ ๑ สำหรับรับประทานก่อนออกหระเด ๓-๔ ชั่วโมง ขวดที่ ๒ รับประทานเวลาวู่สึกกว่าจะเมากลืน ตุ่นเมื่อนจะเป็นยาฟรังเคลื่อน ข้าพเจ้ายอมเสียสละเงินอันมีจำนวนจำกัดของข้าพเจ้า ข้อมาใช้ในคราวที่จะเดินทางกลับบ้านครั้งนอง ด้วยเบื้อยาทำร้าบ้านจึงหันมาหยาทำราหดลงดูบ้าง แต่ก็ไร้ผลอยู่นั้นเอง เพราะนับตั้งแต่เรือยาราโนมารูไอด์หัวออกหระเด ข้าพเจ้าก็เริ่มมา และกำเริบยิ่งขันทุกทีๆ คนเกือบจะร้องบอยอกอกมาว่า “ไม่ไหวแล้ว ยอมตายตักกว่า”

ขานที่ ๖ ยานานนน่าจะได้ชื่อว่า “ยาหารร่อง” มีตำนานว่า ครั้งหนึ่ง พระเจ้าแผ่นดินเสด็จแปรพราชาฐานไปสู่พระที่นั่ง ณ เกาะกลางหระเด บรรดาชาวราชการพ่อค้าหอบริพากันไปผ้าสูบของพระเจ้าพราคน แล้วเกิดความเดือดร้อนขึ้นพระเมากลืน จึงมีกะทاشัย กันหนึ่งประการในหนังสือพิมพ์ว่า ตนมีตราแก้เมากลืนที่ยังนัก ถ้าผู้ใดประสงค์จะได้ให้ อุทิศตั้งค์สูบไปให้แก่หนึ่งอัน มีคนพากันตั่งสหังค์ไปให้แก่กันmany ในที่สุดแกรมีต้นนาย

ตอบไปว่า ถ้าจะไม่ให้เมากลิ่น ก็อย่าออกไปทะเล และแก้ชื่อแผ่นดินกุหลาบซึ่งได้บริจาคสหงาน
ไปบำรุงโรงพยาบาลน้ำด้วย ตำราตนนี้แล้วเหมาะแก่ข้าพเจ้า และตุเหنم่อนจะเป็นขาน
ที่แนนอนที่สุดด้วย

ข้าพเจ้าเมากลิ่นมานับว่าทางแต่เรือออกทะเล ในวันที่ ๑ เป็นวันที่รู้สึกว่าจัดถังกับ
กระถับกระส่าย มีอาการคลิ่นเหียนแบบว่าจะอาเจียนออกมาเสียให้ได้ หายใจก็ไม่ออกร
นิมันเป็นอย่างไร มันเป็นดวงร้ายหรือตัว ขาวะเดเชาว่า ถ้าเรือจะแทรกจะล้ม หนูในเรือจะ
กระโดดลงน้ำนี้ นิมันเป็นเพราะหนูอีกตื้นหายใจไม่ออก ดังข้าพเจ้ารู้สึกหรืออย่างไร ข้าพเจ้า
พยายามหันคนหันไม่ไหว ต้องนอนแต่ตัวแล้วขึ้นไปบนคาดพ้า เพื่อไปหาอากาศบริสุทธิ์
สักคนใช้ให้เขากำมานอน รู้สึกหน้าให้ไปเจาผ้าม้าห่ม ครั้นห่มแล้วก็ร้อนนอนอยู่ไม่ได้
ลุกขึ้นนั่ง ตั้งท่าจะอาเจียน ต้องนอนลงอีก เออ ! ท่านหงหดายเขย ถ้าห่านไม่เคยมา
คลิ่น ห่านจะไม่รู้สึก ห่านจะไม่เห็นใจ แต่ข้าพเจ้าชอบอกแก่ห่านได้ว่า อะไร ๆ ในโลกนี้
เห็นจะไม่มีอะไรก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญเท่าการเมากลิ่นนี้แล้ว มันเป็นการทกนราก
ทงเป็นเรารดี ๆ นี่เองที่เตี้ยว

ข้าพเจ้านอนกระถับกระส่ายอยู่บนคาดพ้าจนเกือบ ๒๓.๐๐ นาฬิกา จึงได้ลงมาห้อง
นอน และขึ้นเตียงนอนหง ๆ ผ้าห่มอันหนาเทอะนั่นเอง นอนอยู่พักใหญ่ แล้วจึงค่อย ๆ
ปลดเสื้อกางเกงชั้นนอกออก เหลือแต่เสื้อกางเกงชั้นใน ลงบนตัวรวมกันนอนหลับไป
หลับหนึ่ง

ข้าพเจ้าตกใจตนขึ้นในห้องกลางแห่งความมืด เพราะความสนิเทศท่อน และเสียง
ไกรมความเง่งจ่างของด้วยชามที่หัวลง มนั้นเป็นการผันเส้นเสหอนเหมือนกับเรือไปโคนหิน
หัวใจจะไร้หน้า มาโดยเรือสะท้านไปทั่วทั้งลำ เราไม่สงสัยในเหตุการณ์นี้เลย เราแค่ใจ
ที่ภัยว่า พ่อเรือให้น้ำเยื่อร้อนไว้ข้างอาบราข้าแล้ว สำหรับข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าห้องขอ
รับสารภาพว่า ข้าพเจ้าตกใจถึงกับหมดตัว แม้แต่เครื่องชูชีพของข้าพเจ้าได้ขาดวงไวน์หง
หงบนหัวนอนอย่างเครื่องพร้อม ก็คงหายไม่พูด เส้นประสาทของคนเรา มน้ำร่างบังคับ
ยกเสียจริง ๆ สำหรับลูกผู้ชายด้วยกัน ความตื่นกลัว การร้องให้อะไรเข่นนี้ เราถือกันว่า

เป็นเรื่องน่าอับอายยิ่งนัก แต่ขอได้โปรดเห็นใจว่า การที่จะเพชรญกับภัยที่เราต้องให้อย่างแน่น้ำ ด้วยแพ้ ต้องได้รับบัณฑรา ต้องพยายามอย่างไม่มีโอกาสจะสู้นั่น ควรเดินทางไม่ติดกลัวข้าพเจ้าคดีน้ำเสียงชูชี้พอด้วยอย่างคนบ้า จนเพื่อนของข้าพเจ้าคนหนึ่งเบ็ดไฟฟ้าในห้องนอนข้าพเจ้าจึงได้ศพ ด้วยเครื่องชูชี้พ์ให้กับภักนี้ชื่นไปบนดาดฟ้า หาได้นักพะวงถึงศัญญา เหตุการณ์และข่าวของทรัพย์สมบัติแต่อย่างหนึ่งอย่างใดไม่ เมื่อพอกข้าพเจ้าไปถึงภาคพื้นข้างเวือชูชี้พนั้น ยังไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดอยู่ในที่นั้นเลย ตั้งครู่หนึ่งจังให้มีนายผู้รับ เพื่อร่วมห้องของพวกเรา วิ่งขอมาหา แกตกใจกลัวจนตัวสั่น จนไม่รู้ว่าจะทำอะไร แม้แต่เครื่องชูชี้พ ซึ่งได้ข้อมูลกันมาเป็นนักเป็นนา แกก็ใส่ไม่ถูก แกหัวเครื่องชูชี้พร้องขอความช่วยเหลือไปปดุจคนบ้าว่า “โอ! ช่วยที ฯ โอ! พระเจ้าช่วย ช่วยฉันด้วย” เราช่วยกันเขานเครื่องชูชี้พสอนให้แก่เพื่อนต่างชาติผู้น่าสงสารของเรามาเป็นที่เรียบร้อย แล้วแกกับนั่นไปนั่งบนเตียงชูชี้พ ล้วนพอกเรายังคงยืนอยู่ข้างเครื่องชูชี้พ ตามคำสั่งของหานผู้บังคับการเรือ คงจะให้นายเรือและกลาดีมาแก้และรอยเครื่องชูชี้พมาเทียบรับ แต่หานมีนายเรือ กลาดีเรือ หรือไครมาสังเสียด้วยการอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ ฝ่ายพอกผู้โดยสารต่างก็ทะยอยกันขึ้นมาบนดาดฟ้า แล้วเข้าพากันบนขึ้นไปบนเตียงชูชี้พหมด

ข้าพเจ้ายืนอยู่กับเพื่อนๆ นรุสก์ตักหน้าต่ำ เพราะไม่มีอะไรพักกาย นอกจากเดือกร่างเกงยีดขันใน และพลันระลึกขันได้ว่าในกรณีที่เรือแตก คนมีได้ตายด้วยอาการน้ำทึบอย่างเดียว ตามที่ได้ทราบกันมานั้น นั่นด้วย แม้จะรอดด้วยเครื่องชูชี้พรวมมาก็ยังต้องมาตายเสียเพราะการดื่มน้ำ อันน้ำ และหน้าตายอีกหลายสิบเปอร์เซ็นต์ แล้วข้าพเจ้าก็ว่างส่วนทางกับคนอื่น ๆ ที่ขึ้นมาบนดาดฟ้าลงไปยังห้องนอนขึ้นด้วย นี่นับว่าเป็นการอดอาหารหรือ? เพราะการที่ลงไปนั้น ดูจะมีอันตรายมาก ๆ อยู่ด้วยเหมือนกัน เรืออาจจะแตก Edmund ไปในทันทีทันใด แล้วข้าพเจ้ามีมิติไปด้วยหรือ? เรืออาจจะระเบิด บดข้าพเจ้าออกเป็นขัน ๆ และเครื่องชูชี้พล้ำของข้าพเจ้าอาจจะถูกไฟลุกน้ำออกไปเสียก่อนข้าพเจ้ากับบ้านมา และหังข้าพเจ้าไว้ให้ตามตายไปกับเรือใหญ่ แต่ใจข้าพเจ้าในเวลานั้นมีให้คิดถึงเหตุผลเหล่านี้ เดียวเลย พอก็ให้จะหน้าตาย ใจก็พากขาวีงไปเดียวแล้ว มันเป็นการบันดาลของตั้งศักดิ์ศิริ

นั่นที่เดียว ข้าพเจ้าเข้าไปในห้อง ชั่งยังคงมีแสงไฟฟ้าส่องสว่างอยู่ หยิบเสื้อกางเกงเข้ามาดู
เอามือก็ชุ่มเปื้อน (เสื้อกางเกงชุดนี้เป็นเสื้อกันหนาวที่ทำขึ้นเป็นพิเศษเหมือนกับเสื้อกันหนาว
นี้เอง แต่มีกระโปรงสำหรับใส่ชุดอีกด้วย ใบหนึ่งสำหรับใส่น้ำ อีกใบหนึ่งสำหรับใส่เหล้า และ
มีสายอัดลมคล้ายยางในรถยนต์อยู่ร่องหน้าอก มีห่อยางสำหรับเบ้าให้ยางป้อมและมีเครื่องบด
เป็นเครื่องชี้พที่แน่นหนา กระซับตัวเป็นอย่างดี ชั่งเพื่อนไทยคนหนึ่งซื้อไว้เมื่อขาไปจาก
เมืองไทย และข้าพเจ้าเอาห่ออัดกางเกงของแลกมา) แล้วขังเอาโอดเวอร์โค้ดเข้าสูบนหัวอีกชั้น
หนึ่งวงกลมขึ้นไปบนตาดพ้า เคราะห์ที่ยังไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลย พ่อเพื่อนยกหงส์ลงกับยังคืน
เป็นรูปหุ่นอยู่ในที่เก่า เว็บชี้พยังคงแขวนอยู่ตั้งเติม ไม่มีนายเว็บลูกเวียคน ตามแต่ห้อง
แต่พอผู้โดยสารเดินทางกันชิ พา กันขัดคำสั่งห้ามผู้บังคับการเรือขึ้นไปนั่งป้อหล่ออยู่บนเว็บชี้พ
หมดแล้ว ข้าพเจ้าจะได้พูดปรึกษาหารือกับเพื่อนไทยของข้าพเจ้าอย่างไรบ้าง นิ กไม่ออก
แต่ก็เห็นจะไม่ได้พูดอะไรกันเลย จะเป็นด้วยไม่มีอะไรพูดหรือพูดไม่ออกอย่างหนึ่งอย่าง
ไหนแหละ พอข้าพเจ้าพาหัวขึ้นมาหาเพื่อนให้ เริ่มเป่าเครื่องชี้พจน์เพิ่ม และเตรียมแห่งหัว
ให้ร้อนกม แล้วก็หันหน้าทางขวา ค่อยให้เข้ามาแกะเว็บ รายเรื่อรับหัวไป ไปไหนก็ไปเกือบ
ขอให้ไปเดียวกันกับพื้นก็แล้วกัน

ข้าพเจ้าค่อยอยอยู่ด้วยหัวใจอันระทึก แต่ด้วยความสงบ สงบ เพราะไม่รู้ว่าจะทำอะไร
ให้ไปกว่านั้น ข้าพเจ้าไม่รู้สึกกลัว อา! ประทัยว่าก่อน หานหังคลาย อ่าย่าด่วนต่ำหนินิว่า
ข้าพเจ้าพูดปล้อหรือว่าตี ข้าพเจ้าไม่กลัวจริง ๆ แต่ก็ไม่ใช่กล้า หรือจะพูดให้ถูกเห็นจะดัง
พูดว่า มันกลัวจันไม่กลัวนั้นเอง ข้าพเจ้าไม่ได้มีใจนึกงานของฉันที่หันงัวใจด้วย นิ กแต่รู้ว่า
มันจะเกิดอะไรขึ้นอีก แล้วจะทำอย่างไรต่อไป คิดอยู่อย่างนั้น ข้าพเจ้าไม่เพื่อนเป็นหัว
ที่เคยเข้าสู่นามรับแล้วหลายคน ข้าพเจ้าพยายามถึงความรู้สึกของเข้า เข้าดูบ่าว เวลา
ขักกระบีสวนหาบเข้าประจำบ้านกันแล้ว เห็นจะไม่มีทหารคนໃหนิกอย่างอื่น นอกจากจะ
มุ่งหน้าเข้าประจำบ้านกัน ที่แรกข้าพเจ้าไม่ไคร่เชื่อ แต่เมื่อมาโคนกับหัวแล้วจึงเห็นจริง
ณ บัดนี้พระอาทิตย์อุทัยเริ่มไว้แสงขึ้นที่จะน้อย ๆ จนเห็นกันได้อย่างหลัว ๆ เรา
ได้เห็นคนตะคุ่มอยู่ในน้ำ บ้างก็ว่าย บ้างก็กระโดดในน้ำ ใจได้ยินเสียงกรากกระซิ่ง

จังเจงขับใจ บ้างเรียกให้ช่วย บ้างเรียกร้องหากันอย่างไม่เป็นสำ แต่ใครจะช่วยใครให้
จะช่วยกันได้อย่างไร พราะผู้เป็นเจ้าเป็นใหญ่เท่านั้นเป็นผู้ตรัสรู้ แต่เราคนไทยยังคงคิดอยู่
ณ ที่เดิม กดอยานเห็นเรื่องใหญ่เรื่องนี้ไปทางหัว หัวเรื่องมาลงไป หัวเรื่องนี้โถ่งขึ้น นี่เราจะ
ทำอย่างไรต่อไป จะอยู่คงตามน้ำตาย จะไปก้มบัญชาเกิดขึ้นในใจว่า ไปไหนถึงจะดี ในที่
สุดเห็นมีอยู่ทางเดียวว่า ขันไปบนเรือชี้พกับเข้าบ้าง หานหงษ์หลาย เมื่อได้มีเวลาตามคิด คิด
อยู่กับบ้าน หางจากกรุงศรีอยุธยา ดูเป็นเรื่องที่น่าแบบขันและไม่เง่าเต่าตันเสียเหลือเกิน อะไ
หนีจากเรื่องใหญ่ที่จะตาม ขันไปอยู่บนเรือชี้พที่ผูกติดอยู่กับเรือใหญ่นั้นเอง มันจะรวมด้วย
ไปได้อย่างไร แต่ห่านเชย ผู้ที่ประสมภัยเข้ามาเจ้ากับพวกเพื่อนนั้น หาได้คิดถึงเหตุผล
และอะไรต่ออะไรให้ยกยาวเสียเวลาไม่ ผู้ที่กำลังจะตามน้ำ ไข่กว้าดวยโน่นบันนี่ ให้อะไร
ที่อยู่ใกล้ แม้แต่ไม่กลดตัดลองน้ำมาหรือแม้แต่้านนเอง เพื่อข่วยบ่องกันชีวิตอันเป็นหักยิง
สนั่นไฟ พวกข้าพเจ้าก็เห็นว่า เรือชี้พนั้นแหลมพอจะช่วยชีวิตให้ก้าว่าเรื่องใหญ่ที่กำลัง
นัดดงฉันนนน

ข้าพเจ้าร้องชวนเพื่อนให้บันขันไปบนเรือชี้พ แล้วข้าพเจ้าเองก็เริ่มทำงานหนัก แต่พอ
บันขันไปบนเรือชี้พได้ และพอจะหย่อนกันนั่งลงไป ก็มีการระเบิดเกิดขึ้นอย่างหนักบับบับ
ใหม่ มีฟงและเหยื่ามีอะไร์ต่ออะไร์ปิดวิหกลงมา ฝ่ายเจ้าเรือชี้พที่ข้าพเจ้าคิดว่าจะพง
ห้าห้าเหมือนจะคว่ำลงข้างหนึ่ง พลันความคิดก็บังเกิดขึ้นว่า ถ้าจะอยู่ในเรือชี้พต่อไป
คงไม่ปลอดภัย เรื่องใหญ่กำลังจะตาม และถ้าเรื่องใหญ่ตาม เรื่องใหญ่จะดูกาเอ้าหัวลงไปจนน้ำ
ตายด้วย ต้องไปให้พ้นเรื่องใหญ่ และพลันเส้นประสาทก็บังคับให้ข้าพเจ้ากระโตคลงไปใน
กระโตคลงไปโดยไม่มีความมุ่งหมายใด ๆ นอกจากว่า ไป ไปให้พ้นเรื่องใหญ่เท่า
นั้นเอง ข้าพเจ้าจมลงไปในทะเลครู่หนึ่ง เพราะกระโตคลงไปจากที่สูง พอดีผลที่ร่วงเข้า
มา กดลิ้นเรือญี่ปุ่น ๒ คนก็ตะครุบเข้าไว้ พังใจนักว่าข้าพเจ้าเป็นเรือแพหรือหุ่นพ่อ
ที่แกะจะอาศัยให้อย่างไรข้าพเจ้าไม่ทราบ แท้แกะเกราะข้าพเจ้าไว้เสียจนข้าพเจ้าต้องสาลูกน้ำ
และเวลาจนคลื่นลมก็กำลังจัด กระทำให้ข้าพเจ้าเก็บ ๆ ๆ ขาดใจตาย ข้าพเจ้าห้อง
ไว้กำลังดันรนและไข้มอตอร์ ด้วยอย่างสุดแรงเกิด นับตั้งแต่ข้าพเจ้าเกิดมาและได้ผ่านหัด

88
นวยมาจากโกรง ข้าพเจ้าไม่เคยต่ออยู่ในหมู่ไทยหนึ่งได้ต่ออยู่ครอง ให้โปรดเดิน ขอรับ
ประทานโภชนาการทารุณกรรมของข้าพเจ้า แต่ขอให้เห็นใจ เพราะมันเป็นการต่ออย่างบัง
กันชีวิตโดยแท้ ถ้าเข้าจะได้ตายไป เพราะการกระทำของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็ได้ทำบุญตรวจ
น้ำแฟล์ส่วนกุดไปให้แก่เขา และขอมาด่าโภชนาการแล้ว แม้กระนั้นข้าพเจ้าก็ตามน่าท่าเด
เสียหดายซึ่ง พอข้าพเจ้าหลุดออกจากมาได้ ข้าพเจ้าคงต้องเสียหายน้ำอก ถือของว่าย
หนึ่งไป "ไปทางไหน เข้าไปหาเรือใหญ่หรือออกไปป่าร่ม มัน ข้าพเจ้าว่ายไปลังคัวหนึ่ง พน
ทับไม่ชำราดอยน้ำอยู่ ข้าพเจ้าว่ายเข้าไปเกะะ หันหน้าไปดูเรือใหญ่ ไม่เห็นเสียงแล้ว
เห็นแต่เมฆไม้และอะไรต่อมิอะไรพวยพุ่งขึ้นมาจากพันนาตรงที่เรือใหญ่จมลงไปประคุ้งหอก
ข้อ และในบริเวณที่ใกล้เคียงกับที่ข้าพเจ้าอยู่ มีผุ้คนอยู่เบื้องคุ้ม ๆ บังร้องให้ บังเรียก
หากัน บังเป็นใบไม้พุดๆ ได้แต่เกราะเตะไม่ทำตาปริบ ๆ นึงอยู่ บังว่ายไปว่ายมาเป็น
ที่น่าหู่เรหึ่ง แต่แล้วเสียงไวยวายก็ค่อย ๆ เสียงหายไป เพราะความเห็นชัยย่อน หมด
เรื่องหมดแรงที่จะร้องที่จะกระวนกระวายไปโดยเปล่าประโยชน์ เข้า ข้าพเจ้า ต่างกล้ายเป็น
เจ้าพวงมาลัย ลดยไปก็ลดอยมา ศุดแล้วแต่คุณ ลม กระแสน้ำจะพัดพาไป ไปไหนก็ไป
กัน ศุดแล้วแต่บุญแต่กรรมจะนำไป ข้าพเจ้าเองเกราะทับไม่ชำราดอยู่พักใหญ่ แล้วให้เกิด^๕
ความว้าเหวียนมา คิดถึงเพื่อน และรู้สึกว่าเพื่อนท่านนั้นที่เป็นทัพ เป็นเพื่อนของตน
ได้ด้วยประการทั้งปวง

ท่านหงษ์หลาย ข้าพเจ้าเป็นพุทธมานะที่แท้จริงผู้หนึ่ง รู้ข้าพเจ้ามีหลักฐานพยาน
ที่จะนำมาตีบได้ ไม่ว่าข้าพเจ้าจะไปรับราชการอยู่สถานที่ใด ณ ทันนั้นข้าพเจ้าจะต้องมีพระ
พุทธรูปและทบูชาไว้ด้วย และก่อนที่ข้าพเจ้าจะลงมือทำการ ข้าพเจ้าได้จดอุปเที่ยวน
กราบให้บูชาทุกวันไป ส่วนทางบ้านก้มการทำบุญตักบาตรอยู่เป็นนิยม แต่ข้าพเจ้าต้อง^๖
ขอรับสารภาพตัวยความสดดิจว่า เวลาตนนี้ข้าพเจ้าไม่ได้กังถึงคุณพระคุณเจ้าเลย ใจขอ
มน้ำใจขออยู่แต่เพื่อน เพื่อนอย่างเดียว ทำไม่ถึงได้เป็นอย่างนั้น เห็นจะต้องขอความเห็น
คุณหลวงวิเชียรแพทย์คุณ นักวิชาชีวศาสตร์ไทย สำหรับข้าพเจ้าประหลาดใจตัวเองของข้าพเจ้า
เองเป็นที่สุด และคิดว่ามนุษย์เรา เมื่อมีภัยมาถึงตัวจะไม่นึกถึงอะไรที่ห่างไกลตนเลย จะ

ระดิถก็สืบต่อที่หนรากทัศน์และอยู่ใกล้ทัศน์แล้ว มันเข้าตัวราหว่า ผู้เป็นไกด์มือ
อะไร ๆ เข้ามาใกล้ด้วยเข้าไว้ก่อน ดังนี้

ความคิดถึงเพื่อนกระทำให้ข้าพเจ้าหันหัวไม่ถูก ว่ายไปเที่ยวหาเพื่อน ว่ายไป
ถึงกลุ่มคนกลุ่มใด ก็ร้องเรียกว่าด้วยภาษาไทย เมื่อไม่ได้รับตอบหรือพบปะ ก็จะไปหาที่
กลุ่มนั่น ดูเหมือนว่า ข้าพเจ้าจะได้รับคำเรียกจากทุก ๆ กลุ่ม แต่ไม่ได้พบปะหรือได้
รับเสียงตอบเดียวเลย จนรู้สึกเห็นอยู่ใน และบังเอิญพอที่ไปพบไม่กระทบงานประจำเข้า
บ้านหนึ่ง จึงคงเขามาเกะไว้ แล้วก็อยู่ไปตามกระแสน้ำกระแสแม่น้ำ ที่เกิดมีความคิด
ว่า การเกะไว้เข่นนั้นยังไม่เหมาะสมและรักกุมต์ เพราะเวลาคนคลื่นลมกำลังแรงๆ อาจ
จะชักพาเข้าตัวหลุดลอยไปได้ ข้าพเจ้าเปลี่ยนวิธีเป็นขันไปนั่งข้างบ้านมีจับหัวนอน
ลอยไปอย่างไม่มีความหวังอย่างใด ๆ ทั้งหมด ผึ้งฝ่าหรือก็ไม่เห็นหน แม้จะมีกำลังวังเข้า
ว่ายไปได้ แต่จะว่ายไปทางใดทางเดียวยังไง ก็ไม่รู้ แค่ก้มหน้า เออ มันช่าง
หมาหัวงเหลียวริบ ๆ เรายกันอยู่อย่างนั้น แล้วก็ถูกความหนาว หนาวหงษากา หนาว
หงษ์หงษ์อยู่ในน้ำเข้าครอบงำ ตัดกำลังกาย กำลังใจ ลงไปหมดสิ้น ผู้ใดอยู่บนและ
หน่อย ก็ตายไปก่อน ผู้ใดแข็งแรงกว่าก็อยู่สักสองครู่ไป บางคนว่ายไปว่ายนาด้วยมะ
หมายหน้าค่าว่าลงน้ำหายใจไม่ได้ ตายไป มนน่าอนางอย่างแสนสาหัส แต่ใครจะช่วยให้
ได้ในเหตุการณ์เช่นนี้ สำหรับข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าก็ได้แต่งงานมาไม่นาน บางครั้งคืนใหญ่
มีหมาเพ่าร่างของผู้ชาย เดษไม่ชั้นมาทับมาทึบมาแหง ชั่งข้าพเจ้าห้องเขามีรับไว้และ
ผลักออกไปให้พ้น ต้องนั่งตื้อยกับเศษ เดษไม่และดูกลุ่มน้อยอย่างนั้น จะเป็นเวลาด้าน
ตัวเท่าไร กี่ชั่วโมง กี่วัน ข้าพเจ้าไม่ทราบ เพราะเวลาคนน้ำหนึ่งของข้าพเจ้าเห็นจะ
เท่า ๆ กับวันกับเดือนนั้นที่เดียว ข้าพเจ้านั่งนกถงเพื่อน และวนกถงคุณพ่อผู้บังเกิดเจ้า
ที่ได้ร่วงลับไปแล้ว นิกถึงห่าน ขอให้ห่านมาช่วย นิกไปพลา นั่งสักพ้อไปพลา จนหนาว
สั่น มือหงส่องร้าวเกิดเป็นตะคริวเกราะกระดานตาย ไม่สามารถจะเคลื่อนไหวเขามาใช้ดูบหน้า
ดูบตา หรือต่อสู้บ่องกันตัวที่ไปได้ ได้แต่นั่งทำตาปริบ ๆ ปล่อยให้เดษไม่ໄจ์ทึมแหง
ปล่อยให้ตราบทพานมายืนมาคิดออมให้ตามยกกรรม นั่งนิกไป คิดไป แล้วก็ไม่รู้สึกอะไรอีก

เป็นอาการภริยาไม่ผิดอะไรกับเวลาที่จะนอนหลับ ถ้าข้าพเจ้าจะตายในเวลานั้น จะเป็นการตายที่สงบและไปสู่สุคติเป็นเม่นมั่น

ข้าพเจ้าจะสงบหรือตายดอนอยู่ในห้องเดือนเท่าไร ก็ช้าไม่กวัน ข้าพเจ้าไม่ทราบข้าพเจ้าน้ำสักตัวที่นั่นด้วยเดี๋ยงอกหักวิริโกรุณของคุณ ผู้เพื่อนจากที่นอนอยู่ข้าง ๆ ข้าพเจ้า ซึ่งแม้แต่พากจะรอดขึ้นมาได้ แต่พากก็ตายเป็นคนเดียวตีไปเสียแล้ว พอข้าพเจ้าดีมความนิทหารเรื่องเอมริกันคนหนึ่งเป็นชาตินิโกร เข้ามานั่งลงบนเตียงและถามข้าพเจ้าด้วยภาษาอังกฤษว่า “เป็นอย่างไรท่าน สบายแล้วหรือ? ประทัยวนะ ฉันจะไปหาอะไรไว้ให้รับประทาน” เขายายไปสักครู่หนึ่งก็เข้าดับประดับป่อง ๒-๓ ชั่วโมง ให้ข้าพเจ้ารับประทาน แล้วข้าพเจ้าก็หลับไปอีกด้วยความอ่อนเพลีย จนรุ่งขึ้นวันที่ ๕ ทุ่ามساء จึงได้เดินขึ้นด้วยอาการปกติ ข้าพเจ้านองไปรอน ทำเห็นเบนห้องเด็ก ๆ มีเตียงนอนร้อนกันเป็นแคล มีเปลวไฟในแซวนไว้เป็นแห่ง ๆ และมีทหารเรือหงษ์แยกฝั่งในเครื่องแบบบ้าง นอกเครื่องแบบบ้าง นั่งนอนเดินไปมา บ้างร้องเพลง ผิวปาก บ้างคุยกัน อันเป็นเครื่องแสดงว่าเขายุ่งกันด้วยความสนุกสุขตื่นร่า

ข้าพเจ้านอนมองไปรอน นิ่งเงียบดูภารณ์ที่ผ่านพ้นไปแล้ว เราเดินทางกลับบ้านเรือถูกยิงแตก เราขึ้นไปอยู่บนเรือชั้นสองแล้วกระโดดลงไปในทะเลมน้ำเกือบทดาย เพราะคนมากอดเอาไว้ เราต่อตื้นน้ำไปได้ เราว่ายน้ำไปเที่ยวตามหาเพื่อนแต่ไม่พบ เราไปพบไม่กราดบานประดุจ เราเกาะแผลว่าเราขึ้นชุดอยู่น้ำไป เรา尼กถึงคุณพ่อ แทนท่าไม่เราคงให้ขึ้นมาอยู่บนเรือ ถ้าเรือด้านขวาคงช่วยเรามาได้ เคราะห์ที่ไม่ตาย โอ! คุณพ่อหัวใจดูดูก คุณพ่อได้มารช่วยลูกจริง ๆ น่าจะดี ข้าพเจ้าเอามือค้ำตามตัวไม่มีพ้าอะไรพันก้ายอยู่เลยแม้แต่สักขีน เอ! นีมันอย่างไร ไม่มีพ้าพันก้ายอยู่เลย ก็เมื่อเรือแตกเราแต่งตัวอยู่เต็มที่แม้แต่เดือกดูน้ำหนาเราก็ยังได้ใส่ นีมันหายไปไหนหมด เมื่อเราตกอยู่ในน้ำ เราถอยเดียวหรือ เขายังมีค้ำดูดีก็คงหนึ่งก็ไม่เห็นมีอะไร นอกจากผ้าห่มห่มอยู่ ๒-๓ ผืน กับมีขาดน้ำร้อนนอนแบบอยู่อกห้องจะขาด มันน่าจะอยู่ใจจริง

ข้าพเจ้านอนกราดับกราด่าย นอนนิ่งอยู่เช่นนั้นเป็นเวลานาน จึงได้มีนาฬิกาเรือ ขาวเอมริกันผู้หนึ่งเข้ามาหา เขายาเอามือขึ้นหน้าฝากข้าพเจ้าแต่เบา ๆ แล้วถามว่า ข้าพเจ้า

สบายนต์อยู่ตอกห้อง ข้าพเจ้าตอกเข้าไปในห้องรับ เขายังคงว่า “เราจะไปเลาอาหารมาให้ ข้าพเจ้ารับประทาน แต่ข้าพเจ้าปฏิเสธ เขายังไปเลาน้ำชามาให้ข้าพเจ้ารับประทานด้วย หนึ่ง ชั้นกระทำให้ข้าพเจ้าตกลงขันเป็นตนมาก ข้าพเจ้าร้านเข้าถึงเรื่องเพื่อนของ ข้าพเจ้า ๒ คน เขายกหัวข้อ “เข้าข่ายมาได้ ๒-๓ คน โอด! พระองค์เป็นเจ้าเป็นใหญ่ช่าง มีใจกรุณาอะไรไว้เช่นนั้น ข้าพเจ้าพรวดพราดจะลูกขัน แต่ครันแคล้วก็ทรงชังก์ไป เพราะนี่ก็ ขันได้ว่าร่างกายไม่มีอะไรจะหุ้มห่ออยู่เลย ท่านนายทหารผู้นี้ไคร้การร้ายการชิงข้าพ- เจ้าดูก เขายกมือตอบให้ข้าพเจ้าแล้วก็ต่อว่า “ ประเดิยวก่อน ฉันจะไปหาเสื้อกางเกง มาให้ ” เขายายไปสักครู่ก็นำเสื้อกางเกงมาตีเรือนมาส่งให้สำรับหนึ่ง และเมื่อข้าพเจ้า แต่งกายเสร็จแล้ว เขายังคงยกข้าพเจ้าติดไปตามแม่เรือเรือทางหนัง ชั่งมีคนโดย ศารนอยู่เต็ม เหมือนกับห้องของข้าพเจ้า และก็ไปที่กันดินและวับอกรข้าพเจ้าว่า “ น อย่างไร ” ด้วยท่าทางภาคภูมิและร่าเริงในเชิงปดอบให้ข้าพเจ้า แต่ในใจ เขายาใจเพื่อน ไทยของข้าพเจ้าไม่ มันเป็นความเข้าใจผิดอย่างชนชาติผู้ชาวหังหดายเข้าใจผิด ก็คงนิ่ง เหลือบก็คงนิ่งนั่นแล้ว ข้าพเจ้าอธิบายกับเขาว่า “ ไม่ใช่ ข้าพเจ้าเป็นคนไทย นั่นเป็น คนจีน ชั้นกระทำให้เขาน้ำสลดลงหันท์ แล้วเขาก็เอามือกอข้าพเจ้าเป็นเชิงปดอบ และ พาข้าพเจ้ากับบ้านมาอย่างเตียงนอน ”

พอเพื่อนยกเขย พ่อตายจากไปเดียวแล้วห้อง แนเดว ในห้องที่ข้าพเจ้าและเขายัง สองอยู่บนคาดพ้า ข้าพเจ้าชวนให้เขานั่นไปบนเรือชั้นพ ข้าพเจ้าให้เขานั่นไปก่อน เขายัง ดูอย่างจะรีบออกบูรุ่นไม่ตามขันไปหรือตามขันไปไม่ทัน เมื่อเกิดการระเบิดขันอิฐบนครุฑตง ชั้นท่านกวางไก่ส่วนคงได้ความว่า เกิดขัน เพราะเรืออิริยาบินนารถก็ยังด้วยตัวรับไม่ได้ก็คงหนึ่ง และถูกเศษพะก dara จ้ำเรือหัวเดียว หงนอาจก่อให้เกิดการระเบิดขันภายใน และหมอนากอรา กระระเบิดขันด้วย เขายังดูอย่างจะดูกระเบิดปลิวไปกับความฟ้าเรือ พ่อเพื่อนยก ใจให้พ่อ ไปในห้องบ้าน ๆ เดียว ”

ข้าพเจ้านอนดูนกถิงเพื่อนด้วยความเหราสุดใจจนหลับไปอีกพักหนึ่ง พ่อเพื่อน หงน หงนเรืออิฐเมืองน้ำดินโกรມานงคุยกัน เขายังดูเรือพิจิตต์ครับโโคจันเป็นเรือรบเนริกัน

ขอ ด้วยเรตต์ มีหน้าที่รักษาภารกิจอยู่ในการมหาสมุทรและแคนทิค ตามข้อตกลงของ
ฝ่ายสัมพันธมิตร เว็บไซต์ของเขามีเป็นเว็บคุณภาพดีมาก คือเว็บข่าวเด็กกับเว็บอิริยาบูรณ์
ซึ่งข้าพเจ้าโดยสารมาและมาถูกเว็บไทน้ำเยื่อรวมน้ำมันเสียง เว็บพิชาทดอร์บีโลด้วยความ
คุณมีอยู่เพียง ๒ คำ แต่เว็บในข่าวมีจำนวนมากและหงเหินใจข่าวบุวนเป็นระยะห่างไกลกัน
ขาดต่อไปวิ่งมา พอดีเราวิ่งไปทางหัวข่าว เขาก็ได้วิบานต์สัญญาณ เอส. โฉ.
เอต. (S. O. S.) อันเป็นอาณัตสัญญาณบอกข่าวอันตรายและข้อมูลความช่วยเหลือ เราต้อง^{จะ}
รีบวิ่งกลับมาทางหลังเป็นหนองทางไกล จึงไม่สามารถเว็บอิริยาบูรณ์ให้นำผู้เขียนมัน^{จะ}
ยิงจน เข้าใจว่า เว็บอิริยาบูรณ์คงมีผู้กระทำ จึงเดินหัวมุ่งทางหลัง ห่างจาก
ข่าวบุวนน้ำมากนัย กระทำให้เป็นโอกาสเหมาะสมแก่เว็บไทน้ำเยื่อรวมน้ำมันยังได้อย่างสะดวก เข้า
มาถึงที่แรกเราได้ช่วยเก็บกันในนาขันได้ ๔-๕ คน พอดีขาดกิจกรรมด้วยดูกอร์บีโลด ก
ติด กัน แต่เคราะห์ที่เขียนนั้นยังไม่ตระะไกล ดูกอร์บีโลดไม่มีการลังเลงเดียว ทง
คนยานคดอยเหตุบนหอคอยได้เห็นเสียก่อน เว็บไซต์ของเขาก็ได้เดินหน้าเดินทันควันทางยังไป่ได้
แม้กราบนกหุดหดหดเด่นที่ ดูกอร์บีโลดชี้ด้วยเท้ายังเว็บไตน์ดีเดียว เข้าค้าเป็นต่องหงการช่วย
ชีวิตคนในนา หันไปหดหดศัตรู พอเมื่อได้กระทำการขึ้นไปแล้วจึงได้เว็บไทน้ำเยื่อรวมน้ำหายไปแล้วคง
ได้กลับมาช่วยคนอีกครั้งหนึ่ง คงช่วยคนขันนาได้หงหมด ๓๕ คน รวมหงพากกลางเว็บไตน์
ด้วย แต่มาตายเสียบนเว็บ ๕ คน เสียริตรีปีกนหนึ่ง เข้าใจว่า เขานะเป็นผู้เก็บข้าพเจ้า
ขันนาบนเว็บ ข้าพเจ้านั้นอยู่ในหัวคอกพับ มีเดือดเกราจะกางอยู่หงมูกและปาก คาด้วยกับก้นห
หดหด แต่เข้าสองตัวเห็นว่าขันนั้นอยู่ จึงให้ตงเตียนหัวขันนา เข้าต้องช่วยกันตั้ง ๒-๓ คน
เพราข้าพเจ้าเห็นว่าไม่สามารถปะตุติดขันนาด้วย เข้าต้องช่วยกันแหกขานเอาไม่กำ
ดานออก ต้องเขามีตัดต่อผ้าหุ่มใช้กดหยันหะเดือก แล้วจึงได้หานเอาไปเข้าเตียงนอน
เข้าพยาบาลงดปากจะเข้าเหล็กกรอกเพื่อให้เกิดความอบอุ่นเหมือนสำรี จึงให้แต่เข้าผ้าห่ม
คลุมให้ ๒-๓ ผืน และเอาขวานไว้ตอกให้ และเข้าเติมหัวใจว่า การที่ข้าพเจ้าขอมาให้
เป็นด้วยพระเจ้าช่วยโดยแท้ ข้าพเจ้ากลัวขอเปรี้ยวคนเข้าอย่างสุดชั้ง เห้าที่จะหาด้วย
คำนากด้าให้ เพราข้าพเจ้าไม่มีอะไรจะตอบแทน มีแค่หัวเปปดา แต่เปล่าอย่างเบ็ดเตล็ด

เสียด้วย และเขายังได้คาดการณ์ไปอีกว่า ขบวนเรือสหภาพที่กำลังทำการช่วยเหลือคนในน้ำอยู่ครั้งแรกนั้น เรายังคงอยู่บุนบนหนังกำลังปลูกปลา กับตุกในน้ำ เรายพยายามจะช่วยแต่พอจะลงมาได้ เรือสหภาพที่ก่อจลาจลนั้นดูก็ขอรับได้ นาโดยคิดเอาหอยกับบุตงนนนนำมานำหายไปทางคุ ดูเป็นท่านนำทุเรศเหตุอีก เนื่องจากถูกหอบน ข้าพเจ้าดูเห็นว่าเขารู้สึกว่าเขามีความสามารถโถกศักดิ์อย่างแท้จริงที่เดียว เออ ! คนงาน แม้จะมีภาระน้ำหนักจะต้องทำค้างคืนจะเขย่ากันหนัก แต่ก็มีเดือดแดงใจให้เหมือนกัน ขอให้กุดบุญราศีคงตลอดบันดาลให้เข้าได้ประดับสุขทุกทิวาราตรีเดียว

เมื่อเรือสหภาพเรือต์ได้ทำการช่วยเหลือคนของเรืออิรานามารุเท่าที่จะจ่ายได้จนหมดแล้ว ดึงให้ออกเดินทางกลับเรือรบวนในความอิรักษาของเข้า และท่านน้ำที่เป็นพี่เลี้ยงขบวนต่อไปอีกงาน นาพิกาก่อนเหยี่ยง แล้วก็ปีมนีองค์วินสตาวน์ ในเกราะไอร์แลนด์ร่วงเป็นชานหัวเรือหัวหูมุมน้ำเรือรบช่องเมืองฝ่ายตั้มพันชั่วโมง ดึงเมืองค์วินสตาวน์ร้าให้ยังวันแห่งวันที่ ๕ ตุลาคม

ท่านบุรุษบังคับการเรือสหภาพที่ได้เรียกพวกข้าพเจ้า บุห์ท่านได้ช่วยเหลือขึ้นมาได้จากบ่อมฤตยุ นาสอนตามแห่งหน้าบ่อมฤตยุเรียงหัว และให้ดูช้าวช่องช่องหนักนหคนเรือช่วยเก็บขันมาได้ บริสกันได้จากหัวผู้อยู่ในน้ำ เมื่อเป็นของผู้ใด ก็ให้บุนนเรียนนามรับเข้าไป และถ้าผู้ใดไม่มีเครื่องแห่งกาย ท่านบุรุษบังคับการบุรุษมุ่งใจเมตตาปราणกให้เพื่อผ้าไว้ ชั่งพวกเราหังหน้ายังจะไม่มีสุ่มได้มีมีประคุณไปนานวันหลาย ต่ำหัวบช้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าดูเช่าวันที่ ๕ ตุลาคมนั้นเป็นวันที่ข้าพเจ้าได้ตายและได้เกิดใหม่เป็นครั้งที่สอง และถือเป็นก้าวครั้ว่า ต้องทำบุญ ควรจันทร์ แผ่กุศลไปกราบท้าคุณพ่อและหานเหล่านหูกับไป เส้นลมจันบัณฑุ

การสอนส่วนของเจ้าน้ำที่ในเรือนน นี้เจ้าน้ำของผ้ายาวยาและหัวช่องกงบ่องกันพระราชนาถกรรมสูตรด้วย และเมื่อให้ทำการสอนส่วนทุกคนนเป็นที่พอใจแล้ว เจ้าน้ำที่อยู่ปักษ์ของก็รับตัวพวกข้าพเจ้าไป

พวกเรา ผู้รับบัง รับบัง บุรุษบัง และคนไทยคนหนึ่งคือข้าพเจ้า ห่างอยู่ในเครื่องแต่งกายเท่าที่หานบุรุษบังกับการเรือจะหมายให้ได้ แต่โดยมากอยู่ในเครื่องแต่งกายแบบทหาร

เรื่องเมริกัน เดินเข้ามายังในลักษณะของผู้มีเกียรติ หรือมีชั้นกันๆ ไทย เพราะเรามีทางท่าทาง
และทำว่าเดินก้าบก้าบมาด้วย เราฝ่ายชนที่มากด้วยศักดิ์ศรี แต่เราอยู่ข้างบนเรารู้สึกว่าไม่ดี บ้าง
บังคับด้วยอิทธิพล บังแต่งตัวให้หน้าซึ้งสาร แต่ที่เป็นเด็กและอยู่ในวัยกระโจนน้อยก็
สนกสนาน สรุผลเสียเรา ขึ้นมาใน เพราะห์บวนของพอกข้าพเจ้าที่เดินเข้าไป ไม่ผิดอะไร
กับขบวนแห่ง ชั้นประทัดขันด้วยมนุษย์หน้าแปลกๆ ผู้ต่างๆ ในเกรียงแห่งก้ายวนนิต
แพนชั่นนั่นเอง

เมื่อพูดถึงหน้าและถึงผิว ข้าพเจ้าอย่างจะขอเวลาเดียวถึงเรื่องนี้ ที่เกิดขึ้นแก่พอก
เรขาฯ ในประเทศไทย พอแก้ความหงสอยทางของการอ่านเรื่องนี้ก็เลิกน้อย คน
ไทยในประเทศไทยยังคงดูในครั้งนี้ ได้รับความรู้ขึ้นมาเพราหน้าและผิวของตนไม่ใช่
เด่น ไม่ว่าจะก้าวไปสักที่ไหนก็ได้ เป็นต้องถูกต้องอย่างน่าอับอายเสมอ พน้องทั้งหลายเขย
หันมองคิดดูว่า ห่านจะรู้สึกอย่างไร ในเมื่อห่านแห่งท้วงย่างฝรั่งตี ๆ เดินไปตามถนน
มีคนมาจ้องมองคุณเราเป็นราการะ บางครั้งในทีบางแห่งจะมีเด็กหัวหูนุ่นคบกันอย่างเดินตาม
ดูและบางทีมีเสียงว่า “ อ้ายกำ อ้ายกำ อ้ายต้า ” ตามมาข้างหลังด้วย ห่านเลย มันช่างรำคาญ
ใจเต็ยเหลือดี มันควรทำให้เป็นหคนมือคนเทาอย่างดันพัน หน้าและตัวมันขาวไปหมด เราจะ
ทำอย่างไร จะวิงไถไปเตรมน้ำหรือ มันก็จะกล้ายเป็นเด่นเข้าเด็กกับเด็กไป และอาจจะกล้าย
เป็นเรื่องโภคภัยยังขัน สายเข้านากยิ่งขัน ข้าพเจ้าเองเคยโ吟มาแล้ว วันหนึ่งข้าพเจ้าเดิน
ไปตามถนนพุฒาจิตร์ มีเด็กร้องว่า “ อ้ายต้า อ้ายต้า ” ตามมาข้างหลัง ข้าพเจ้ารู้สึก
เคืองเต็มทน และคิดว่า “ อ้ายเด็กผิวขาวนี่ จะห้องเหตุตรงส่วนเสียบ้าง ” ข้าพเจ้าคิด
หาอุบัյห้าเป็นเมรุในราก หยุดเข้าข้างถนนห้ามมองเข้าไปในสวนข้างทาง ด้วยความหวัง
ว่า จะให้มันเดินเข้ามายังไส้ จะให้เด็กหัวหูนุ่นคบกันเป็นครู ข้าพเจ้าหยุดอยู่บนครู
ใหญ่ เห็นมันเงียบไป จึงหันไปมอง มันกลับรู้เรื่อง หยกยืนอยู่แต่ไกล ๆ บังคับข้าพเจ้า
ข้าพเจ้าจ้องคุณนั้นด้วยความเคียดแค้น แต่แทนที่มันจะเกรงกลัว มันกลับยกมือทางด้านขวาขึ้น
จ่อจมูก ดูง่ายข้าพเจ้า คันเป็นเครื่องหมายเข้าใจกันว่า ให้ไปลงน้ำ กดวันนั้นก็วันนั้น
แยกทางไป อา! เจ้าเด็กผิวขาว ข้ายกโทษให้แก่เจ้า เพราะเจ้ายังไม่เติบโต ปราศจาก

การกักษาหด ใบเรื่องเขียนนี้เพื่อให้คนหนึ่งเด่าให้ฟ้าพำพงว่า หม่องเจ้าไทยพระองค์ที่หนึ่งโถนเข้าอย่างฟ้าพำพเจ้าเห็นอกัน แต่ความนี้เจ้าเด็กผู้ชายคนนั้นบัดบับ ห่านหงส์เจ้าเงินเป็นเหมือนดู เจ้าเด็กนั้นติดเบ็ด ห่านหงส์บั้นนี้ได้ และบอกพระบาทชั่งส่วนร้องพระบาทหนังคำขาน แพ้วรับสั่งถามว่า “เอ้ย ข้ายกหมายมาสักปีก กุ๊ด๊าหม่องเก็บกันไว้ใน?” ทรงช้าที่ร้องพระบาท เจ้าเด็กตอบว่า “ไม่หม่อง” หม่องเจ้าพำพองกันนั้นทรงถามต่อไปว่า “แล้วทำไนมึงเรียกกุ๊ด๊าข้ายก้าว?” เจ้าเด็กนั้นอุบอืบตอบไม่ถูก ห่านก็เดยทรงสั่งสอนเจ้าไปตัวยังพระบาทท่านนั้นเอง — ที่ ณ นั้นวิ่งหนีไป เข้าเล็กกันว่า ที่เมืองมหาวิทยาลัยเคนบริดจ์ และอีอกสองต่อ ซึ่งมีคนชาติผู้ที่ไปปริญญาเรียนกันมาก ไม่มีการต่อเดือนในเรื่องผิวพรรณ ภาระณะเข็นนเดย หงส์เพราะพวงนักเรียนมหาวิทยาลัยหงษ์ขาวและดำ ถือความสามัคคีและหลักสันติภาพช่วยกันปราบเสียอยู่นุ่มๆ กับมนอิกเรื่องหนึ่ง ซึ่งฟ้าพำพเจ้าเองพั่นจากการอืบตายไปได้กว่าความบังเอิญ คือ ครั้งหนึ่ง โรงเรียนสอนศอนอีโคโนมิกส์แอนด์โปรดักติคิลล์ไวแอนด์แห่งลอนดอน มหาวิทยาลัยของฟ้าพำพเจ้าจัตันก็เรียนไปตุกิจการ ของโรงเรียนประชากาลภาคตะวันออก ตนเป็นตัวดูหอยหางออกไปจากหมู่บ้านยังคงดูความเริ่ยงของพระนกราช เจ้าไปตัวยกันหลายตີบคนและรวมกันหลายชาติ ห่านอาเจารย์ใหญ่โรงเรียนประชากาลพำพเจ้า ไปขึ้นสถานที่ การศอน และขอป้ายวิธีเดินการให้เราเข้าใจด้วยอักษรไทยไม่ต้องซ่างตยัง ตนถึงเวลาโรงเรียนหยุด เวลาที่เราเข้าไปตุกิจการศอน พ่อพวงนักเรียนกุ๊พากันเห็นงำไปตัวย ความพิศวงสังสัยอย่างใหญ่หลวงอยู่แล้ว พอกแก่เด็กจากกาเรียน และประจوابกับพวงเจ้า กำลังเดินทางกลับ พวงแกก็พากันเย่โดยตามมาตรฐาน เพื่อให้หายความชั่งใจในรูปถักฉะของเจ้า อา! พวงเจ้าชาญผิดคำได้กษายเป็นวัตถุบลอกประหลาดไปอีกครั้งหนึ่ง เขามาวนดู ดูอย่างไรรัง รื่นและไม่กลัว ที่แรกก็แยกกันตูบเป็นกู่ๆ ตูกนโน้นบ้าง คนนบ้าง ฟ้าพำพเจ้า เองก็เป็นคนหนึ่งที่ถูกอยู่ในสายตาของเจ้าพวงตากล้าสีน้ำเงินอัน煞วเหวว แต่ครั้นแต้วพากันวิงกรุงไปที่พ่อเพื่อนยากราชตี้แขกชิก เพราะพีแกนผ้าໄโพกตึ่งจะงานกว่าหมากชนชาติอีนๆ ฟ้าพำพเจ้าเดยพั้นจากความรำคาญไปได้ โอ! พ่อเพื่อนร่วมໄตกตะวันออก ฟ้าพำพเจ้ารู้ตึกสั่งสารแก่เหลือทน แกกูกห้อมล้อม ถูกๆ อีกๆ อีกๆ กับแกเป็นคนบ้ากันประหลาด เข้าพากันล้อมไก่

เข้าไปฯ แล้วก็กำเริบใจ เห็นว่าเจ้าตัวประหลาดหัวนี้ใจไม่ถูก เลยเข้ามาบังคับเพื่อให้แน่ใจ ว่า เป็นตัวเป็นตนไม่ใช่เด็กวัยเดินได้ พวกน้ำเรียนจากยุโรปที่ไปด้วยกัน เห็นทำอะไรไม่ดี จึงได้เข้าช่วยกักกันพาอาหาดวัชนารถยนต์เข้าเบื้องหน้าไป จึงรอดพ้นมาได้ แต่ใจของเพื่อนเราจะจะหูมูนขึ้นอยู่อีกเท่าไร ไม่มีใครทราบ นั้นแหลกเข้าใจว่า “ตะวันออกก็ตะวันออก ตะวันตกก็ตะวันตก มันจะไม่มีวันพบกันเลย”

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารและตำรวจพาราไปไประตีโศนและขันทะเบียนให้กับกรุงหนอง แล้วทำการทดสอบกับผู้แทนบริษัทเรือนบ้านปะบอนบุญเจนไกชา ให้ผู้แทนบริษัททำการซื้อเตือผ้าให้แก่เรา คนละ ๑ สำรับ จัดทอยู่ทั้งหมดตามกัดตาการในเมืองคุนสหานน์ให้ และจัดการห้องรอดหัวเรือ พร้อมด้วยพอกหัวรับประทานตามทางให้แก่พรากรเรา สำหรับเดินทางกลับยังภูมิลำเนาที่เคยอยู่เดิมในเขตเกาะอยังกุฉ ริบบันว่าเป็นอุปกรณ์อย่างดียิ่ง

ข้าพเจ้าต้องพากอยู่ที่เมืองคุนสหานน์ ๒ คน เพราะวันที่ ๖ เป็นวันอาทิตย์ ข้างข้าว ไอร์วิชผู้ถือห้าสนาคริสต์เดือนอย่างเคร่งครัดไม่ทำงาน แม้แต่รถไฟก็หยุดเดิน ต่อวันที่ ๗ จึงได้ขึ้นรถไฟจากเมืองคุนสหานน์มาเมืองคิงสหานน์ และลงเรือที่เมืองคิงสหานน์ข้ามแม่น้ำ ระหวเดื่อไอร์วิชมาเมืองอยอดดี้เข้าของเกาะอยังกุฉ

การข้ามช่องระหวเดื่อไอร์วิชการนี้ในเรือนผู้โดยสารหลายรายกัน รวมทางผู้ห้ามเดินทางในคราวที่เรืออิรานามาภูติกิงนมหงหงส์ด้วย แต่ส่วนมากเป็นทหารบก เมื่อข้าพเจ้าก้าวเท้าขึ้นไปบนเรือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเรือก็ส่งให้ข้าพเจ้าไปรับเครื่องชี้พนาไป และเมื่อแคลคูลน์โดยสารทัวร์ไป เห็นเข้าเหล่านี้ได้ส่วนใหญ่เครื่องชี้พนิชไว้เรียบร้อยแล้วทุกคน ยังที่เป็นทหารด้วย แล้ว ถึงกับมีการเข้าแอดวัน มีนายทหารควบคุมในท่าเตรียมพร้อมที่เดียว ข้าพเจ้าเดินไปรับเครื่องชี้พนาเครื่องหนึ่ง แต่มาว่าพึงในใจว่า ช่องระหวเดื่อไอร์วิชเป็นช่องแคบขนาดเดียว เครื่องชี้พนาเครื่องหนึ่ง กับเรือพาราสองเมืองยังใหม่ๆ ที่ข้าพเจ้าจะโดยสารห้าก็เป็นเรื่องเรวมก้าจังเดินให้เท่าๆ กับเรือพาราสองเมืองยังใหม่ๆ และคุณตามแผนที่ จะเห็นได้ว่าเมืองทางซ้ายเมืองนั้นตั้งอยู่ในช่องแคบทัดดับ ห่างจากเดินแทนเขยรูมัน ตเป็นการปลดอกัยท้ายประการหงปวง เยอรวมนั้นถ้ามาร่วมงานร่วมความ喜บุญให้ถึงหน้าเดียวหรือ ถ้าจะเป็นแต่เพียงการเตรียมไว้ เพื่อไม่ให้เป็นการประมาทหนาน เรายังเบนดู

ผู้ชายชาวไทย ชื่นชมความเข้าไป รังแต่จะถูกตอก โคนดูกว่าเด็กเข้าครองเดียว ก็ต้อง
ข้าพเจ้าจะถูกตอกไม่ใช่เครื่องชูชูพันน์ ข้าพเจ้าถูกเครื่องชูชูพเดินไปเห็นมาอยู่สักครู่หนึ่ง
ไปพบนายเรือคนหนึ่งเข้าที่ในห้องขายเครื่องคุณ เขายกดับบังคับและข่าวข้าพเจ้าให้ได้ ค่าน^๔
ข้าพเจ้าถูกเข้าถึงเหตุผล เขาหัวเราะด้วยความรื่นเริง ตามวิถีของชาวไครัช และตอบ
ข้าพเจ้าว่า “ท่าน เรื่องให้น้ำเย็นมันนี่ มันมีทุกหนทุกแห่ง และเรื่องของผมด้านกษาปณ์มัน
๒๐ หนแล้ว” เขายกแก้วเหลาชนชั้นและพากศรีไปว่า “จะไม่มีก็แต่ในถ้วยแก้ววิเศษนี่เท่านั้น
เพราจะถูกเป็นเหลาตึกหิน แต่ถิงจะมี ข้าพเจ้าในนามของหหาร่องกุฎิ กุฎิดนมันเสีย
อย่างนั้น” แล้วเขากยิกแก้วเหลาชนต้มจนหมก อย่างนักเดินทางจ้าวอย่าง จะอย่างไรก็ การ
เดินทางในครั้งนี้ไม่ประดิษฐ์อย่างนั้น บันนบัวเป็นเคราะห์ของข้าพเจ้า หากไม่ได้ ข้าพเจ้า
อาจไม่มีโอกาสสามารถเขียนเรื่องนี้ให้ท่านอ่านก็ได้

ข้าพเจ้าขันพกห์เมืองเชียงใหม่ แล้วจับรถไฟฟ้าสถานีสุสานในกรุงดอนดอน และ^๕
เมืองจากไม่น้ำตกคัดหัวอยู่เดียว ดึงห้องเดินจากสถานีสุสานไปที่พักเดิม ณ บ้านเลขที่ ๔๓
ถนนวิเศษน์ ตำบลเช้าที่เคนชั่งตัน หนองพักเสี้ยวน้ำหนึ่ง รุ่งขันวันที่ ๔ จึงได้ไปร่วมงานพ่อ^๖
ท่านอัครราชทูตไทยประจำสำนักงานตั้งแต่เมื่อ

ระหว่างเดินทางข้าพเจ้าพกอยู่ที่เมืองคุนสหานันน์ ได้พบปะวิสาห์กับเพื่อน ผู้^๗
ร่วมรอดจากมีพญาแม่จูราภานาให้ด้วยกันหลายคน คนหนึ่งเจ้าว่า เรือชูพคำร้องขออยู่^๘
ตอนกลาง ในวันที่เขายืนคายพวงกุตราศิริเรืออยู่นั้น เขายังเห็นทางพวยนาของคลุ^๙
ทอร์บ์ไคลกหส่องอย่างชัดเจน และเขาได้ทำการแก้เจ้าหน้าที่เข็นนั่นเหมือนกัน แล้วเจ้าก
ร่วมกันกับกันอื่น ๆ ทำหน้าที่เดินเรือท่ามั่นอย่างฐานานุ่ม หาว่าผิดจรรยาในการอยู่หอย
ซึ่งเรือคนโดยสาร หาว่าหรุณ บังแคล้วยังคงว่า ทำแคล้วไม่ช่วยเหลือชัวต์เพื่อนมนุษย์^{๑๐}
หอยกัน เป็นการผิดศีลธรรมของมนุษย์ยังนัก สำหรับข้าพเจ้า ๆ ไม่ขอพูด ข้าพเจ้าเป็นผู้^{๑๑}
หนึ่งที่ได้รับภัยจوانเจียนจะเอาชีวติไม่รอดดอยแล้วก็จริงอยู่ แท้ข้าพเจ้าจะไม่ขอทำหน้าที่เดิน
ด้วยหันผ้ายได้เลย เพราะข้าพเจ้าเห็นว่าสังคมท้องเป็นสังคม เมื่อก่อตั้งความชั่นแล้ว
จดประสงค์สำคัญสำหรับแต่ละฝ่ายคือ การประทัตประหารกัน เพื่อความมั่งคั่งและแต่ละฝ่าย

ต้องดำเนินอย่างไรเดี๋ยวนี้ ทางทางดำเนินการช่วยเหลือให้ถึงหลักขั้นนี้ ท้ายแต่ก็ๆ แล้ว
ที่จะเข้าเปรียบได้ทำให้ โครงการจะยังคงโครงการไม่ใช่ก็พา เพราะก็พามุ่งไปในทางความ
ด้านก็คือเป็นห่วง แต่ดังความมุ่งไปอีกทางหนึ่ง ซึ่งเป็นทางตรงกันข้าม โครงการไว้วางใจโครงการ
ไว้วางใจได้ว่า เรื่องด้านด้านบนเรื่องสินค้า เรื่องไทยสาร ไม่มีหัวรำสำหรับทำการรับ^๔
ไม่มีเครื่องอาวุภุทธภัณฑ์ ข้าพเจ้าคนหนึ่งและขอพูดอย่างตรงไปตรงมาว่า ไม่เชื่อเด็ด
เพราะข้าพเจ้าได้เห็นกับตาตนเองที่เดียวว่า เรื่องโดยสารด้านข้าพเจ้าโดยสารจากเมืองควนศ^๕
ท่านนี้ไปเมืองขอนจลลีเซ็นน์เอง มีหัวรำซึ่งไปปะองกันเกาะไกร์แคนดี หรือคุบคุบราไวย์ริว
นาเกือบเดือนถ่ายย่างนโครงการทั้นตเดือนโครงการได้

ข้าพเจ้าเคยได้อ่านหนังสือ เคยได้ฟังคำบอกเล่า กด่าวาชวัญ ตัวรัฐมนูญยืนยันถึง
เรื่องด้านความกล้าหาญของทหารเรือ กด้าดี ในเมืองนี้เหตุยกเงิน เรื่องแตก เรื่องดิน มาแต่
เด็ก ๆ เช่นเวลาเรื่องแตก เรื่องจะนุ่ม พากทหารเรือกล้าดีเรื่องได้รากษาวินัย ช่วยเด็ก ช่วย
ผู้หญิง คนแก่ห้อยอกและให้ดงเรือชูชีพ ให้ขอพ้นอันตรายไปก่อน แล้วพากคนก่อพาณนเข้า
แยกร่องเพลงชาติดูน้ำตายไปกับเรือ เช่นนี้เป็นหนึ่น มันเป็นการกระทำท่านเดือนໃต น่า
สรรเสริญ น่าเคารพยิ่งนัก ข้าพเจ้าได้ยินได้ฟังครั้งใด แม้ข้าพเจ้าจะอยู่ในเยาว์วัยก็กระทำ
ให้ข้าพเจ้ารู้สึกประปลื้มจนตัวชา ร่า ๆ จะขออนุญาตหอบิตามารดาไปสมัครเป็นทหาร
เรื่องเขาในขณะนั้นเดียว หานหงหดายเรือ อะไรอิกเจ้าที่จะเป็นเกียรติยศแก่คนบ้านใหญ่
ไปกว่าการกระทำรุนแรง ไม่มีอิกแคร์ในโลกนั้น แต่เหตุการณ์ในคราวที่เรื่องยิราโน้มารูที่
ข้าพเจ้าโดยสารเรื่องมาถูกยิงจนดังนั้น ข้าพเจ้ามีความเสียใจเป็นอันมากที่จะต้องกด่าวาอย่าง
ตรงไปตรงนั้น พวกกล้าดีเรื่องยิราโน้มารูไม่ได้ทำอะไรเดียว พากข้าพเจ้ายังคงอยู่
บนคาดพ้าข้างเรือชูชีพเป็นเดือนนาน ไม่พานพนนายเรื่องหัวรอกเรื่องมาทำกาว รอยเรือชูชีพ
หรือช่วยเหลือแต่อย่างใด เขายังคงใจ เกิดการอดหม่าน เป็น ตาย หายไปเดียวทางไหน
ข้าพเจ้าไม่ทราบ ข้าพเจ้าเชื่อแน่เดียวว่า ถ้ามีนายเรื่องมาควบ มีลูกเรื่องมาช่วยเหลือ
ไม่ตกรใจตนเสียสติ เรื่องชูชีพด้านข้าพเจ้าจะดู และเรื่องชูชีพที่อยู่ใกล้ ๆ นั้น คงจะหย่อนลง
น้ำได้บ้าง และริบด้วยคนโดยสารคงจะรอคามาได้อีกหลายสิบคน ชาวเรือคนด้านค่าผู้หนึ่ง ริบ

รอดมาได้หนีอกกัน เจ้าว่า เรายังมากับพวกราชเมืองของเข้าหาอยคน โดยทางใจจะไปทำ
งานประจำเรื่องสินค้าที่ห้าเรือติดค้อไปร์ พวกราชช้านาญในการเดินเรือใช้เรือทุกคน เรือชู้พดា
ทเข้าจะคงอยู่ตรงกันข้ามกับเรือชู้พด้าของข้าพเจ้า พวกราชให้ขันมาศอยอยู่บนดาดฟ้าตาม
บัญชาร่องหานอุบังคับการเรืออย่างเรียบราบเป็นเวลางาน เมื่อพวกราชเห็นไม่พอใจเรือ
มาจ่ายเหลือราบทัด พวกราชเข้าดักการแก้เรือชู้พด้าไม่ทันก้าด เพราะห้องเชียงเวลา
คงไปเสื่อมนานมากแล้ว เขาว่าด้วยตัวเชือกหัวมีหัวอ่อนยวานไม่ ในที่สุดพวกราชกลงเห็น
พ้องกันว่า ถ้าจะคงอยู่บนเรือ จะมีอันตรายมากกว่า จึงได้พา กัน โศก ลง ทะเล ว่ายานไป
แต่เข้าบังค่าวะหักปังไม่ถูกที่จะตาย พอดีราลงไปอยู่ในทะเลไม่นานเท่าไหร่ เราก็เห็นเรือพิฆาต
หอยเป้ไกส์เกือบเรือตัด เขาย่อกราบป่องเกรี้องทำไฟและควัน (ภาษาทหารเรือเรียกว่า โขนไกท์)
ร่างเข้ามาติดมือไปเมื่อจะกระโดดหน้าจากเรือใหญ่ เป็นผลตักน้ำทำให้เกิดควันขึ้น เรือพิฆาต
หอยเป้ไกส์เกือบเรือตัดดูร่างร้านมาหาเราและช่วยเราขึ้นเรือให้เป็นคนแรก และเข้ายังคุยต่อไปว่า
เราสองคนไม่สามารถขึ้นได้ หงษาราฟเข้ายังได้ทราบจากคนอื่น ๆ ว่า
เรือชู้พด้าเรือยิ่รานามา ร้านจำนวนตั้ง ๑๐ ลำพอดีจะบรรบุทุกคนได้คง ๔๐๐ คน มีติด
หดคล่องตากเรือใหญ่ลงมาได้สักพักเดียว เพราะฉะนั้นการที่ข้าพเจ้าและเพื่อนผู้ร่วมภัย
ถูก ๒๔ คนอื่นเป็นตัวน้อยของจำนวนคง ๓๐๐ คนเศษ รอดชีวิตมาได้ จึงนับว่าเป็นคน
เก่งกาจโดยแท้

อะไร ๆ ที่เกี่ยวกับชาวข้าพเจ้าในเวลางาน ออกจะเป็นเหตุผลกประหลาดและพิเศษ
ไปเสียทุกสิ่งทุกอย่าง อย่างที่หนังรังผงแພอยู่ในความทรงจำของข้าพเจ้า คือ พวกราช
ของพอกเพื่อนคนไทยในเมืองอังกฤษ ซึ่งได้มีกะไรเรียไว้เพื่อคนทำข้าวัญข้าพเจ้า และก็ด้วย
เงินจำนวนนี้เอง ที่กระทำให้ข้าพเจ้าผู้มีแต่ชา ประกอบด้วยเสียงการเกงเพียงสี่รับเที่ยว
ตามรากสั่งให้เครื่องเข้ามาราบพวกราชทานพระมหากรุณาท่องพระบาทสมเด็จพระมังกรุณาจักรเจ้า
อยู่หัวได้ หงษ์ก็ด้วยเงินจำนวนนี้เอง ที่นักเรียนไทยในอังกฤษได้รับพวกราชทานพระมหากรุณา
ให้ได้อยู่ในประเทศอังกฤษต่อไปจนกว่าจะได้โปรดเกล้าฯ ให้เป็นอย่างอื่น ไทยไม่ห้องถอย
ก็ต้นเมืองไทยให้ไปเผยแพร่กับการอุทธรณ์ อย่างน้อยก็แต่เดพะนักเรียนกงหนายไทยคนหนึ่ง

ชูงเข้าผู้นั้นจะต้องเดินทางกลับมาตามกิมในที่ยกเมดด็อกจากเที่ยวของข้าพเจ้า และจังเข้าผู้นั้น
ยกตนไว้ภูหายดึงกับจะยืนคำขาดต่อหานอกราชที่ไทยไม่ยอมเดินทางกลับอยู่แล้ว ไม่ต้อง
เดียงกับ และในที่สุดได้กลับเข้ามารับราชการในหน้าที่สำคัญของบุญบาน

ที่ข้าพเจ้าว่า เป็นเหตุแปลกประหาดต่อกลับมีบัญหาว่า ทำไม่คนไทยในเมืองอยังกุฉ
ซึ่งสามารถออกเงินเรียกให้แก่ข้าพเจ้าได้ เพราะข้าพเจ้าทราบดีว่า เกราะหงหดายจนเดียวบึง
กว่าน ที่ข้าพเจ้าพูนเป็นความจริง เพราะข้าพเจ้าแน่ใจว่า เกราะหงหดายจะไม่คิดค้านหรือ
หัวข้าพเจ้าตอกเข้าเลย ความจนของนักเรียนไทยในเมืองอยังกุฉนั้น ก็ทราบ และ
ตัวความจนนี้เองที่ทำให้เกราะหงหดายรู้สึกชื่นชมแท้จริง รู้จักบังคับหัวไม่ให้เพลิดเพลิน
จนเกินไป มันเป็นเครื่องบังคับให้เข้าเรียนจนตัวร้าย นำเข้าความรู้ความคิดมาสนใจ
ประเทศชาติ ข้าพเจ้าจะเดาถึงความจนของคนไทย คนเดินมาหามกันพอกาดีพดี ต่างคน
ต่างปรึกษากันว่า จะหาสถานที่ไหนไปกินน้ำชาให้สักคนละกิโล เพราะได้เอาเสื้อหางคก้านเข้า
ซึ่งสักปีกของจ้ายให้ไปไว้ในหางอันเตี้ยหมัดแล้ว ในขณะที่กำลังครุ่นคิดกันอยู่อยู่นั้น บังเอิญ
เหตุว่าไปพบพ่อเพื่อนไทยคนหนึ่งชื่อรักษ์เกอร์ตี้เหติ่องตอนนี้เหย้าไปในหมู่บ้าน ข้าง
ร้านขายน้ำชา มีคนໄodic คนไทยหงส่องนั้นตื่นใจอย่างตึงโตร โดยตามเข้าไปในร้านน้ำชา
หมายใจเป็นมั่นหมายว่า ออย่างไร ๗ เสียก็คงได้พึงสถานที่พ่อเพื่อนยกข้อมูลน้ำชา
รับประทานเตี้ยให้หายอวยาก แต่ครรนเข้าไปนั่งตัวยันเรียบร้อยแล้วว่า พ่อเกิดอยู่นั้นก็ตั้งหนึ่น
มากกว่าเป็นภาษาไทยว่า “เอี้ย! ออย่างจะไวนากันกัน ข้านต้องคือชื่อติงกัวว่า”
“ห่านนแหละ” เราย่างคนต่างดูหน้ากัน แล้วแบบเข้าสถานที่ห่างคนต่างมีอยู่มาร่วมกันเข้า
แล้วซึ่งแต่น้ำชาสามารถรับประทานกันคนละถ้วย ไทยจะแจ้งกับแม่หญิงคนขายนาฬาหัวน้ำ
“กันนอ้ม” แล้วก็ตับ มั่นจนกันอย่างนั้น นะท่าน ถ้าท่านไม่เชื่อ ลองไปถ้าตาม
โรงชำนาดูก็ได้ เข้ากันกันถึงเพียงน แต่เขาก็มีใจให้เกอกุจพอกันให้ พ่อสายรัก พ่อสาย
เสือตูด ๗ ออกมายังข้าพเจ้าแท้ๆ ขอความติ่มไม่ควรดูเชิงพ่อ ใจซึ่งเตรียมพร้อมให้เจริญ
รุ่งเรืองด้วยประการแห่งปวงหลวงไปต่อไปเดต

เหตุแปลกประหาดต่อกษัยางหนังคือ แทกอนวอนจะไว้ข้าพเจ้าบนแทนกการเรียนช้า
ต่างประเทศ หรืออ้ายคำขอไว้คนหนึ่ง มีนามปรากฏแก่เพื่อนชาวต่างประเทศอย่างช่วยว่า

Mr. Rakse (นายรักษา) หืออักเพื่อนสนิทจ้างบอกว่า Mr. Luang (นายหลวง) หรือ Luang (หลวง) เขายังคงได้ไปวิ่งน้ำในมหาสมุทรมา กลับเป็นคนตัวคัญญาน พากหนังซื้อพิมพ์มากันมากามหา วันนั้นเอง ทางฉะเชิงฯ ราย ใบ ๗ มา ๗ ไม่มีหุ้กหุ้ยอน แต่ข้าพเจ้า ก็ห้ามไว้ให้ปรากฏเกี่ยวก็ต้องสอดгадไม่ได้ เพราะท่านอยู่ระหว่างทุกเรื่องไปสังหารมีไว้ ด้วย ท่านคงไปในเมืองเมือง

ข้าพเจ้าต้องขออนุญาต และข้าพเจ้าถูกใจว่าหักตามเคย เพราะท่านนักสัมภาษณ์ ห้ามไว้ข้าพเจ้าไม่ได้ ด้วย "รายเง" เจ้าของห้องเชิงข้าพเจ้า แก่เป็นแม่ปะเหลา แกรักและไม่ถูกให้ข้าพเจ้าเตือนหาย เพราะฉะนั้นนักสัมภาษณ์คนใดยังเท่าท่านมาในบ้าน เป็นศรีภักนี้บารุงได้นักดับไปทุกคน

ข้าพเจ้าเคราะห์เหตุเดียวเกิน แม้ข้าพเจ้าจะได้ประชุมกับสอดยอดอยู่ในห้องมหาสมุทร เป็นเวลาสามานย ข้าพเจ้าก็ไม่รู้ว่าได้เข้าห้องใดมากน้อยอย่างไร นอกจากเป็นผลทั้งหมดแล้ว และเป็นที่ เพราะนำเข้าแม่ เรียกตามภาษาแพทย์ว่าอะไรข้าพเจ้าจำไม่ได้ เพราะรู้สึกว่าเหตุความจ้าหานน ข้าพเจ้าต้องนอนยาเทาขันและแพกานลักษณะ ๖—๙ วันก็หายดันท ไปไหนไปต่อ

ข้าพเจ้ากับบุพพกษัย ณ กรุงศรีอยุธยาเป็นเวลาถึง๒ เดือนเศษ ลงครามจึงได้ ลงบดังด้วยความเชิญเกริกกระกรุบปูดานปิดมิ่งไว้ เพราะความมุขของตั้มพันธุ์ รัฐม ประเทศไทยบ่นผายว่ามีมอร์บูนแรงอยู่ด้วย

ความเดือดร้อน ความอัตตคุณตั้น ความดูมเกพเดือน ความหล่ายรัก และนาฬอน เมืองราชสีห์ บนเวลานับแต่บูรุษ ให้บันทอนกำลังน้ำใจของประชานลงไปอย่าง ทึ่งทนา ก็ แม้เชาหงหดายจะมีการคึกคัก มีความรักษาดีเป็นอย่างเยี่ยม แต่ก็ไม่ร้ายทั้ง เป็นผู้คน เวลาเบื้องเตียงแพนทั้งสอง ทั้งนั้นพอคำว่า "ลงครามดูบ" แล้วมาถึงที่ใน เวลาเดือนหก เวลาคืนหนึ่นหาดใหญ่ ศรีสุทธินันทน์อบอุ่นบารุง ศุภานแห่งทวาร เอื้องชาติ ที่ บ้านประดับหน้าบ้านหน้าร้านอย่างตระพริบพริบ ข้าพเจ้าลงก็พอดีทันไปกับเข้าด้วย ข้าพเจ้าขอกราบบ้านผ้าห่มกมติ ในถูกหนานวอันเย็นเยือก ตรงไปยังถนนดาวนิ่ง อันเป็น ถนนทางกลางถนนและบ้านที่พกอาจห่านนายกิริรุ่มนตรี ทางนี้พระมีชื่อมาว่า ห่าน

ห้องสมุดแห่งชาติรัชมังคลากิจ

จันทบุรี

นายกรัฐมนตรีจะมีกະใจออกมากล่าว ดูนหาราตน์แห่งข่าวสองศึก แม้ว่าจะเป็นเวลา ๐๗.๐๐
นาฬิกาเศษๆ ข้าพเจ้าได้พบกับผู้ปัจฉิมใจแทนพระเทศาท่องฤทธิ์ ที่เขามีพอดเมืองที่ มี
ใจรักประเทศไทยอันแท้จริง สองข้างทางที่ข้าพเจ้าเดินผ่านไปนั้น จะมีบ้านใด ห้องใด
ร้านใด ไม่มีของชำร่วยซักชิ้นสักเส้นไม่มี คงดี ขวน้ำเงินແดง ปลิวสับด้วยความพยายาม
พรีบไปหมดทุกหนทุกแห่ง ผู้คนพอดเมืองพากันออกมากอย่างคับคอง เวลาบ่ายสาย ผู้คนก็มา^{ลุก}
มากมายยิ่งขึ้น จนไม่มีที่จะยืน เขายืนก่อนอย่างกือกือ จนท่านนายกรัฐมนตรีต้อง^{ลุก}
ออกมารุด แล้วเขาก็พอดใจ ให้ร้องขอขึ้นให้พราอย่างครึ่งคำรุณ

ความร่าเริงบันเทิงใจของประวัติ ได้ถึงแก่การสลดบمامาดของเวลาดังหวาน พอด
ข่าวการมีขัยมาปิดภูฐาน ความสนใจส่วนนั้นก็พลันจะเบิกขึ้นมาเป็นไฟประดับก็ว่า ข้าพเจ้า
อยากรู้พูดว่า เท่าพากันเป็นน้ำไปหมด ไม่ว่าดูไห แก่ เด็ก เด็กหญิง ชาย ผู้ชาย ผู้หญิง
อย่างชาติเดียวไปในกล่องคนนั้น พบรดจันทร์ ขันกันจนรถปีกหักพังหมอบอยู่กลางถนนจน
ไม่มีรถจะเดินไปมาได้ พบรดจันทร์พากันเข้าไปรับประทาน มีหน้าซ้ำกดับห้ามต้นน้ำเป็นที่
เห็นว่า เห็นกันจนให้พังไปกับหัว งานก็หายความต่างๆ ต้องบีด ครั้งหนึ่งข้าพเจ้าพบรด
ขันเบี้ยวซองบริษัทหนึ่งบรรทุกเบี้ยวร์มาเดินรถ พอขับมาถึงสำนักพิคคิดจีราษฎร์พากันยื่อ^{ลุก}
เข้าไป เจ้าคนขับสินห์ ไม่รู้ว่าจะบ่องกันอย่างไร ในที่สุดก็ต้องดูกันขึ้นเบี้ยว์ตั้งให้
จนเกลี้ยงรถ เขารับประทานแล้วเขาก็เมมา เมมาแล้วก็เข้าบันคุก เห็นรากนักดรามะเป็นคุกๆ ดู
ไม่ถือสาหากว่าไว้กันเดยแม้แต่น้อย ความปัจฉิมอกปัจฉิมใจกระทำให้เราจึมละไวๆ หงเหด
ข้าพเจ้าได้ทราบว่าที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง นักเรียนพากันวนให้เก่าอยามาเผากลางตลาด และ^{ลุก}
อีกพวกหนึ่งพากันไปที่ร้านขายหนังสือ ด้วยเจ้าของร้านนั้นเป็นคนชาติหกอุดหนุนอยู่
ร่วมโลก แล้วข่วยกันขันหนังสือนับจำนวนตั้งร้อยหนานาทีบ เป็นการบูชาความมีชัย
กระทำให้เจ้าของร้านรู้สำนึกตน แล้วก็เรียกไวเงินมาใช้เป็นค่าเสียหายให้จนดี ความสนใจส่วนนั้น
เช่นนี้อยู่ทรง ๒๔ ข้ามไปทาง โดยไม่มีผู้ใดช่วย ไม่มีผู้ใดรับผิดชอบ แล้วความสูงบึงค่ออยู่
คดานเข้ามา

